

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

«Μορφώστε τόν λαό ἐν σιωπῇ. Αὐτός θάναί ὁ μοναχικός σας ἄθλος.
Γιατί αὐτός ὁ λαός εἶναι θεοφόρος» (Ντοστογιέφσκι, ἀπό τίς διδαχές τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ)

Σεπτέμβριος 2009 – Ἀριθμ. 33

Συντάκτης: Ἐπίσκοπος Ἱερεμίας Φούντας, Μητροπολίτης Ἱ. Μ. Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Δημητσάνα Τ.Κ. 220 07 ἢ Μεγαλόπολη Τ.Κ. 222 00
Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις: www.imgortmeg.gr

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, 28 Σεπτεμβρίου 2009

Περί ἀναιρέσεως τῆς ὑπογραφῆς μου σέ κυκλοφορηθέν κείμενο

Ἀγαπητοί μου Συλλειτουργοί ἀδελφοί καί Ὁσιώτατοι Μοναχοί καί Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως,

1. Θά ἔχετε ἀκούσει ὅτι ἀπό ἓνα κείμενο λεγόμενο «Ὁμολογία Πίστεως» ἀπέσυρα τήν ὑπογραφή μου, πού εἶχα θέσει ὡς Ἐπίσκοπος μαζί μέ ἄλλους τρεῖς Ἀρχιερεῖς εἰς αὐτό. Στήν ἐπιστολή μου αὐτή πρός σᾶς θά ἤθελα νά σᾶς ἐξηγήσω τούς λόγους γιά τούς ὁποίους προέβηκα στήν πράξη μου αὐτή. Παρακαλῶ νά τούς κατανοήσετε, ἀλλά καί νά λάβετε τό βαθύτερο μήνυμα, πού ἔχω νά σᾶς δώσω ὡς Ἐπίσκοπός σας μέ τήν ἐνέργειά μου αὐτή.

Πρό μηνῶν μέ ἐπισκέφθηκαν τρεῖς - τέσσερις εὐλαβεῖς Ἱερομόναχοι καί ζηλωτές τῶν πατρίων καί μοῦ εἶπαν ὅτι πρέπει νά γίνῃ διαφώτιση τοῦ λαοῦ καί ἀγῶνας γιά μερικές ἄτακτες κινήσεις, πού γίνονται σχετικά μέ τήν πίστη, ὅπως ὑποστήριζαν. Μοῦ εἶπαν δέ ἀκόμη ὅτι περιοδεύουν τίς Ἱερές Μητροπόλεις καί τούς κατανοοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς καί συμφωνοῦν μέ τά λεγόμενά τους καί μοῦ παρουσίασαν ἀκόμη ἓνα κείμενο γιά νά τό ὑπογράψω καί ἐγώ, ἂν θέλω.

Ἐγώ, πατέρες μου, ὅπως καί ὅλοι, ἠλεκτρίζομαι ἀπό τούς ἀγῶνες γιά τήν πίστη μας καί, ὅσοι γνωρίζουν τά προηγούμενα ἔτη τῆς ἱερατικῆς μου ζωῆς, ξέρουν ὅτι ἔχω δώσει ἀγῶνες γιά τήν πίστη. Ἐχω μάλιστα καθίσει καί στό ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου μηνυθείς ἀπό τούς ὑβριστές τῆς πίστες μας καί ἔχω ἀπειληθεῖ ἀπό τούς

αίρετικούς ὅτι «θά μοῦ βγάλουν τά γένια ἕνα - ἕνα»! Ἔτσι λοιπόν, ἀκούοντας ἀπό τούς ζηλωτές ἐπισκέπτες μου Ἱερομονάχους ὅτι καί ἄλλοι Ἀρχιερεῖς εἶναι σύμφωνοι μέ τά λεγόμενά τους καί ὑπογράφουν καί πρόκειται νά ὑπογράψουν καί ἄλλοι καί μέ τήν προϋπόθεση ὅτι δέν στρέφεται τό κείμενό τους ἐναντίον Ἐκκλησιαστικῶν Ταγῶν καί μάλιστα ἐναντίον τοῦ Οἴκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, τό ὑπέγραψα.

2. (α) Μετά ὅμως ἀπό λίγο καιρό εἶδα ὅτι, ἀπό τό πλῆθος τῶν Ἱεραρχῶν, τό κείμενο τό εἶχαν ὑπογράψει μόνο τρεῖς ἄλλοι Ἀρχιερεῖς. Ἄρχισε τότε στήν συνείδησή μου νά δημιουργεῖται πρόβλημα. Τί, λοιπόν; ἔλεγα μέσα μου. Ἐγώ εἶμαι ὀρθόδοξος καί οἱ Μητροπολίτες Σπάρτης καί Ναυπάκτου, γιά παράδειγμα, πού δέν ὑπέγραψαν, δέν εἶναι ὀρθόδοξοι; Ἐγώ εἶμαι ὀρθόδοξος καί οἱ Μητροπολίτες Δρυϊνουπόλεως καί Ὑδρας καί Φλωρίνης καί τόσοι-τόσοι ἄλλοι, πού δέν ὑπέγραψαν τό κείμενο αὐτό, δέν εἶναι ὀρθόδοξοι; Στήν συνείδησή μου ἡ σκέψη αὐτή – γιά τόν ἑαυτό μου μιλάω – μοῦ ἔφερε πραγματικά κρίση, γιά τήν ὁποία καί ἀγωνιοῦσα πολύ. Ὅταν δέ ἐβλεπα τά Τίμια Πρόσωπα τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων καί ἰδιαίτερα Αὐτόν τόν Ἀρχιεπίσκοπό μας κ.κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΝ, ἐνοιωθα, πατέρες μου, μία στενοχώρια καί μία ἐντροπή. Γιατί ἐγώ μέ τήν ὑπογραφή μου – μιλάω πάντα γιά τήν δική μου ψυχосύνθεση – σάν νά παρέστησα τόν ἑαυτό μου ὀρθοδοξότερο ἀπό αὐτούς. Καί ἐνοιωθα ἀκόμη μέσα μου σάν νά διαχωρίζομαι ἀπό ὅλους αὐτούς. Αὐτό πιά μοῦ ἔφερε ψυχικό βάσανο. Ἀλλά καί τό ἄλλο: Στόν χειροτονητήριο λόγο μου εἰς Ἐπίσκοπον εἶχα ὑποσχεθεῖ ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἐνώπιον τῶν ἁγίων Εἰκονισμάτων, ἐνώπιον τοῦ χειροτονοῦντος με Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ καί πλειάδος Ἀρχιερέων καί Ἱερέων καί πλήθους λαοῦ, εἶχα ὑποσχεθεῖ, λέγω, τά ἀκριβῶς ἀντίθετα. Εἶχα ὑποσχεθεῖ τότε ὅτι σέ ὅ,τι κάνω θά εἶμαι ἐνωμένος μέ ὅλους τούς Ἱεράρχες καί δέν θά προπορεύομαι στούς ἀγῶνες, γιά νά γίνομαι ἐγώ μπροστάρης, ἀλλά θά ἀκολουθῶ – σάν ἕνα ἀπό τά νεώτερα μάλιστα μέλη τῆς Ἱεραρχίας – τήν γραμμή τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν. Σᾶς παραθέτω, Πατέρες μου καί Μητέρες μου, ἐπί λέξει τήν περικοπή αὐτή τῆς ὁμιλίας μου κατά τήν χειροτονία μου εἰς Ἐπίσκοπον, γιατί εἶναι σημαντική γιά τό θέμα πού γράφω:

«Δηλώνω – εἶπα – ὅτι θέλω νά εἶμαι ἀγωνιστής, γιατί ἔτσι ἔμαθα παρά τῶν πατέρων μου. Ἀλλά πάλι δηλώνω ὅτι δέν θέλω νά ἔχω ἀγωνιστικότητα πού φέρει μερισμούς καί σχίσματα καί θραύει τήν ἀγάπη· γιατί γνωρίζω ἀπό τά ἱερά μας κείμενα, ὅτι τό πᾶν στήν Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐνότητα, καί λοιπόν, κατά τόν ὠραῖο λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, “πανταχοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ μετά ἀκριβείας ἐπώμεθα, τήν ἀγάπην καί τήν εἰρήνην προτιμῶντες ἀπάντων”!

Ἀκόμη φθάνει ὁ ἱερός Πατήρ νά πει ὅτι καί σφάλμα ἀκόμη ἂν κάνει ἡ Ἐκκλησία σέ κάποιο τυπικό θέμα – “εἰ γάρ καί ἐσφάλλετο ἡ Ἐκκλησία”, λέγει – νά ἀκολουθοῦμε, ναι! Νά ἀκολουθοῦμε τό σφάλμα, καί ὄχι νά διχостаτοῦμε, ἀμάρτημα πού ὁ ἱερός Πατήρ τό χαρακτηρίζει ὡς “ἐγκλημα”.¹ Γιά νά μήν ἀμαρτάνω λοιπόν σ’ αὐτό, τό περισσότερο πάντων σοβαρό, δηλώνω, Μακαριώτατε Δέσποτα καί ἅγιοι Πατέρες Ἱεράρχες, ὅτι θέλω νά εἶμαι ἐνωμένος καρδιακά μέ ὄλο τό ἱερό Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας καί νά ἀκολουθῶ – ὡς νεώτερο μάλιστα μέλος Αὐτῆς –, νά ἀκολουθῶ, λέγω, τήν γραμμή τοῦ πλήθους τῶν Ἱεραρχῶν...».²

(β) Μέ ἤλεγχε λοιπόν καί μέ βάραινε ψυχικά, Πατέρες μου καί Μητέρες μου, τό ὅτι ὑπέγραψα ἕνα κείμενο, μέ τόν βαρῦ τίτλο «Ὁμολογία Πίστεως», τό ὅποιο ὅμως τό πλήθος τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν ἤ, γιά νά τό πῶ καλύτερα, ὄλοι σχεδόν οἱ ἄλλοι Ἱεράρχες δέν τό ὑπέγραψαν.

Ἀλλά δέν ἦταν μόνον αὐτό. Καλοί καί ἐκλεκτοί Ἱεράρχες μοῦ εἶπαν καί τόν ἐξῆς ἀπλό, ἀλλά δυνατό λόγο: Ποιά εἶναι αὐτή ἡ «Ὁμολογία Πίστεως», πού φέρουν αὐτοί οἱ Ἱερομόναχοι σέ ἡμᾶς τούς Ἱεράρχες γιά νά ὑπογράψουμε; Ἐμεῖς, κατὰ τήν χειροτονία μας σέ Ἐπίσκοπο, δώσαμε Ὁμολογία Πίστεως! Ἐάν νομίζουν μερικοί, κληρικοί ἢ λαϊκοί, ὅτι παραβήκαμε κάπου τήν Ὁμολογία μας αὐτή, ἄς μᾶς ἀναφέρουν στήν προϊσταμένη μας Ἀρχή, τήν Ἱερά Σύνοδο, καί θά λογοδοτήσουμε σ’ Αὐτήν.

(γ) Οἱ ἴδιοι πάλι Ἱεράρχες μοῦ εἶπαν καί τά ἐξῆς: Ὅταν εἶναι ὁ καιρός νά κάνουμε ἀγῶνες γιά τήν Πίστη, θά τό ἀποφασίσει ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας καί στό κέλευσμα Αὐτῆς θά ἀκολουθήσει κληρικός καί λαός. Οἱ Ἱεράρχες συντάσσουν κείμενα γιά τήν Πίστη καί τά δέχονται καί τά ὑπογράφουν οἱ κληρικοί καί οἱ λαϊκοί καί δέν εἶναι ἐκκλησιολογικό τό ἀντίθετο, νά συντάσσουν, δηλαδή, δύο-τρεις Ἱερεῖς Ὁμολογία Πίστεως καί νά ζητοῦν νά ὑπογράψουμε τό κείμενό τους ἔμεῖς οἱ Ἐπίσκοποι.

Οἱ δυνατοί αὐτοί θεολογικοί καί ἐκκλησιολογικοί λόγοι, πού μοῦ εἶπαν ἐνάρετοι καί δυνατοί στήν θεολογία Πατέρες Ἱεράρχες, ἤλεγχαν καί ἔθλιβαν ἀκόμη περισσότερο τήν συνείδησή μου, ἡ ὁποία ἦταν ἤδη βεβαρυμένη γιά τήν πράξη τῆς ὑπογραφῆς μου γιά τόν πρῶτο λόγο πού σᾶς εἶπα: Ὅτι, δηλαδή, σάν νά διαχωρίζομαι ἐγώ ἀπό τό πλήθος τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν μέ τήν ὑπογραφή μου στό ἐν λόγω κείμενο καί σάν νά φαίνομαι ἐγώ ὀρθοδόξοτερος αὐτῶν. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ὅτι αὐτό τό λέγω γιά τόν ἑαυτό μου μόνο, πῶς τό ἔκρινα ἐγώ μέ τήν δική μου ψυχosύνθεση, καί δέν ἀνα-

1. *Εἰς Ἀπαντα Ἁγίων Πατέρων, Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἔργα* 4,615ADE.

2. Βλ. περιοδικό μας *Ἀπλή Κατήχηση*, ἀριθμ. 1, σελ. 3.

φέρομαι στους άλλους τρεις υπογράψαντας Τιμιωτάτους Ἀρχιερεῖς ἢ καί σ' αὐτούς ἀκόμη τούς συντάκτες τοῦ κειμένου.

(δ) Ἀλλά στήν περίπτωσή μου, εὐλαβέστατοι Συλλειτουργοί ἀδελφοί, καί Ὁσιώτατοι Πατέρες καί Μητέρες, στήν περίπτωσή μου, λέγω, συνετάραξε τήν συνείδησή μου καί ἄλλο γεγονός, τό ὁποῖο μέ ἔπεισε νά ἀνακαλέσω τήν ὑπογραφή μου στό ἐν λόγω κείμενο. Θά σᾶς τό ἀναφέρω καί αὐτό: Ἐπρόκειτο νά ἔλθει στήν Τρίπολη ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους μας Κοσ Κοσ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ, προσκεκλημένος ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ. Ἐνθουσιασμός, ζεσηκωμός καί λαμπρές προετοιμασίες στήν πρωτεύουσα τῆς Ἀρκαδίας γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Πατριάρχου! Στήν Ἀρκαδία ὅμως ἀνήκει καί ἡ ἱστορική Δημητσάνα, ἡ ἔδρα τῆς Μητροπόλεώς μας. Ἄρχοντες καί ἐπίσημα πρόσωπα τῆς Γορτυνίας μοῦ εἶπαν νά καλέσω μέ τήν εὐκαιρία αὐτή καί στήν Δημητσάνα τόν Πατριάρχη καί μάλιστα γιά τό μεγάλο γεγονός νά θέσει θεμέλιο λίθο γιά τόν Ναό τοῦ Δημητσανίτου Ἁγίου μας Ἱερομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. Ἐγώ δέν εἶμαι ἔτοιμος ἀκόμη τυπικῶς γιά τόν θεμέλιο λίθο τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ, γιατί δέν ἔχει ἐκδοθεῖ ἀκόμη ἡ ἀναγκαῖα ἄδεια. Οἱ ἄρχοντες ὅμως μέ διαβεβαίωσαν ὅτι θά τό φροντίσουν αὐτοί συντόμως καί θά ἐκδοθεῖ ἡ δέουσα ἄδεια. Ἔτσι λοιπόν καί ἐγώ ἐκάλεσα τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη μας, νά διαθέσει ἕνα μόνο ἀπογευματινό καί νά ἔλθει καί στήν Δημητσάνα μας, γιά νά μᾶς εὐλογήσει καί μάλιστα γιά τόν μεγάλο σκοπό πού σᾶς ἀνέφερα, τόν θεμέλιο λίθο γιά τόν Ναό τοῦ προκατόχου Του Ἁγίου Πατριάρχου. Ἡ ἀπάντηση τοῦ Πατριάρχου ἦταν ἀρνητική, δικαιολογημένη ὅμως, ὅτι εἶχε ἤδη καθοριστεῖ τό πρόγραμμά Του, εἶπε ὅμως εὐγενῶς ὅτι θά ἔλθει κάποια ἄλλη φορά. Ἀλλά ἐγώ ἐρμήνευσα διαφορετικά τήν ἀρνηση τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου μας. Ἦδη, ἀπό Σεβασμιώτατο Ἱεράρχη, γνωρίζοντα τά πράγματα, εἶχα ἀκούσει ὅτι ὁ Πατριάρχης εἶναι πικραμένος μαζί μου γιά τήν ὑπογραφή πού ἔθεσα στό κείμενο γιά τό ὁποῖο μιλάμε καί μάλιστα ἔμαθα ὅτι εἶπε: «Πῶς τό ἔκανε αὐτό ὁ Γόρτυνος, Καθηγητής Πανεπιστημίου αὐτός, πού πρέπει νά βλέπει μέ θεολογική εὐρύτητα τά πράγματα;». Συνεδύασα λοιπόν τήν ἀκουομένη πικρία τοῦ Πατριάρχου γιά τήν ὑπογραφή μου μέ τήν ἀρνησή του νά ἔρθει στήν Δημητσάνα καί αὐτό πιά μοῦ ἔγινε μεγαλύτερη ὀδύνη καί βάσανος, γιατί ἔγινε ἐγώ αἰτία νά στερηθεῖ ἡ Ἐπαρχία μου τῆς εὐλογίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ Πατριάρχου τοῦ Γένους μας κ. κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ. Μετά πιά ἀπό αὐτό συνέταξα σύντομα ἕνα κείμενό μου πρὸς τόν Πατριάρχη, τό ὁποῖο ἀπέστειλα μέ fax στό Πατριαρχεῖο. Στό κείμενό μου αὐτό ζητῶ συγγνώμη ἀπό τόν Πατριάρχη μας γιά τήν πικρία πού τοῦ ἐπροξένησα, ἐξηγῶ ὅτι ὑπέγραψα τό κείμενο νομίσας ὅτι θά ὑπογραφεῖ ἀπό πολλούς Ἱεράρχες καί ὄχι μόνο ἀπό τρεῖς καί ἐν τέλει δηλώνω ἐπί λέξει: «Ἡ ἀλήθεια, Παναγιώτατε, εἶναι ὅτι

μέ συγκινοῦν καί μέ ἠλεκτρίζουν οἱ ὑπέρ τῆς πίστεως ἀγῶνες καί καταθέτω τόν ἑαυτόν μου μέ τήν μικράν του δύναμιν ὡς στρατιώτην Σας διά τοιούτους ἀγῶνας, πρόθυμον εἰς τά κελεύσματά Σας μέχρι θυσίας. Οὐδέποτε ὅμως θέλω νά φαίνεται ὅτι προπορεύομαι ἐγώ μετ' ἄλλων, διότι καί ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Κεφαλῆς τῶν Ὁρθοδόξων, τῆς Ἰμετέρας, λέγω, Παναγιότητος ἢ τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας μετά τοῦ Προέδρου Αὐτῆς, προσκυνητοῦ μοι καί πολυσεβάστου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου».

Ἀναπαύθηκα, ὦ Ἱερεῖς, Μοναχοί καί Μοναχές τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως, ἀναπαύθηκα, λέγω, ὅταν ἐπί τέλους ἀπέστειλα τήν ἐπιστολή μου αὐτή πρὸς τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη μας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καί ἀνάκληση τῆς τεθείσης ὑπογραφῆς μου στό κείμενο τῶν ὀλίγων συντακτῶν του, μέ τόν τίτλο «Ὁμολογία Πίστεως». Ἡ ἐπιστολή μου αὐτή πρὸς τόν Πατριάρχη πῆρε ἀπό πάνω μου ὅλο τόν προηγούμενο ἔλεγχο τῆς συνειδήσεώς μου πού σᾶς ἀνέφερα παραπάνω καί χάρηκα, γιατί εἶμαι καί ἐγώ τώρα, μέ τήν ἄρση τῆς ὑπογραφῆς μου, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἱεράρχες τῆς Ἑλλαδικῆς μας Ἐκκλησίας. Ἀναπαύθηκα πραγματικά καί εἶχα μεγάλη χαρά ἐκείνη τήν ἡμέρα. Τήν πράξη μου αὐτή τήν γνωστοποίησα καί σέ ἄλλους Πατέρες Ἱεράρχες καί ἔτσι ἔγινε γνωστή στήν Ἑλλαδική μας Ἐκκλησία. Ἡ χαρά μου ὅμως γινόταν ἀκόμη μεγαλύτερη ὅταν ἄκουα τά συγχαρητήρια γιά τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου ἀπό Ἱεράρχες Πατέρες καί εὐλαβεστάτους καί μορφωμένους κληρικούς ἐξ Ἀθηνῶν καί ἀπό ἀλλοῦ, ἀλλά ἡ ἀκόμη μεγαλύτερή μου χαρά ἦταν κατά τήν συνάντησή μου μέ τόν Πατριάρχη στήν Τρίπολη. Τόν εἶδα πολύ χαρούμενο καί εὐνοϊκό ἀπέναντί μου καί ἐξέφρασε μάλιστα καί ἀλλοῦ τήν χαρά του αὐτή γιά τό πρόσωπό μου, γιά τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου ἀπό τό ἐν λόγῳ κείμενο. Βέβαια, γνωρίζω ὅτι θά ἀκουστοῦν καί θά γραφοῦν καί ἀκριβῶς ἀντίθετα σχόλια γιά τό πρόσωπό μου καί μέ ὕβρεις μάλιστα ἐναντίον μου, ὅτι τάχα εἶμαι δειλός ἢ ἀκόμη καί προδότης τῆς πίστεως!... Ἦδη μέ πῆρε ἕνας λαϊκός τηλέφωνο, ἀπαίδευτος στήν θεολογία, πού ἔχει ὅμως τήν ἀναίδεια νά παριστάνει τόν ἀγωνιστή τῆς πίστεως μας, καί μοῦ εἶπε μία ὕβριστική φράση. Καί ἐγώ μέ πολλή ἡρεμία, ἀφοῦ τόν χαιρέτησα, τοῦ ἔκλεισα τό τηλέφωνο. Τί νά σᾶς πῶ, Πατέρες μου καί Μητέρες μου! Χίλιες φορές καλύτερα τά παιδιά τῆς καφετέριας ἀπό μερικούς τέτοιους τετυμπόιδες «χριστιανούς», πού θέλουν νά παριστάνουν καί τόν ἀγωνιστή τῶν πατέρων! Βεβαίως, χίλιες φορές καλύτερα!

Δέν εἶναι ὅμως ἀλήθεια, ὅπως ἐγράφη στό Διαδίκτυο, ὅτι ἐγώ κατηγόρησα ὄσους ὑπέγραψαν τό ἐν λόγῳ κείμενο, γι' αὐτό καί, ὅταν φίλος μου Ἀρχιμανδρίτης ἐξ Ἀθηνῶν μοῦ τό ἔκανε αὐτό γνωστό, ἀμέσως ἐπικοινωνήσα μέ τόν ὑπεύθυνο τοῦ Διαδικτύου διαμαρτυρούμενος πρὸς αὐτόν διά τήν ἀναγραφή τοιούτων λόγων, πού δέν

τούς εἶπα, καί αὐτός – πρὸς τιμὴν τοῦ τό λέγω – τούς διέγραψε ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντος κείμενου τῆς πληροφόρησης. Ἀντίθετα φρονῶ ὅτι καί οἱ συντάξαντες καί ὑπογράψαντες τὸ κείμενο ἔπραξαν κατὰ τὴν δική τους συνείδηση, ὅπως καί ἐγώ, ἐπαναλαμβάνω, κατὰ συνείδηση ἦρα τὴν ὑπογραφή μου. Ὁ Θεὸς ἅς μᾶς φωτίζει ὅλους καί ἅς μᾶς ἐλεεῖ καί ἅς μᾶς κάνει νὰ ὁμονοοῦμε.

3. (α) Γιά νὰ μὴ μέ παρεξηγήσετε καί σεῖς, οἱ συλλειτουργοί μου Πατέρες καί οἱ σεβαστοὶ καί ἀγαπητοὶ μου Μοναχοὶ καί Μοναχές, τῆς Ἐπαρχίας πού διακονῶ, σᾶς λέγω ὅτι ἀγαπῶ τὸν Χριστό καί τὴν Ἁγία Του Ἐκκλησία καί ἅς μέ ἀξιώσει ὁ Θεός, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Πατέρων Ἱεραρχῶν, νὰ ἀγωνίζομαι γιὰ τὴν ἀμώμητο πίστη μας, ὄχι μόνον, ἀλλὰ καί νὰ θυσιάσω γι' αὐτήν. Ὅπως ὁ πατέρας μου, 25 ἐτῶν στὴν ἡλικία, ἔδωσε τὸ αἷμα τοῦ στά Ἀλβανικά βουνά γιὰ τὴν φιλότιμη πατρίδα μας καί ἄφησε ἐμένα 10 ἡμερῶν ὄρφανό, ἅς μέ ἐλεήσει ὁ Θεός νὰ δώσω καί ἐγώ τὸ αἷμα μου γιὰ τὴν ἀμώμητο πίστη μας.

(β) Ἀλλὰ γιά νὰ εἴμαστε σωστοὶ ἀγωνιστὲς τῆς πίστεως μας καί νὰ μὴν παραπλανούμαστε, πρέπει νὰ προσέχουμε πολὺ τὴν πνευματικότητά μας. Νὰ ἀγωνίζομαστε καί νὰ ἐπικαλούμαστε τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, γιά νὰ καθαρίσουμε τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ τὰ πάθη, γιατί τί ἀγώνα μπορούμε νὰ κάνουμε ὅταν εἴμαστε ἐμπαθεῖς; Ὅπως εἶπα στὸν ἕναν ἀπὸ τούς Ἱερομονάχους πού μέ ἐπισκέφθηκαν γιὰ τὸ κείμενο τῆς «Ὁμολογίας», ἂν ἐγώ δὲν γεύομαι τὴν προσευχὴ καί δὲν χτυπάει ἡ καρδιά μου δυνατὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί, τελικά, ἂν δὲν σωθῶ, δὲν μέ ὠφελοῦν τὰ «κάτω ὁ Πάπας» καί τὰ τοιαῦτα... Δὲν φταίει ὁ Πάπας, ἂν ἐγώ δὲν ἔχω ὄρεξη νὰ κάνω τὴν προσευχὴ μου ἢ νὰ διαβάσω τὴν Ἁγία Γραφή καί τὴν σοφία τῶν Ἁγίων Πατέρων μας. Καί γράφοντας βέβαια αὐτὰ μὴ μέ κατηγορήσετε εἴτε ἐσεῖς εἴτε ἄλλος ὅτι εἶμαι... φιλοπαπικός.

(γ) Νομίζω καί πιστεύω, ἀγαπητοὶ μου, ὅτι τὸν δυναμικώτερο ἀγώνα γιὰ τὴν πίστη μπορεῖ νὰ τὸν κάνει μόνον ἕνας Γέροντας Πορφύριος καί ἕνας πάτερ Ἰάκωβος Τσαλίκης καί ἕνας πάτερ Παῖσιος. Ἀλλὰ, κοιτάξτε τίς διδαχὲς τῶν Πατέρων αὐτῶν στά βιβλία τους, γιά νὰ δεῖτε μέ πόση ἀγάπη καί πόνος ἐκφράζονται καί γιὰ τούς αἵρετικούς ἀκόμη. Διαβάστε, γιά παράδειγμα, μέ πόση ἐπιείκεια καί πόθο γιὰ τὴν σωτηρία τους ἐκφράζεται ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης περὶ τῶν καθολικῶν σέ ἕνα διάλογό του μέ κάποιον ζηλωτὴ Ἀρχιμανδρίτη, ὁ ὁποῖος «ἀποκεφάλιζε» τούς καθολικούς καί τούς ἔστελνε στό «πῦρ τὸ ἐξώτερον», ἀλλὰ καί πῶς συμβουλεύει τὸν Ἀρχιμανδρίτη νὰ φέρεται συγκαταβατικά καί ἀγαπητικά πρὸς αὐτούς. Θὰ τὸ δεῖτε αὐτό στό βιβλίον τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιμ. Σωφρονίου, Ὁ Γέροντας Σιλουανός, σ. 65.66, Γ' ἔκδοση Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου – Ἔσσεξ Ἀγγλίας.

Ἄλλά ἀκούστε, παρακαλῶ, πάλι τί λέει ὁ ἅγιος Νεκτάριος στό βιβλίο του Ποιμαντική, σελ. 192: «Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε χάριν δογματικῆς τινος διαφορᾶς πρέπει νά θυσιάζεται... Ὁ μὴ ἀγαπῶν τούς ἑτεροδόξους ἐπίσκοπος, ὁ μὴ ὑπέρ αὐτῶν ἐργαζόμενος, ἀπό ψευδοῦς κινεῖται ζήλου καί ἐστερημένος ἐστίν ἀγάπης· διότι ὅπου ἡ ἀγάπη, ἐκεῖ καί ἡ ἀλήθεια καί τό φῶς, ὁ δέ ψευδῆς ζήλος καί ἡ πεπλανημένη δόξα ἐξελέγχονται ὑπό τοῦ φωτός καί τῆς ἀγάπης καί ἀποκρούονται. Τά τῆς πίστεως ζητήματα οὐδόλως δέον ἐστί νά μειῶσι τό τῆς ἀγάπης συναίσθημα».

(δ) Σᾶς παρακαλῶ, Πατέρες μου καί Μητέρες μου, προσέχετε ἀπό μερικούς τάχα ἀγωνιστές. Δέν εἶναι ὅλοι τους σωστοί. Σέ κάποιο βιβλίο προερχόμενο ἀπό αὐτούς εἶδα ὑβρεολόγιο καί ἐναντίον τοῦ ἁγίου Γέροντος Παΐσιου. Τώρα συγκρίνετε καί πεῖτε μου: Ποιός εἶναι ὀρθόδοξος; Αὐτοί, πού δέν ἔχουν νοῦν καθαρό γιά νά δοῦν τούς ἁγίους, ἀλλά ἀντίθετα τούς μάχονται καί τούς ὑβρίζουν, ἢ ὁ Πατριάρχης μας, πού, ὅπως τό βλέπουμε σέ φωτογραφία, κάνει γονατιστός Τρισάγιο στόν Τάφο τοῦ πατρός Παΐσιου;! Καί τό ἐπιχείρημά τους ἐναντίον τοῦ ἁγίου πατρός Παΐσιου εἶναι ὅτι αὐτός εἶπε γιά τόν τωρινό Πατριάρχη μας ὅτι μᾶς λυπήθηκε ὁ Θεός καί μᾶς ἔδωσε ἕναν τόσο πολύ καλό Πατριάρχη. Γιά ὅσους πειράζονται ἀπό τόν λόγο αὐτό τοῦ Γέροντος Παΐσιου τούς λέγουμε ὅτι τόν ἴδιο λόγο τόν εἶπε καί ὁ ἄλλος ἅγιος Γέροντας, ὁ πατήρ Ἰάκωβος Τσαλίκης, ὁ ὁποῖος μάλιστα προσευχόταν ὑπέρ τῆς ἐκλογῆς του (βλ. βιογραφία του ἀπό τόν Πατρολόγο Καθηγητή κ. Στυλιανό Παπαδόπουλο).

(ε) Ἐπιθυμῶ, ἀγαπητοί μου, νά ἔχετε σωστή Ἐκκλησιολογία. Τό πᾶν εἶναι αὐτό: Ἡ Ἐκκλησιολογία! Κοιτάξτε τούς ἀδελφούς μας Παλαισημερολογῖτες. Εἶναι καλοί ἄνθρωποι. Εἶναι ζηλωτές. Ἐγώ τούς συμπαθῶ καί τούς ἀγαπῶ γιά τόν ζήλο τους. Ὅμως, ἐπειδὴ δέν σκέφτηκαν καί δέν ἐνήργησαν ἐκκλησιολογικά, ὅλοι αὐτοί οἱ καλοί κατὰ τά ἄλλα ἀδελφοί μας, ἀποκόπηκαν μόνοι τους ἀπό τήν Ἐκκλησία. Καί βεβαίως ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει σωτηρία! Καί ὅλη αὐτήν τήν μεγάλη τους ζημιὰ τούς τήν ἔκανε ἕνας Ἀρσένιος ἀγιορείτης, ὁ ὁποῖος τούς παραπλάνησε· γιατί τό θέμα ἀλλαγῆς ἡμερολογίου τό ἀνήγαγε σέ δογματικό θέμα, ἀποκάλεσε αἰρετικούς τούς προσχωρήσαντας στό νέο ἡμερολόγιο καί ἀπέκοψε λοιπόν ἕνα μεγάλο τμήμα τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ἀπό τήν Ἐκκλησία καί τούς ἔθεσε ἔξω ἀπό αὐτήν. Προσέχετε, μήν πάθουμε καμμία παρόμοια ζημιὰ, γιατί εἶναι πολλές οἱ τέχνες τοῦ πονηροῦ. Τό πᾶν, ξαναλέγω, εἶναι ἡ Ἐκκλησιολογία. Σᾶς λέγω αὐτό τό τελευταῖο καί τελειώνω: Στήν Μητρόπολη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως μνημονεύετε ὡς Ἐπίσκοπο ἐμένα. Ξέρετε γιατί μνημονεύετε τόν Ἐπίσκοπο; Γιά νά εἴστε ἐνωμένοι μέ ὅλη τήν Ἐκκλησία! Γιατί ἐγώ ὁ Ἐπίσκοπός σας, πού σαρκῶνω τήν Μητρόπολη, μνημονεύω τήν Ἱερά Σύνοδο, ἢ Ὅποια Ἱερά Σύνοδος μνημονεύει τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη. Ἄν τώρα ἕνας Ἐπίσκοπος Μητροπολίτης θέλει νά κάνει τό

παλληκάρι (!...) καί γιά κάποιο θέμα, πού αὐτός τό νομίζει δογματικό, κόψει τό μνημόσυνο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τότε, ἀποκοπόμενος αὐτός μέ αὐτό πού ἔκανε ἀπό τήν Ἐκκλησία (γιατί τήν Ἐκκλησία τήν ἐκφράζουν ἡ Σύνοδος καί τό Πατριαρχεῖο), ἀποκόπτεται καί τό ποιμνιό του ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Λοιπόν, Πατέρες μου καί Μητέρες μου, ἐγώ θά φροντίζω γιά σᾶς καί σεῖς νά φροντίζετε γιά μένα νά εἶμαι ἐνωμένος μέ ὅλη τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά νά εἶστε καί σεῖς, πού μέ μνημονεύετε ὡς Ἐπίσκοπό σας, ἐνωμένοι μέ τήν Ἐκκλησία, στήν Ὅποία καί μόνο μποροῦμε νά σωθοῦμε.

Γιά νά σᾶς τό πῶ ὅμως ἀκριβέστερα, γιά τήν σωτηρία μας δέν φτάνει μόνο τό ὅτι ἀνήκουμε στήν Ἐκκλησία. Χρειάζεται προσευχή καί ἀσκήση καί γνώση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, πού τήν ἀποκτοῦμε ἀπό τήν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς μέ τήν ἐρμηνεία τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὥστε νά μπορέσουμε μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας ἀπό τά πάθη, γιατί ὁ Χριστός μᾶς εἶπε ὅτι «οἱ καθαροί στήν καρδιά θά δοῦν τόν Θεό» (Ματθ. 5,8). Μέ τήν εὐκαιρία δέ τοῦ λόγου νά πῶ ὅτι γιά τήν σωτηρία μας εἶναι ἀναγκαῖο, πολύ ἀναγκαῖο, καί αὐτό: Τό νά μήν κατηγοροῦμε κανένα, ἔστω καί ἂν εἶναι ἀληθινή ἡ κατηγορία ἐναντίον του. Διαβάστε τί λέγει γι' αὐτό ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στό περιοδικό μας Ἀπλή Κατήχηση, τεύχος 31, σελ. 54-56, πού σᾶς ἔστειλα.

4. (α) Ἀπό τήν ἄρση τῆς ὑπογραφῆς μου, γιά τήν ὁποία σᾶς μίλησα στό γράμμα μου αὐτό, διδαχθεῖτε τουλάχιστον ἀπό μένα τόν Ἐπίσκοπό σας πρῶτον μὲν ὅτι πρέπει νά ἀνακαλοῦμε κάποια μας ἐνέργεια, ἂν αὐτή φωτιζόμαστε ἔπειτα καί δέν τήν βλέπουμε σωστή καί νά ζητᾶμε συγγνώμη γιά ὅ,τι πράξαμε, χωρίς νά σκεπτόμαστε μέ τήν κοσμική ὑπερήφανη νοοτροπία ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀξιοπρεπές. Ἡ ἀξιοπρέπεια εἶναι δυτικό φροῦτο καί κρύβει μεγάλο ἐγωισμό! Γιά τήν σωτηρία μας κάτω ἡ ἀξιοπρέπεια! Αὐτό πού ἔκανε ὁ Ζακχαῖος, ἀξιωματοῦχος αὐτός, νά ἀνεβεῖ μπροστά στόν κόσμο σέ μία συκομουριά, δέν ἦταν καθόλου ἀξιοπρεπές. Καί ὅμως ἔτσι εἶδε τόν Χριστό. Ἐγώ δέν θέλω νά εἶμαι «εἶπα-ξεῖπα». Εἶπα κάτι καί ἔκανα κάτι, ἀλλά εἴαν γι' αὐτό φωτιστῶ ἀπό τόν Θεό καί νοήσω ὅτι εἶναι λανθασμένο, θέλω νά τό ἀποκαταστήσω μέ τήν συγγνώμη καί ὅ,τι θέλουν ἄς ποῦν οἱ ἄλλοι. Ἀρκεῖ μέ τήν συγγνώμη μου αὐτή νά εὐαρεστήσω τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους πού πίκρανα.

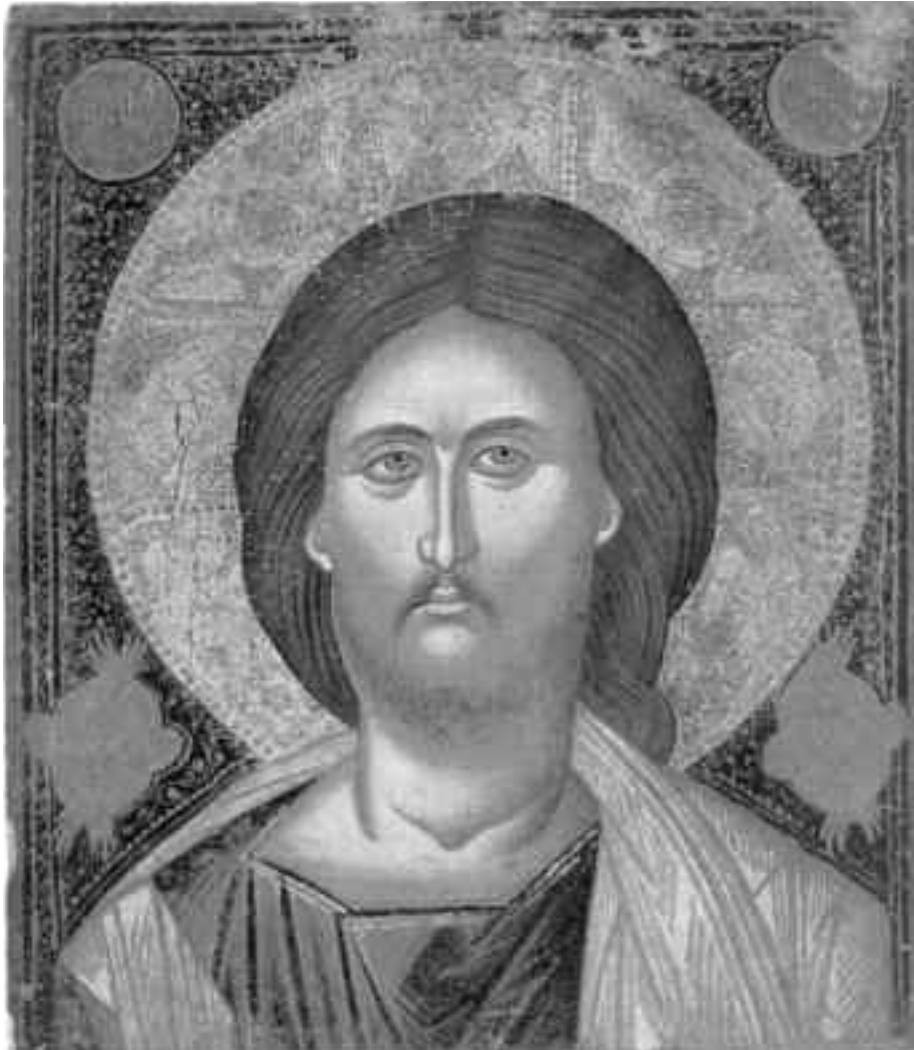
(β) Καί τό δεύτερο πού θέλω νά λάβετε ὡς δίδαγμα ἀπό μένα τόν Ἐπίσκοπό σας μέ τήν πράξη τῆς ἀνακλήσεως τῆς ὑπογραφῆς μου ἀπό τό ἀναφερθέν κείμενο εἶναι ἡ ἀγωνία μου, πού τήν παρέστησα νομίζω στήν ἐπιστολή μου αὐτή πρὸς Σᾶς, ἡ ἀγωνία μου, λέγω, νά ἔχω ἐνότητα μέ ὅλους τούς Ἱεράρχες Πατέρες καί νά μή δια-

φοροποιουμαι από αυτούς. Τό π̄αν εἶναι ἡ ἀγάπη καί ἡ μεταξύ μας ἐνότητα. Ἄς γράψουμε δυνατά στήν καρδιά μας καί ἄς βιώσουμε στήν ζωή μας τόν λόγο τοῦ ἁγίου Σιλουανῶ τοῦ Ἀθωνίτου: «Σώζομαι ὅταν εἶμαι ἐνωμένος μέ τούς ἀδελφούς μου»! «Σώζομαι ὅταν εἶμαι ἐνωμένος μέ τούς πατέρες μου»!

Μέ συγχωρεῖτε πού σᾶς κούρασα μέ τό πολυσέλιδο αὐτό κείμενό μου, ἀλλά ἔνοιωθα τήν ἀνάγκη νά σᾶς τό γράψω, ὡς ἀπολογία μου τοῦλάχιστον. Καί τώρα εἶμαι πολύ χαρούμενος πού σᾶς τό ἔγραψα.

Μέ πολλές εὐχές καί ἀγάπη Χριστοῦ

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΟΥ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΥΠΟΥ»

Ἐν Δημητσάνῃ τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 2009

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,
Συντάκτες τῆς Ἐφημερίδος «Ὁρθόδοξος Τύπος»,
Εὐλογεῖτε!

Εὐρισκόμενος, λόγῳ ποιμαντικῶν μου καθηκόντων, μακράν τῆς ἑδρας τῆς Μητροπόλεώς μου, συλλειτουργὸς ἱερεὺς μου ἀνέγνωσε κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδος Σας, ἀναφερόμενο στό ταπεινὸ μου πρόσωπο. Ἐπ' αὐτοῦ ἔχω συντόμως νά πῶ τά ἑξῆς:

α) Σᾶς ἐσωκλείω μία ἐγκύκλιο ἐπιστολή μου πρὸς τοὺς ἱερεῖς καί μοναχοὺς τῆς Μητροπόλεώς μου, ὅπου ἐκθέτω τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι μέ ὀδήγησαν στό νά ἀνακαλέσω τὴν ὑπογραφή μου ἀπὸ τό κείμενο τό λεγόμενον «Ὁμολογία Πίστεως». Παρακαλῶ πολύ, ἂν βρεῖτε χρόνο, ἀναγνῶστε την.

β) Δέν εἶναι ἀληθές ὅτι ἐγὼ εἶπα στόν ὑπεύθυνο τῆς «Ρομφαίας» ὑβριστικούς λόγους κατὰ τῶν ὑπογραψάντων τό ἐν λόγῳ κείμενο. Ὅτι δηλαδή ἀπεκάλεσα αὐτούς «λαθροκαπήλους τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως» καί «πλανεμένους». Καταδικάζω τοὺς λόγους αὐτούς, τοὺς ὁποῖους ὅμως δέν τοὺς εἶπα, ἐπαναλαμβάνω. Διὰ τοῦτο καί ὅταν πληροφορήθηκα ὅτι ἡ ἱστοσελίδα τῆς «Ρομφαίας» ἀναγράφει αὐτούς τοὺς λόγους κατὰ τῶν ὑπογραψάντων ἢ καί συνταξάντων τό κείμενο, ἀμέσως ἐπεκοινώνησα μέ τόν ὑπεύθυνο διαμαρτυρούμενος καί τοὺς διέγραψε. Στό κείμενό μου γιά τὴν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου γράφω στοὺς συντάξαντες τὴν «Ὁμολογία» ὅτι παραμένει ἡ ἀγάπη μου καί ἡ ἐκτίμησή μου πρὸς αὐτούς.

γ) Δέν δέχθηκα ἀπειλές ἀπὸ τόν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη μας, ὥστε νά φοβηθῶ καί νά ἀποσύρω τὴν ὑπογραφή μου, ὅπως γράφετε, ἀλλά, ὅπως σαφῶς φαίνεται στό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς μου πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς ταπεινῆς μου Μητροπόλεως, οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι μέ ὀδήγησαν στήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου, ἦσαν λόγοι πνευματικοὶ καί ἐκκλησιολογικοί, ὅπως ἐγὼ τοῦλάχιστον τοὺς νομίζω.

δ) Ἐπειδὴ στό κατ' ἐμοῦ ἄρθρο Σας, διὰ τὴν ἄρση τῆς ὑπογραφῆς μου, μέ παρουσιάζετε ὡς ἀρνητὴ προηγουμένων μου γραπτῶν, Σᾶς δηλώνω ὅτι, μέ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, πιστεύω εἰς τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν μας, διὰ τὴν Ὅποιαν πάσχω καί ἀγωνίζομαι, παρά τίς τόσες ἁμαρτίες καί ἀτέλειές μου. Εἴθε δέ νά μέ ἐνισχύει ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, γιά νά καθαρεύει ἡ

καρδία μου, ὥστε νά εἶναι εὐάρεστη στόν Θεό ἢ Θεία Λειτουργία, τήν ὁποία ὡς Ἐπίσκοπος προσφέρω, καί νά μήν ἀρνοῦμαι τούς ὑπέρ τῆς πίστεως ἀγῶνες, συμπορευόμενος ὅμως μετά τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν τῶν συγκροτούντων τήν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ναί! Θέλω, ἀγαπητοί κύριοι, ὡς Ἱεράρχης, σέ ὅλα, ἀλλά ἰδιαίτερος στούς ὑπέρ τῆς πίστεως ἀγῶνες, νά εἶμαι ἐνωμένος μέ ὅλο τό ἱερό Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

ε) Τέλος, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς πῶ ὅτι τήν ἀγωνιστικότητα τήν θεωρῶ, ὅπως καί εἶναι, θεῖο χάρισμα καί θέλω νά ἔχω στήν ποιμαντική μου τό χάρισμα αὐτό, δέν μοῦ ἀρέσει ὅμως ἡ ἐπιθετικότητα κατά ἱερωμένων καί μάλιστα κατά Ἐπισκόπων, ὅπως ἦταν τό κατ' ἐμοῦ ἄρθρο Σας. Ἦρα τήν ὑπογραφή μου ἀπό ἕνα κείμενο. Σέ τί Σᾶς ἐπείραξε αὐτό; Τόσοι καί τόσοι ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, καλοί καί ἐνάρετοι Ἀρχιερεῖς, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἐκεῖνοι πού Ἐσεῖς ἐπευφημεῖτε, δέν ὑπέγραψαν τό κείμενο τῆς «Ὁμολογίας». Καί ἐγώ μέ τήν ἄρση τῆς ὑπογραφῆς μου θέλησα νά γίνω σάν ἕνας ἀπό αὐτούς, γιατί τούς ἰδικούς τους λόγους ἀκουσα ἐκ τῶν ὑστέρων καί συνεφώνησα μαζί τους. Στό κείμενο πού Σᾶς ἐσωκλείω ἐκθέτω τούς λόγους, γιά τούς ὁποίους προέβηκα στήν πράξη τῆς ἀνακλήσεως. Ποῦ ἡ προδοσία μου; Δηλαδή καί οἱ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς πού δέν τό ὑπέγραψαν εἶναι δειλοί καί προδότες;

Στόν χῶρο μας, κύριοι, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό μία ἀγωνιστική χριστιανική ἐφημερίδα, πού τά γραφόμενά της ὅμως νά εἶναι ὡς νά τά ἔγραφε ἕνας ἅγιος Νεκτάριος καί ἕνας πατήρ Πορφύριος. Νομίζω ὅτι ἡ Ἐφημερίδα Σας δέν συμφωνεῖ μέ αὐτούς τούς λόγους τοῦς Γέροντος Πορφυρίου: «Νά πονᾶμε γιά τήν Ἐκκλησία. Νά τήν ἀγαπᾶμε πολύ. Νά μήν δεχόμαστε νά κατακρίνουν τούς ἀντιπροσώπους της. Στό Ἅγιο Ὅρος τό πνεῦμα πού ἔμαθα ἦταν ὀρθόδοξο, βαθύ, ἅγιο, σιωπηλό, χωρίς ἐριδες, χωρίς καυγάδες καί χωρίς κατακρίσεις. Νά μήν πιστεύουμε τούς ἱεροκατηγόρους. Καί μέ τά μάτια μας νά δοῦμε κάτι τό ἀρνητικό νά γίνεται ἀπό κάποιον ἱερωμένο, νά μήν τό πιστεύουμε, οὔτε νά τό σκεπτόμαστε, οὔτε νά τό μεταφέρομε» (Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Βίος καί Λόγοι, Ἱερά Μονή Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2008, θ' Ἐκδοση, σελ. 202). Καί ὁ ἴδιος Γέροντας πάλι εἶπε: «Ἄν τά χαλάσω μέ τόν Ἐπίσκοπό μου καί ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει θυμώσει μαζί μου, ἡ προσευχή μου δέν ἀνεβαίνει στόν οὐρανό» (Ὁ ὅσιος Γέρον Πορφύριος, Ἐκδ. Ἱεράς Μονῆς Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Κονταριώτισσα Κατερίνης, σελ. 338).

Νομίζω πάλι ὅτι δέν συμφωνεῖτε καί μέ τούς λόγους τοῦ ἄλλου ἁγίου Γέροντος Παϊσίου ὅτι «ὁ Θεός οἰκονόμησε σ' αὐτά τά δύσκολα χρόνια τόν καλύτερο Πα-

τριάρχη»! (Εφημερίδα Καθημερινή, 27-1-1993, σελ. 12). Καί νομίζω πάλι ὅτι δέν συμφωνεῖτε καί μέ τόν ἄλλο ἅγιο Γέροντα Ἰάκωβο καί δέν θά τόν θεωρεῖτε γι' αὐτό προορατικό, ἐπειδή ἔκανε ἐπίμονη προσευχή νά ἐκλεγεῖ Πατριάρχης ὁ Μητροπολίτης Καρχηδόνας Βαρθολομαῖος, στόν ὁποῖο ὅμως, ὡς ἅγιος, προεῖπε πρῖν ἀπό χρόνια τήν ἐκλογή του ὡς Πατριάρχη (βλ. Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου, Ὁ Μακαριστός Γέροντας Ἰάκωβος, Ἀθήνα 1992, σελ. 158-159).

Καί πῶς, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἀκοῦτε αὐτούς τούς λόγους τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου; «Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε χάριν δογματικῆς τινος διαφορᾶς πρέπει νά θυσιάζεται... Ὁ μή ἀγαπῶν τούς ἑτεροδόξους ἐπίσκοπος, ὁ μή ὑπέρ αὐτῶν ἐργαζόμενος, ἀπό ψευδοῦς κινεῖται ζήλου καί ἐστερημένος ἐστίν ἀγάπης... Τά τῆς πίστεως ζητήματα οὐδόλως δέον ἐστί νά μειῶσι τό τῆς ἀγάπης συναίσθημα» (Ἁγίου Νεκταρίου, Ποιμαντική, σελ. 192). Ἀλλά ἔχω καί ἄλλες καί ἄλλες παρόμοιες πατερικές περικοπές.

Ἀδελφοί! Ἄν μετά τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, ἐνῶ ὁ ψάλτης λέγει «Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον...», ἐγώ οὔτε «εἶδα» οὔτε ἔνοιωσα ὅτι «ἔλαβα» κάτι, καί ὅταν ὡς λειτουργός λέγω «Ἄνω σχῶμεν τάς καρδιάς» καί ὅμως δέν νοιώθω «ἄνω», ἀλλά κάτω πεσμένος, τότε δέν εἶμαι ἄξιος γιά ἀγῶνες. Θέλω νά πῶ μέ αὐτό ὅτι κατά πρῶτο λόγο πρέπει νά προσέξουμε τήν πνευματικότητά μας καί τότε, ἂν καθαρεύουμε στήν καρδιά, τότε μόνο θά εἶναι εὐλογημένοι ἀπό τόν Θεό οἱ ἀγῶνες μας. Πάντως, ἐπιτρέψτε μου νά Σᾶς πῶ, καί Σᾶς ζητῶ συγγνώμη γι' αὐτό, ὅτι ἐγώ ὁ Ἐπίσκοπος ἂν ἔγραφα σέ κάποιον ἀπλό χριστιανό ἔτσι ἐπιθετικά, ὅπως Ἐσεῖς γράψατε ἐναντίον ἐμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου στήν Ἐφημερίδα Σας, δέν θά ἤθελα νά κοινωνήσω τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἂν πρῶτα δέν τοῦ ζητοῦσα συγγνώμη.

Ἐάν στήν ἀπάντησή μου αὐτή πρός τό ἐναντίον μου ἄρθρο Σας κάπου Σᾶς ἐλύπησα, παρακαλῶ νά μέ συγχωρήσετε, ὅπως καί ἐγώ συγχωρῶ Ἐσᾶς γιά τήν πικρία πού μοῦ ἐδώσατε. Γιά τό θέμα πῶς βλέπω τήν ἀγωνιστικότητα – ἡ ὁποία ἀλλοίμονο!, δέν πρέπει ποτέ νά ἐκλείψει ἀπό τήν Ἐκκλησία – συνδυαζόμενη ὅμως μέ τήν πνευματικότητα, Σᾶς καλῶ νά ἔλθετε στήν ταπεινή μου Ἐπαρχία νά Σᾶς παραθέσω δεῖπνο ἀγάπης καί θά τά ποῦμε ἐκεῖ μέ πνεῦμα ἀδελφοσύνης.

Σᾶς εὐχομαι πλούσια τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στό ἔργο Σας καί τίς οικογένειές Σας.

Τήν ἀγάπη μου καί τά σέβη μου στόν πατέρα Μᾶρκο.

Μέ πολλές εὐχές καί ἀγάπη Χριστοῦ

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

**ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ**

Δημητσάνα - Μεγαλόπολις, Παρασκευή 11 Σεπτεμβρίου 2009

Ἀγαπητά μου παιδιά,
Μαθητές καί Μαθήτριες τῶν Σχολείων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως,

Μεγάλη μέρα σήμερα γιά σᾶς, γιατί ἀρχίζει ἡ νέα σχολική χρονιά.
Σᾶς εὐχομαι νά εἶναι εὐλογημένη καί ἡ χρονιά αὐτή, ὅπως οἱ προηγούμενες καί ἀκόμη περισσότερο. Νά τό ἔχετε χαρά, παιδιά, πού μορφώνεστε, γιατί ἡ μόρφωση εἶναι τό ἀνώτερο δῶρο τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο. Σεβαστεῖτε καί ἐκτιμῆστε τούς κόπους τῶν Διδασκάλων καί Καθηγητῶν σας, οἱ ὁποῖοι μέ τόση θυσία κοπιᾶζουν γιά σᾶς. Σκύψτε καί σεῖς μέ ἀγάπη καί ἐπιμέλεια καί φιλότιμο στά βιβλία καί σᾶς τό ὑπόσχομαι ὅτι αὐτό θά φέρει τήν πρόοδό σας στήν ζωή.

Μήν ξεχνᾶτε δέ, παιδιά, καί τόν λόγο τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, πού πολύ παλαιότερα ἦταν γραμμένος σέ ὅλα τά σχολεῖα: «Ἀρχή σοφίας, φόβος Κυρίου». Πραγματικά, καί ἡ ἀρχή καί τό τέλος τῆς σοφίας εἶναι νά βρεῖτε τόν Ἰησοῦ Χριστό καί νά ἔχετε στενή σχέση μαζί Του. Καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι στήν Ἐκκλησία Του. Θυμηθεῖτε ὅτι, ὅταν ἔχασε ἡ Παναγία τόν Χριστό, Τόν βρῆκε στόν Ναό. Ἀγαπήστε τόν Ἰησοῦ Χριστό, παιδιά καί θά νοιώθετε εὐτυχισμένοι. Ἡ Ἐκκλησία, στήν ὁποία ἀνήκετε σάν βαπτισμένα παιδιά τοῦ Θεοῦ, εἶναι πάντα μαζί σας. Σᾶς σκέπτεται καί σᾶς ἀγαπᾶ.

Μέ πολλή ἀγάπη καί πολλές εὐχές
† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 6 Σεπτεμβρίου 2009

Ἑορτολογικό

8. Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Τὴν ἐρχόμενη Τρίτη, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, θὰ ἐορτάσουμε μιά μεγάλη ἐορτή. Τὴν λέμε «Θεομητορική» τὴν ἐορτὴ αὐτή, γιατί εἶναι ἐορτὴ τῆς Παναγίας μας, τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ μας Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐνῶ τίς ἐορτές τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τίς λέμε «Δεσποτικές», γιατί εἶναι ἐορτές τοῦ Δεσπότη μας, τοῦ Θεοῦ μας.

Ἡ ἐορτὴ πού θὰ ἐορτάσουμε τὴν Τρίτη εἶναι τό Γενέθλιο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ Γέννηση τῆς Παναγίας μας. Ἀφοῦ λοιπόν εἶναι ἐορτὴ τῆς Παναγίας μας, εἶναι μεγάλη ἐορτὴ, γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία μας μᾶς προετοίμασε ἀπό μέρες μέ τό Κοντάκιο πού ἀκούγαμε «*Ἰωακείμ καί Ἄννα ὄνειδισμοῦ ἀτεκνίας...*». Γι' αὐτό καί ἐγώ στό σημερινό μου κήρυγμα θὰ σᾶς μιλήσω μέ λίγα λόγια γιά τὴν ἐορτὴ αὐτή.

1. Κατά πρῶτον, χριστιανοί μου, ἤθελα νά σᾶς πῶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας δέν γιορτάζει γενέθλια. Οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἐορτάζουν τὴν ἡμέρα πού ἔφυγαν ἀπό τόν κόσμο αὐτό, εἴτε μέ μαρτύριο, εἴτε «ἐν εἰρήνῃ», μέ φυσικό δηλαδή θάνατο. Γενέθλια ἡ Ἐκκλησία δέν γιορτάζει, παρά μόνον τά Γενέθλια τοῦ Χριστοῦ στίς 25 Δεκεμβρίου, γιατί ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἔφερε τὴν σωτηρία στόν κόσμο. Καί ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τά Γενέθλια τοῦ Χριστοῦ, ἐορτάζει καί τά Γενέθλια τῆς Παναγίας, ἀκόμη καί τά Γενέθλια τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, γιατί ἡ Γέννηση τῶν δύο αὐτῶν Προσώπων προμηνύει τόν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι λοιπόν τὴν Τρίτη ἐορτάζουμε τά Γενέθλια τῆς Παναγίας μας. Ἀλλά ἀφοῦ, χριστιανοί μου, ἡ Ἐκκλησία μας δέν γιορτάζει γενέθλια, τί εἶναι αὐτό πού γίνεται σέ ἡμᾶς σήμερα μέ τίς γιορτές τῶν γενεθλίων μας; Ἐντάξει! Δέν θὰ περάσουμε ἀδιάφορα τὴν ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας πού γεννηθήκαμε, ἀλλά θὰ εὐχαριστήσουμε τόν Θεό γιά τά χρόνια πού μᾶς ἄφησε νά ζήσουμε καί θὰ Τόν παρακαλέσουμε πάλι γιά τά ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς μας. Αὐτός ὅμως ὁ παρατονισμός τῆς ἡμέρας τῶν γενεθλίων καί τά ξεφαντώματα τῶν νέων μας, ἀλλά καί τῶν μικρῶν μας παιδιῶν ἀκόμη στά γενέθλιά τους, εἶναι δυτικό «φροῦτο». Μᾶς ἤρθε ἀπ' ἔξω. Ἔ, βέβαια! Ἀφοῦ τά ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων τῆς Δύσεως δέν εἶναι ὀνόματα ἁγίων, γιά νά γιορτάσουν τὴν μνήμη τους, γιορτάζουν τὴν ἡμέρα τῶν γενεθλίων τους. Πάντως νά ξέρετε, χριστιανοί μου, ὅτι τά πραγματικά γενέθλια τοῦ χριστιανοῦ εἶναι ἡ μέρα πού βαπτίστηκε. Κι ἂν θέλετε κάθε χρόνο νά ἐορτάζετε τά γενέθλια τῶν παιδιῶν σας, νά τιμᾶτε τὴν ἡμέρα πού βαπτίστηκε τό παιδί σας. Καί νά καλεῖτε σ' αὐτή τὴν γιορτὴ τῶν πραγματικῶν γενεθλίων καί τόν Ἱερέα πού βάπτισε τό παιδάκι. Ἔτσι, καί μέ αὐτόν τόν τρόπο, θὰ συνειδητοποιήσει ὁ μικρός, ἀλλά καί οἱ μεγάλοι ὅτι ἀνήκουμε στήν ἱερὴ Οἰκογένεια τῆς Ἐκκλησίας.

2. Τά Γενέθλια τῆς Παναγίας, χριστιανοί μου, δηλώνουν ὅτι τελειώνει ὁ σκοπός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μᾶς προφητεύει τόν ἐρχομό τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλά γιά τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἔπρεπε νά βρεθεῖ καί ἡ κατάλληλη γυναίκα, ἡ ὁποία θά γινόταν ἡ Μητέρα Του. Καί ὅλη ἡ Παλαιά Διαθήκη ἐργάζεται στό νά γεννηθεῖ σέ κάποια της γενεά ἡ Ἅγια καί Παναγία αὐτή Γυναίκα, πού θά γίνει ἡ Μητέρα τοῦ Μεσσία. Ναί! Ὅλο αὐτό τό εὐλογημένο περιβόλι τοῦ Θεοῦ, πού λέγεται Παλαιά Διαθήκη, ἔχει ὡς σκοπό τό νά βγάλει τόν ὠραῖο καρπό, τήν Παναγία! Καί ὅταν γεννήθηκε ἡ Παναγία – καί σήμερα ἐορτάζουμε τά Γενέθλιά Της – τελειώνει λοιπόν, ὅπως σᾶς εἶπα, ἡ Παλαιά Διαθήκη. Γι' αὐτό καί ἕνα σχετικό τροπάριο λέγει στήν Παναγία: «Ἀχραντε, ἡ διά λόγου τόν Λόγον ἀνερμηνεύτως ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τεκοῦσα...». Ποιές εἶναι αὐτές οἱ «ἐσχατες ἡμέρες»; Ὅχι, βέβαια, ἡ Δεύτερη Παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά τό τέλος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μέ τήν Γέννηση τῆς Παναγίας.

3. Ἡ Παναγία μας γεννήθηκε ἀπό στείρα γυναίκα, τήν Ἄννα. Γιατί αὐτό; Αὐτό ἔγινε γιά νά προειδοποιήσῃ τό θαῦμα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀπό παρθένο. Καί σ' αὐτό τόν σκοπό ἀπέβλεπαν οἱ στείρες γυναῖκες στήν Παλαιά Διαθήκη, πού τεκνοποίησαν θαυμαστώως. «Ἄν σᾶς ρωτοῦν οἱ Ἰουδαῖοι – λέει ὁ Χρυσόστομος – πῶς ἔτεκε ἡ Παρθένος, νά τοὺς ρωτᾶτε καί σεῖς: Πῶς ἔτεκε ἡ στείρα;». Ἀλλά οἱ γονεῖς τῆς Παναγίας, ὁ Ἰωακείμ καί ἡ Ἄννα, ἦταν καί σέ πολύ προχωρημένη ἡλικία. Αὐτό, χριστιανοί μου, δηλώνει ὅτι αὐτοί οἱ γέροντες γονεῖς γιά τήν σύλληψη τῆς Παναγίας δέν ἐνώθησαν ἀπό ἡδονή, ἀλλά ἀπό παρόρμηση Κυρίου. Γι' αὐτό καί ὁ μέγας δογματικός τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, τό σπέρμα τοῦ Ἰωακείμ γιά τήν γέννηση τῆς Παναγίας τό λέει «Πανάμωμο σπέρμα»!!!

4. Ἡ ἐορτή τῆς Γεννήσεως τῆς Παναγίας, ἀδελφοί μου, εἶναι, ξαναλέγω, μεγάλη ἐορτή. Εἶναι ἡ πρώτη θεομητορική ἐορτή τοῦ Νέου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους. Γιατί δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι ὁ μήνας Σεπτέμβριος εἶναι ὁ πρῶτο μήνας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Ἡ 1η Ἰανουαρίου θεωρεῖται ὡς πρώτη τοῦ ἔτους γιά ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκουμένης. Καί γιά ὀρθοδόξους καί γιά αἰρετικούς. Ἀλλά σάν ὀρθόδοξοι δέν πρέπει νά λησμονοῦμε τήν 1η Σεπτεμβρίου, μέ τήν ὁποία ἀρχίζουμε τό νέο Ἐκκλησιαστικό Ἔτος. Ἡ ἐορτή λοιπόν τῶν Γενεθλίων τῆς Παναγίας μας, στίς 8 Σεπτεμβρίου, εἶναι ἡ πρώτη θεομητορική ἐορτή τοῦ ἔτους. Καί μή λησμονοῦμε ὅτι τώρα, σέ μία ἐβδομάδα, θά γιορτάσουμε καί τήν ἄλλη μεγάλη ἐορτή, τήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τήν Παναγία καί τόν Σταυρό λοιπόν γιορτάζουμε αὐτόν τόν μήνα. Αὐτά τά δύο ἔχουμε ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι: Παναγία καί Σταυρό, Σταυρό καί Παναγία! Καί τά εἶπα ἔτσι ἀντίστροφα, γιατί στήν Ὄρθόδοξη Θεολογία μας ὅ,τι λέγεται γιά τήν Παναγία λέγεται καί γιά τόν Σταυρό. Καί ὅ,τι λέγεται γιά τόν Σταυρό λέγεται καί γιά τήν Παναγία.

Χαρεῖτε, ἀδελφοί χριστιανοί! Γεννήθηκε ἡ Παναγία. Ὁ κόσμος τώρα ἔχει Παναγία, πού θά φέρει σ' ὅλους τήν χαρά μέ τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό καί λέγει τό Ἀπολυτίκιο: «Ἡ γέννησή σου, Θεοτόκε, χαράν ἐμήνυσε πάση τῇ οἰκουμένῃ. Ἐκ σοῦ γάρ ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν...».

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου 2009

Ἑορτολογικό

9. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΥΨΩΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

1. Αὔριο, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία ἐορτάζει μιὰ μεγάλη ἐορτή, γιά τήν ὁποία μᾶς προετοίμασε ἀπό καιρό. Αὔριο ἐορτάζουμε τήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τό ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ ἐορτή αὐτή φαίνεται ὄχι μόνον ἀπό τά μεγάλα της προεόρτια, ἀλλά καί ἀπό τά ἐξῆς δύο: Πρῶτον, τήν ἡμέρα αὐτή, αὔριο δηλαδή, εἶναι ἀπόλυτος νηστεία, δηλαδή οὔτε λάδι. Τό Εὐαγγέλιο πού θά ἀκούσουμε αὔριο μᾶς μεταθέτει στά γεγονότα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Εἶναι σάν μεγάλη Παρασκευή ἡ ἐορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἀπόλυτη νηστεία, ξαναλέγω, σ' αὐτήν. Δεύτερον, στίς 14 Σεπτεμβρίου ἔχουμε τήν ἐορτή ἑνός μεγάλου Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Αὐτή τήν ἡμέρα κοιμήθηκε ὁ ἅγιος αὐτός Πατέρας καί χρυσός πραγματικά στόν θεολογικό του λόγο καί μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τούς διωγμούς του. Ἀλλά, γιά νά μή σκεπάσει ἡ ἐορτή τοῦ Χρυσοστόμου τήν ἐορτή τοῦ Σταυροῦ, μετατέθηκε ἡ ἐορτή αὐτή στίς 13 Νοεμβρίου.

Εἶναι λοιπόν μεγάλη ἡ ἐορτή τοῦ Σταυροῦ καί ὄχι μόνο μεγάλη, ἀλλά καί παλαιά ἐορτή, ἀφοῦ σώζονται ὁμιλίες παλαιῶν Πατέρων γιά τήν ἐορτή αὐτή. Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, γιά παράδειγμα, ἔχει ὁμιλία στήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

2. Θά σᾶς πῶ, ἀδελφοί μου χριστιανοί, μέ λίγα λόγια τό ἱστορικό τῆς ἐορτῆς. Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος ἔστειλε τήν μητέρα του Ἑλένη στά Ἱεροσόλυμα γιά νά προσκυνήσει τόν ζωοποιό Τάφο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί γιά νά ἐρευνήσει μέ σπουδή νά βρεῖ τόν Τίμιο Σταυρό Του. Εἶχε ἐντυπωσιαστεῖ πολύ ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος μέ τόν Τίμιο Σταυρό, γιατί αὐτό ἦταν τό σημεῖο, μέ τό ὁποῖο τόν κάλεσε ὁ Θεός στήν πίστη. Ὅπως ξέροουμε, ὅταν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος βιάδιζε ἐναντίον τοῦ Μαξεντίου, γιά ἐνίσχυσή του στόν πόλεμο, μέρα μεσημέρι εἶδε θέαμα στόν οὐρανό. Εἶδε νά σημειώνεται μέ ἀστέρια ὁ Σταυρός καί γύρω ἀπό τόν Σταυρό νά σημειώνονται, πάλι μέ ἀστέρια τά γράμματα «Ἐν τούτῳ νίκα». Καί ὁ βασιλιάς θαμπωθείς καί ἐντυπωσιασθείς ἀπό τό θέαμα πρόσταξε νά τοῦ κατασκευάσουν λάβαρο μέ Σταυρό ὅμοιο μέ ἐκεῖνον πού τοῦ παρουσιάστηκε στόν οὐρανό, γιά νά πηγαίνει μπροστά ἀπό τό στράτευμά του. Στόν ἀγώνα του ἐκεῖνον ὁ βασιλιάς Κωνσταντῖνος κέρδισε μεγάλη νίκη κατά τοῦ ἐχθροῦ του. Ἀπό τό θαῦμα δέ αὐτό κατενόησε τήν δύναμη τοῦ Σταυροῦ καί ἐνόησε ὅτι ὁ σταυρωθείς σ' αὐτόν Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ἀληθινός Θεός. Ἔτσι λοιπόν ἔστειλε τήν μητέρα του Ἑλένη στά Ἱεροσόλυμα, γιά νά ἐρευνήσει καί νά βρεῖ τόν Τίμιο Σταυρό.

3. Ἡ ἀγία Ἑλένη μετά ἀπό ἐρευνα βρῆκε πραγματικά τόν Τίμιο Σταυρό τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι βρῆκε τρεῖς σταυρούς. Ἦταν καί οἱ δύο σταυροί τῶν δύο ληστῶν πού σταυρώθηκαν μαζί μέ τόν Χριστό. Καί ἡ βασιλομήτωρ βρισκόταν σέ ἀπορία ποιός ἀπό τούς τρεῖς εἶναι ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου. Ἀλλά ἔγινε θαῦμα. Μέ τόν πραγ-

ματικό Σταυρό του Χριστού ἄγγιξαν τό πεθαμένο σῶμα μιᾶς χήρας γυναίκας καί ἡ γυναίκα ἀναστήθηκε· ἐνῶ δέν συνέβη αὐτό, ὅταν τό νεκρό σῶμα τῆς γυναίκας τό ἄγγιξαν οἱ δύο ἄλλοι σταυροί.

Βρέθηκε λοιπόν ὁ Σταυρός του Χριστοῦ στά Ἱεροσόλυμα καί ἡ ἅγια Ἑλένη μαζί μέ ὅλη τήν σύγκλητο τῶν ἀρχόντων Τόν προσκύνησαν μέ πολλή εὐλάβεια καί πίστη. Ἐπειτα παρέδωσαν τόν εὐρεθέντα Σταυρό του Κυρίου στόν Πατριάρχη Μακάριο. Ὁ Πατριάρχης ἤθελε ὅλοι οἱ χριστιανοί νά δοῦν τόν Τίμιο Σταυρό καί νά τούς εὐλογήσει μ' Αὐτόν. Βρῆκε μία τέτοια μέρα, πού ἦταν πλήθος χριστιανῶν στά Ἱεροσόλυμα, καί τότε ἀνέβηκε στόν ἄμβωνα του Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως του Χριστοῦ καί σήκωσε ψηλά μέ τά δύο του χέρια τόν Τίμιο Σταυρό, γιά νά τόν δοῦν οἱ κάτω εὐρισκόμενοι χριστιανοί καί τούς εὐλόγησε μ' Αὐτόν. Καί ὅταν, ἀδελφοί μου, ὁ λαός εἶδε γιά πρώτη φορά ὑψούμενο τόν Τίμιο Σταυρό φώναζε μέσα ἀπό τήν καρδιά του τό «Κύριε ἐλέησον». Ἀπό τότε καθορίστηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ἡ ἑορτή τῆς Ὑψώσεως του Τιμίου Σταυροῦ γιά τήν δόξα του Ἰησοῦ Χριστοῦ πού σταυρώθηκε σ' Αὐτόν.

4. Πότε ἔγινε ἡ εὐρεσις του Τιμίου Σταυροῦ γιά τήν ὁποία σᾶς μίλησα, ἀδελφοί μου χριστιανοί; Ἐγινε στίς 6 Μαρτίου. Ἀλλά, γιατί δέν τήν ἑορτάζουμε τήν 6η Μαρτίου ὡς εὐρεση του Τιμίου Σταυροῦ; Ὁ μήνας Μάρτιος, χριστιανοί μου, πέφτει τήν Τεσσαρακοστή, ἀλλά τήν Τεσσαρακοστή δέν ἐπιτρέπεται Θεία Λειτουργία παρά μόνο τήν Κυριακή ἢ καί τό Σάββατο. Ἐτσι λοιπόν ἡ Ἐκκλησία μας, ἀντί γιά τήν 6η Μαρτίου καθόρισε τήν Γ' Κυριακή τῶν Νηστειῶν νά προσκυνοῦμε τόν Τίμιο Σταυρό καί τήν Κυριακή αὐτή τήν λέμε Κυριακή τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Ἀλλά πῶς φτάσαμε καί ἑορτάζουμε τήν Ὑψωση στίς 14 Σεπτεμβρίου; Ἡ ἀγιολογική ἔρευνα ἔχει ἀποδείξει ὅτι, ἐνῶ ἡ εὐρεση του Τιμίου Σταυροῦ ἔγινε πραγματικά στίς 6 Μαρτίου, ἡ Ὑψωσή Του ὅμως ἀπό τόν Πατριάρχη, γιά νά Τόν δεῖ ὁ λαός, ὅπως σᾶς εἶπα παραπάνω, ἔγινε στίς 14 Σεπτεμβρίου. Γιατί τότε συγκεντρώνονταν στά Ἱεροσόλυμα πολλοί χριστιανοί ἀπ' ὅλη τήν ὑφήλιο, γιά τήν μεγάλη ἑορτή τῶν Ἐγκαινίων του Ἱ. Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως του Χριστοῦ. Ἡ ἑορτή αὐτή τῶν Ἐγκαινίων γινόταν στίς 13 Σεπτεμβρίου· καί τήν δεύτερη ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, δηλαδή τήν 14η Σεπτεμβρίου, ἔκανε ὁ Πατριάρχης τήν Ὑψωση του Τιμίου Σταυροῦ, πού εἶχε ὅμως εὐρεθεῖ, ὅπως εἶπαμε, ἀπό τήν ἅγια Ἑλένη τήν 6η Μαρτίου. Ἐπειδὴ δέ ἡ Ὑψωση του Σταυροῦ ἔγινε σέ χριστιανούς συγκεντρωμένους ἀπό διάφορα μέρη του κόσμου, γι' αὐτό καί τήν ἑορτή τήν λέμε Παγκόσμια Ὑψωση του Τιμίου Σταυροῦ. Ἐκτοτε καθορίστηκε ἡ 14η Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρα Ὑψώσεως του Τιμίου Σταυροῦ.

Χριστιανοί μου, νά τιμοῦμε τόν Τίμιο Σταυρό καί νά σταυρώνουμε μ' αὐτόν τό σῶμα μας, τό σπίτι μας καί ὅλα τά πράγματά μας, πού βάζουμε σ' αὐτό. Καί ἰδιαίτερα νά μάθετε τά μικρά σας παιδιά, προτοῦ νά κοιμηθοῦν τό βράδυ νά σταυρώνουν μέ τά τρία δάκτυλα ἐνωμένα τρεῖς φορές τό μαξιλάρι τους λέγοντας: «Εἰς τό ὄνομα του Πατρός καί του Υἱοῦ καί του Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμήν». Αὐτήν τήν ὠραία πράξη καί συνήθεια νά τήν κάνετε καί σεῖς οἱ μεγάλοι.

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 2009

Εορτολογικό

10. Ο ΑΓΙΟΣ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ Ο ΑΘΩΝΙΤΗΣ

1. Σήμερα, αγαπητοί μου χριστιανοί, η άγια μας Ἐκκλησία εορτάζει τόν άγιο Μεγαλομάρτυρα Ευστάθιο, πού για τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ μαρτύρησε μέ ὅλη τήν οἰκογένειά του, τήν γυναίκα του Θεοπίστη, καί τά δύο του τά παιδιά, τόν Ἀγάπιο καί τόν Θεόπιστο. Ἀλλά καί ὅλη ἡ ζωή τοῦ άγίου αὐτοῦ ἦταν ἓνα μαρτύριο, γιατί σέ κάποιο θαλασσινό του ταξίδι ἔχασε τήν οἰκογένειά του. Ἐπαθε πάρα πολλά βάσανα, σάν τόν Ἰώβ. Ὅμως δέν λύγισε, δέν κλονίστηκε στήν πίστη του, ἀλλά πάντα δόξαζε τόν Θεό. Γι' αὐτό καί ὁ Θεός τόν ἄμειψε καί τόν εὐλόγησε νά ἀπολαύσει καί πάλι τήν οἰκογένειά του εὐτυχισμένη, ὅπως πρίν. Ἀλλά στό σημερινό μου κήρυγμα, ἀδελφοί μου χριστιανοί, θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ σέ ἓναν ἄλλον νεώτερο Ρῶσο άγιο, πού θά εορτάσουμε τήν Πέμπτη, τόν ὅσιο Σιλουανό τόν Ἀθωνίτη. Βέβαια σέ ἓνα σύντομο κήρυγμα δέν εἶναι δυνατόν νά μιλήσει κανείς για ἓναν τόσο μεγάλο άγιο. Καί εἶναι μέγάλος πράγματι ὁ άγιος Σιλουανός, γιατί δέν ἔχει μόνο θαυμαστό βίο, ἀλλά μᾶς ἄφησε καί ὠραία διδασκαλία. Τόν άγιο Σιλουανό τόν βιογράφησε ὁ ὑποτακτικός του, άγιος καί αὐτός, πού ἐκοιμήθη τόν ὕπνο τοῦ δικαίου, ὁ Ἱερομόναχος πατήρ Σωφρόνιος Σαχάρωφ. Ἡ βιογραφία αὐτή τοῦ άγίου Σιλουανοῦ ἀπό τόν ὑποτακτικό του εἶναι πολύ πιστή καί ὑπέροχη, γιατί ὁ άγιος καταλαβαίνει τόν άγιο! Σᾶς συνιστῶ, ἀδελφοί μου χριστιανοί, νά διαβάσετε τό βιβλίο αὐτό. Θά ὠφεληθεῖτε πάρα πολύ στήν πνευματική σας ζωή. Ἐγώ σήμερα, ὅσο μέ παίρνει ὁ χρόνος, θά σᾶς πῶ λίγα ὀρεκτικά για τόν άγιο Σιλουανό, ὥστε νά κεντρίσω τό ἐνδιαφέρον σας για νά διαβάσετε τούς βίους τῶν άγίων, γιατί οἱ άγιοί μας εἶναι οἱ διδάσκαλοί μας καί οἱ φωτιστές μας.

2. Ὁ άγιος Σιλουανός, ἀδελφοί μου, ἀπό μικρός, ἀπό τεσσάρων ἐτῶν, ἐπεθύμησε νά βρεῖ τόν Θεό. Σ' αὐτήν τήν ἡλικία ἄκουσε ἓναν ἄθεο νά λέει περιφρονητικά: «Τρέχα, γύρευε νά βρεῖς τόν Θεό». Καί ὁ τετράχρονος μικρούλης ἀπάντησε καί εἶπε: «Ἐγώ, ὅταν μεγαλώσω, θά τρέξω καί θά γυρέψω καί θά βρῶ τόν Θεό!» Ὅταν ἔγινε πιά δεκαενέα ἐτῶν, ἄκουσε κάποιον πού εἶχε πάει νά προσκυνήσει τόν τάφο ἑνός άγίου καί ἔλεγε καί ἔλεγε για τόν άγιο αὐτόν. Καί ὁ νεαρός Συμεών – αὐτό ἦταν τό βαπτιστικό ὄνομα τοῦ Σιλουανοῦ – σκέφθηκε καί εἶπε: «Ἄν λοιπόν ἔχουμε άγίους, ἄρα εἶναι μαζί μας ὁ Θεός καί δέν εἶναι ἀνάγκη νά γυρίσω ὅλο τόν κόσμο για Τόν βρῶ!» Ὅμως, ὅταν μεγάλωσε, ἔμπλεξε μέ παρέες καί ἔκανε καί αὐτός ὅ,τι καί οἱ ἄλλοι νέοι τοῦ χωριοῦ του: Ἐπινε βότκα, ἔπαιζε ἀκορντεόν καί ἀκόμη γνώρισε μιά κοπέλλα καί κάποτε μάλιστα ἔκανε σχέση μαζί της. Ὁ πατέρας του, πού ἦταν καθαρός στήν ψυχή, τήν ἄλλη μέρα τοῦ εἶπε: «Ποῦ ἦσουν χθές, παιδί μου; Μέ πονοῦσε ἡ καρδιά μου!» Ὁ άγιος Σιλουανός μιλοῦσε πάντοτε μέ πολύ σεβασμό για τόν πατέρα του. «Ἀγράμματος ἄνθρωπος», ἔλεγε, «ἀλλά ἦταν πράος καί σοφός». Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ λόγου νά σᾶς πῶ πάλι για τήν ἀρετή τοῦ πατέρα τοῦ άγίου Σιλουανοῦ: Μιά φορά στό

χωράφι, κατά τόν θερισμό, ἦταν ὅλη ἡ οἰκογένεια ἐκεῖ. Γιά τό μαγείρεμα ἦταν ἡ σειρά τοῦ Συμεών, τοῦ μετέπειτα ἁγίου Σιλουανοῦ. Αὐτός ξέχασε ὅτι ἦταν Παρασκευή καί μαγείρευε χοιρινό κρέας. Κάποτε, ὕστερα ἀπό καιρό, εἶπε ὁ πατέρας μέ πραότητα στόν Συμεών: «Θυμᾶσαι, παιδί μου, πού μοῦ ἔβρασες χοιρινό κρέας στό χωράφι; Ἦταν Παρασκευή, ξέρεις, καί τό ἔτρωγα σάν νά ἦταν πτῶμα». Καί ὁ Συμεών τοῦ εἶπε: «Καί γιατί δέν μοῦ τό εἶπες τότε, πατέρα;». «Δέν ἤθελα νά σέ συγχύσω, παιδί μου», ἀπάντησε ὁ πατέρας του. Τό περιστατικό αὐτό τό διηγεῖτο πολύ ἀργότερα ὁ ἅγιος Σιλουανός στόν Ἅγιον Ὅρος καί ἔλεγε: «Νά, τέτοιον Γέροντα ἤθελα νά ἔχω. Ποτέ του δέν θύμωνε καί ἦταν πάντοτε μετρημένος καί ἥσυχος. Σκεφθεῖτε, ἔκανε ὑπομονή μισό χρόνο καί βρῆκε τήν κατάλληλη στιγμή, ὥστε νά μέ διορθώσει καί νά μὴν μέ συγχύσει!»!

3. Ζοῦσε λοιπόν στήν ἀρχή ὁ Συμεών μέσα στόν θόρυβο τῆς νεανικῆς ζωῆς, ὅπως καί οἱ ἄλλοι νέοι. Ἀλλά ὁ Θεός τόν κάλεσε μέ ἓνα ὄραμα γιά μιά ἄλλη ὁμορφη καί ἀληθινή ζωή. Μιά νύχτα, ἀφοῦ δαπάνησε τήν ἡμέρα του μέ ὄχι σῶφρονα ζωή, κοιμήθηκε καί ὄνειρεύτηκε ἓνα φίδι νά σέρνεται μέσα στό στόμα του καί νά τό καταπίνει. Ὁ Συμεών δοκίμασε μιά φοβερή ἀηδία, τινάχτηκε ἐπάνω καί, ξύπνιος πιά, ἀκούει μιά φωνή νά τοῦ λέει: «Κατάπιες στό ὄνειρό σου φίδι καί δέν σοῦ ἄρесе. Τό ἴδιο καί σέ μένα δέν μοῦ ἄρέσει νά βλέπω τά ἔργα σου». Ὁ Συμεών κατάλαβε ἀπό τήν φωνή ὅτι ἦταν ἡ Παναγία. Μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του εὐχαριστοῦσε τήν Θεοτόκο, γιατί δέν τόν σιχάθηκε, ἀλλά εὐδόκησε ἡ Ἰδία νά τόν ἐπισκεφθεῖ καί νά τόν σηκώσει ἀπό τήν πτώση του.

4. Ὁ Συμεών ἔγινε μοναχός στό Ἅγιον Ὅρος, στό Ρώσικο Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καί ἔλαβε τό ὄνομα Σιλουανός. Ἐξομολογήθηκε ὅλα τά ἁμαρτήματά του μέ εἰλικρίνεια. Ὁ πνευματικός πού τόν ἐξομολόγησε τοῦ εἶπε: «Γνώρισε ὅτι σοῦ συγχωρέθηκαν ὅλα σου τά ἁμαρτήματα. Τώρα ἄς βάλουμε ἀρχή γιά μιά νέα ζωή. Εἰρήνευε καί χαῖρε, γιατί σέ ὁδήγησε ὁ Θεός σέ αὐτό τό λιμάνι τῆς σωτηρίας». Πραγματικά, ἀδελφοί μου, ὁ νεαρός μοναχός Σιλουανός εἶχε εἰρήνη καί χαρά στήν ψυχή του μέ τήν πληροφορία ὅτι τοῦ συγχωρέθηκαν τά ἁμαρτήματά του καί δινόταν μέ ὄρεξη καί ζῆλο στήν προσευχή καί στήν ὑπακοή στίς ἐντολές τοῦ Ἡγουμένου. Ὅμως ἀργότερα τοῦ ἐπιτέθηκε ὁ πειρασμός καί τοῦ ἔφερε σαρκικές ἐπιθυμίες. Μάλιστα ὁ Σιλουανός στάθηκε στίς δελεαστικές εἰκόνες, πού τοῦ παρουσίαζε ὁ πειρασμός. Πῆγε ὅμως στόν πνευματικό καί ἐξομολογήθηκε τήν συγκατάθεση αὐτή στόν λογισμό καί ὁ πνευματικός τοῦ εἶπε: «Μὴν συγκατατίθεσαι ποτέ στούς λογισμούς καί μόλις ἔρχονται διώχνε τους ἀμέσως». Μέ τήν συμβουλή αὐτή τοῦ πνευματικοῦ ὁ μοναχός Σιλουανός σωφρονίστηκε τόσο πολύ, ὥστε στά σαράντα ἕξι χρόνια τῆς μοναχικῆς του ζωῆς ποτέ πιά δέν ἀποδέχτηκε οὔτε ἓνα σαρκικό λογισμό. Μέ τούς σκληρούς του δέ ἀγῶνες ἔφτασε σέ μεγάλα μέτρα ἀρετῆς. Ἀξιώθηκε νά δεῖ καί θεοπτία καί ἔλαβε τό χάρισμα τῆς θεολογίας. Σ' αὐτά τά ἑβδομαδιαῖα κηρύγματα μου, ἀγαπητοί μου, θά ἀναφέρομαι συχνά στήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Σιλουανοῦ. Τελειώνοντας σᾶς λέγω μόνο ἓναν λόγο του, γιά τό πῶς πρέπει νά βλέπουμε τούς ἄλλους ἀνθρώπους: «Ὁ ἄλλος ἄνθρωπος εἶναι ἡ ζωή μας», ἔλεγε ὁ ἅγιος Σιλουανός. Θά σωθοῦμε ἀπό τό πῶς συμπεριφερόμαστε στούς ἄλλους.

Μέ πολλές εὐχές, † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου 2009

Εορτολογικό

11. ΠΑΝΑΓΙΑ ΓΟΡΓΟΥΠΗΚΟΥΣ

1. Στό σημερινό μου κήρυγμα, αδελφοί χριστιανοί, θά σᾶς μιλήσω γι' αὐτό πού θά ἐορτάσει ἡ Ἐκκλησία μας τήν προσεχῆ Πέμπτη, τήν 1η Ὀκτωβρίου. Ἡ Ἐκκλησία μας τήν ἡμέρα αὐτή τιμᾶ καί εὐλαβεῖται ἰδιαίτερα τήν θαυματουργό Εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τήν Παναγία τήν Γοργούπηκοο. Βλέπετε, αδελφοί μου χριστιανοί, ὅτι συχνά ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾶ τήν Ἵπεραγία Θεοτόκο. Τόν μήνα αὐτόν, τόν Σεπτέμβριο, ἐορτάσαμε τό Γενέθλιο τῆς Παναγίας. Τήν 1η Ὀκτωβρίου θά τιμήσουμε τήν Παναγία τήν Γοργούπηκοο. Καί τόν ἄλλο, τόν μετά ἀπό αὐτόν μήνα, τόν Νοέμβριο, θά ἐορτάσουμε τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου καί τόν Δεκέμβριο, θά τιμήσουμε περισσότερο τήν Παναγία μας μέ τήν Γέννηση ἀπό Αὐτήν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γιά τήν θαυματουργό Εἰκόνα τῆς Παναγίας Γοργούπηκούο, λοιπόν, πού βρίσκεται στήν Ἱερά Μονή Δοχειαρίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους θά σᾶς μιλήσω σήμερα, αδελφοί μου χριστιανοί. Στήν Ἱερά αὐτή Μονή τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὑπῆρχε ἀπό παλαιά μία Εἰκόνα τῆς Παναγίας, τήν ὁποία εὐλαβοῦνταν ἰδιαίτερα οἱ πατέρες, γιατί ἦταν θαυματουργός. Ἀλλά ἓνας μοναχός, ὄνοματι Νεῖλος, περνοῦσε γιά τίς διακονίες του ἀπρόσεχτα καί χωρίς σεβασμό μπροστά ἀπό τήν Εἰκόνα αὐτή κρατώντας μάλιστα πολλές φορές στά χέρια του καί ἀναμμένα δαδιά, γιατί ἦταν τραπεζοκόμος. Μιά μέρα πού περνοῦσε ἔτσι ἀδιάφορα μπροστά ἀπό τήν ἁγία Εἰκόνα, ἡ Παναγία τόν μάλωσε καί τοῦ εἶπε: «Ἄλλοτε νά μήν περάσεις ἀπό ἐδῶ μέ ἀναμμένα δαδιά καπνίζοντας τήν Εἰκόνα μου!». Ἀλλά ὁ μοναχός νόμισε ὅτι τοῦ μίλησε κάποιος πειρακτικά καί δέν ἔδωσε σημασία στήν φωνή πού ἄκουσε. Μετά ὅμως ἀπό κάποιες μέρες ἄκουσε πάλι τήν ἴδια φωνή, πού τοῦ ἔλεγε αὐστηρότερα αὐτή τή φορά: « Μέχρι πότε, μοναχέ, θά περνᾶς μέ ἀνευλάβεια ἀπό μπροστά μου καί θά καπνίζεις τήν μορφή μου;». Καί ὁ μοναχός ἀμέσως ἔπεσε καταγῆς καί τυφλώθηκε.

2. Οἱ ἄλλοι μοναχοί καί Πατέρες τῆς Μονῆς βρῆκαν αὐτόν τόν μοναχό Νεῖλο πεσμένο καταγῆς μπροστά στήν ἁγία Εἰκόνα τῆς Παναγίας καί ἔμαθαν ἀπό αὐτόν τό τί εἶχε συμβεῖ. Ἐκτοτε περνοῦσαν ὅλοι μέ φόβο καί μέ μεγαλύτερη εὐλάβεια μπροστά στήν Εἰκόνα αὐτῆς τῆς Παναγίας, στήν ὁποία κρέμασαν μία ἀκοίμητη καντήλα. Καί ὁ τυφλωθείς μοναχός Νεῖλος δέν ἤθελε νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τήν Εἰκόνα αὐτή πού τοῦ μίλησε, ἀλλά στεκόταν πάντοτε, νύχτα-μέρα μπροστά της καί τήν παρακαλοῦσε νά τοῦ συγχωρέσει τήν ἀπό ἀπροσεξία του ἁμαρτία. Καί σάν δείγμα ὅτι ἡ Παναγία τοῦ συγχώρεσε τήν ἁμαρτία του, τήν παρακαλοῦσε νά τοῦ δώσει πάλι τό φῶς του. Πραγματικά, χριστιανοί μου, ἡ συμπαθεστάτη Μητέρα τοῦ Κυρίου μας, ἡ Κυρία Θεοτόκος, ὑπήκουσε στό αἶτημα τοῦ μοναχοῦ Νεῖλου καί τοῦ φώναξε ἀπό τήν Εἰκόνα Της: «Συγχωρεμένη ἄς εἶναι ἡ ἁμαρτία σου, ὦ μοναχέ, καί νά ἔχεις τό φῶς σου ὅπως πρῶτα. Εἰσακούσθηκε ἡ δέησή σου καί σέ Μένα ἄς κατα-

φεύγουν ὅλοι οἱ μοναχοὶ καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ σέ κάθε τους ἀνάγκη καὶ θά ὑπακούω γοργά στά αἰτήματά τους, γι' αὐτό καλοῦμαι “ Γοργοῦπήκοος”»!

Ἀμέσως μέ τήν θεία αὐτή Φωνή ἀνοιξαν τά μάτια τοῦ τυφλωθέντος μοναχοῦ Νεῖλου καὶ αὐτός ἀνήγγειλε μέ χαρά τό θαῦμα σέ ὅλους τούς ἀδελφούς τῆς Μονῆς. Ὅλοι τους τότε πῆγαν μπροστά στήν θαυματουργό Εἰκόνα τῆς Παναγίας Γοργοῦπηκόου καὶ Τήν εὐχαρίστησαν γιά τήν θαυμαστή Τῆς αὐτή παρουσία στήν Ἱερά τους Μονή. Ἀλλά τό θαῦμα διαδόθηκε σέ ὅλο τό Ἅγιον Ὅρος καί ἔξω ἀπ' αὐτό καί ἔρχονταν ἀπό παντοῦ στήν Ἱερά Μονή Δοχειαρίου, γιά νά προσκυνήσουν τήν θαυματουργό Εἰκόνα, τήν Παναγία τήν Γοργοῦπήκοο. Καί ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά καί παντοῦ, ὅπου ὑπάρχουν ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἔχουν ἀνειγείρει Ναούς καί Μοναστήρια στό ὄνομα τῆς Παναγίας Γοργοῦπηκόου. Καί ὅλα αὐτά τά ἱερά Προσκυνήματα ἐορτάζουν τήν 1η Ὀκτωβρίου σέ ἀνάμνηση τοῦ θαύματος τῆς Εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Ὁρους στήν Μονή Δοχειαρίου, πού σᾶς εἶπα παραπάνω. Τήν Εἰκόνα αὐτή τήν εὐλαβεῖτο ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ὁ ὁποῖος πήγαινε συχνά καί τήν προσκυνούσε καί μάλιστα συνέθεσε καί Παρακλητικό Κανόνα στήν Χάρη Τῆς. Συνιστοῦμε στούς πιστούς νά διαβάζουν, ὅταν μποροῦν, τόν Παρακλητικό αὐτόν Κανόνα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου στήν Παναγία Γοργοῦπήκοο. Τόν παραθέσαμε ἐφέτος στό Ἡμερολόγιό μας, γιά νά τόν ἔχουν οἱ πιστοὶ τῆς Μητροπόλεώς μας.

3. Τό δίδαγμα, χριστιανοί μου, ἀπό τό παραπάνω θαῦμα, πού συνέβηκε στόν μοναχό Νεῖλο, εἶναι ὅτι πρέπει νά περνᾶμε μέ πολλή εὐλάβεια καί πολύ σεβασμό μπροστά ἀπό τά ἱερά Εἰκονίσματα στόν Ἱερό Ναό καί ὄχι ἀπρόσεχτα καί ἀδιάφορα ὅπως αὐτός.

Ἄς ἐπικαλούμαστε καί ἐμεῖς συχνά στήν προσευχή μας τήν Παναγία τήν Γοργοῦπήκοο καί ἄς ἀκουμπᾶμε σ' Αὐτήν μέ ἐμπιστοσύνη τά αἰτήματα τῆς καρδιάς μας μέ τήν βεβαιότητα ὅτι Αὐτή τά «ὑπακούει» καί τά ὀδηγεῖ πρὸς τό συμφέρον μας, γιατί καλεῖται Γοργοῦπήκοος.

Ἄλλοι τήν λέγουν Γοργοῦπήκοο καί ἄλλοι Γοργοεπήκοο. Καί τά δύο εἶναι σωστά. Τό παλαιό ὄνομα τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνας ἦταν Γοργοεπήκοος, ἀλλά μετά τό θαῦμα ὀνομάστηκε Γοργοῦπήκοος. Ἐμᾶς, χωρίς νά ἀποκλείουμε τήν ἄλλη ὀνομασία, μᾶς ἀρέσει νά Τήν ὀνομάζουμε Παναγία Γοργοῦπήκοο, γιατί, πρῶτον, ἔτσι Τήν καλοῦν στό Ἅγιον Ὅρος· γιατί, δεύτερον, κατά τούς ἁγίους Πατέρας ἡ προσευχή εἶναι μία πάλη μέ τόν Θεό καί στήν πάλη αὐτή «νικιέται» (!) ὁ Θεός (βλ. Γεν. 32, 22-32) καί ὑπακούει στά αἰτήματα τῶν παιδιῶν Του. Ἐτσι καί ἡ Παναγία μας γίνεται «ὑπήκοος» στά αἰτήματα τῶν παιδιῶν Τῆς. Καί τήν καλοῦμε Γοργοῦπήκοο τρίτον, γιατί, ἡ Παναγία εἶναι τό πρότυπο τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἡ δέ μεγαλύτερη ἀρετή τῶν μοναχῶν εἶναι ἡ ὑπακοή. Καί ἡ Παναγία μας, σάν Ἡγουμένη τῶν μοναχῶν, μᾶς δίνει ἄριστο παράδειγμα ὑπακοῆς καί «ὑπακούει» σ' ὅ,τι Τῆς ζητᾶμε, γιατί εἶναι «ΓΟΡΓΟῦΠΗΚΟΟΣ»!

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΤΙΜΗ
ΣΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΤΕΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟ ΔΕΔΕ.

Ὁμιλία στήν Ἱερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Βομβοκοῦς Ναυπάκτου τήν 5ην Σεπτεμβρίου 2009 σέ Σύναξη ὀργανωθεῖσα ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ εἰς μνήμην τοῦ παλαιοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Μητροπόλεως πατρός ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΔΕΔΕ.

Εἰσαγωγή

Εὐχαριστῶ πολύ, ἀδελφοί μου χριστιανοί, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ.κ. ΙΕΡΟΘΕΟ για τήν πρόσκλησή του στήν Σύναξη αὐτή πρός τιμήν καί μνήμην τοῦ μακαριστοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπακτίας καί Εὐρυτανίας τότε, πολυσεβάστου καί ἀλησμονήτου πατρός Χαράλαμπος Δέδε, καί τήν ἐντολή μάλιστα τοῦ Σεβασμιωτάτου νά ὁμιλήσω κατ' αὐτήν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ὅταν ὁ Σεβασμιώτατος μοῦ εἶπε νά ὁμιλήσω γιά τό τιμώμενο πρόσωπο, ἀρνήθηκα στήν ἀρχή, μήπως μειώσω τόν τιμώμενο, ἀλλά σκέφθηκα ἔπειτα ὅτι μέ τόν πατέρα Χαράλαμπο συνδέονται τά πρῶτα βήματά μου στήν πνευματική ζωή καί διά τοῦτο ἔπρεπε, ἔστω μέ τόν πενιχρό καί ἀδύνατο λόγο μου, νά καταθέσω τήν προσωπική μου εὐγνωμοσύνη πρός τόν ἀκάματο αὐτόν ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐπειτα ἔχουμε ἐντολή ἀπό τό κείμενο τῆς Διδαχῆς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων (4,1) νά ἀγαπᾶμε καί νά σεβόμαστε αὐτόν πού μᾶς κήρυξε καί μᾶς δίδαξε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. «Τέκνον μου – λέγει τό κείμενο τῆς Διδαχῆς – τοῦ λαλοῦντός σοι τόν λόγον τοῦ Θεοῦ μνησθήση νυκτός καί ἡμέρας, τιμήσεις δέ αὐτόν ὡς κύριον».

Τά ὅσα θά πῶ, ἀγαπητοί μου, γιά τόν ἀείμνηστο πατέρα Χαράλαμπο θά εἶναι γεγονότα ἀναμνηστικά ἀπό τήν παιδική καί νεανική μου κάπως ἡλικία, γεγονότα πού συνδέονται μέ τό ἱερό του πρόσωπο. Λυπᾶμαι πού θά ἀναφερθῶ σέ προσωπικά μου γεγονότα καί ζητῶ συγγνώμη γι' αὐτό, ἀλλά αὐτό θά τό κάνω γιά νά ἐκφράσω τήν εὐγνωμοσύνη μου πρός τόν εὐλαβέστατο αὐτόν λειτουργό τοῦ Θυσιαστηρίου καί θερμό κήρυκα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Θά ὁμιλήσω μέ ἀπλότητα, γιατί μέ ἀπλότητα μόνο μπορῶ νά ἐκφράζομαι· δέν ἔχω τήν δύναμη νά ἐκφραστῶ μέ βαθύτητα. Ἰπηρετῶ δέ τώρα καί σέ ἐπαρχία μέ πολύ

ἀπλό καί ἀγροτικό λαό καί ἔτσι μαθητεύομαι ἀκόμη καί τώρα νά ὁμιλῶ μέ μεγαλύτερη ἀπλότητα. Μήν περιμένετε λοιπόν ἀπό ἐμένα νά ἀκούσετε τά ὑψηλά καί βαθυστόχαστα θεολογικά νοήματα, τά ὁποῖα ἀκούετε συχνά-πυκνά ἀπό τόν ἐπιστήμονα θεολόγο Ἐπίσκοπό σας κ. Ἱερόθεο. Σέ μένα θά προσγειωθείτε! Θυμηθεῖτε καί τό τραγούδι πού λέγαμε παλαιά στά Κατηχητικά μας: «Κι ὄλο γυρεύουμε κάπου ν' ἀνέβουμε κι ὄλο βρισκόμαστε στά χαμηλά»!

Τό νά μιλήσω ἀπλᾶ μοῦ τό ἐπιτρέπει – γιά νά μήν πῶ ὅτι μοῦ τό ἐπιβάλλει – καί ἡ οἰκεία ἀτμόσφαιρα στήν ὁποία βρίσκομαι, γιατί μιλῶ σέ Ναυπακτίους συμπατριῶτες, συμμαθητές καί συμμαθήτριές μου τῶν ἱερῶν ἐκείνων μαθημάτων τοῦ τιμωμένου πατρός Χαραλάμπους· πραγματικά, ὄλοι ἐμεῖς, ἄλλος περισσότερο καί ἄλλος ὀλιγώτερο, ὑπήρξαμε ἀκροατές τῶν ἀλησμόνητων κηρυγμάτων καί κατηχητικῶν διδαχῶν τοῦ ἱεροῦ πατρός.

Α΄ Παιδικές μου ἀναμνήσεις

Ἀρχίζω λοιπόν. Μοῦ ἔρχεται νά πῶ τόν λόγο τοῦ ποιητοῦ: «᾽ὦ, ποῦ μέ φέρνεις μάγισσα καί πλάνα φαντασία»!

1. Πήγαινα στήν Τρίτη ἢ Τετάρτη τάξη τοῦ Α΄ Δημοτικοῦ Σχολείου. Πρέπει νά ἦταν τό ἔτος 1952 ἢ 1953. Ἦταν παραμονές τῶν Χριστουγέννων καί ἤρθε, θυμᾶμαι, στό Σχολεῖο μας ἕνας Ἱερέας μέ μεγάλη γενειάδα γιά νά μᾶς μιλήσει. Τόν βλέπαμε γιά πρώτη φορά. Ἦταν ὁ νέος ἱεροκήρυκας τῆς πόλης μας ὁ πατήρ Χαραλάμπος. Δέν θυμᾶμαι τί μᾶς εἶπε. Ἀκόμη ὅμως καί τώρα θυμᾶμαι τήν ἐντυπωσιακή ἀτμόσφαιρα πού δημιουργήθηκε στό Σχολεῖο μας μέ τήν παρουσία τοῦ Παπούλη αὐτοῦ. Νομίζω ὅτι κάτι μᾶς ἔδωσε, κάποιο ἐντυπο μᾶς μοίρασε. Μετά τήν ὁμιλία τοῦ νέου μας ἱεροκήρυκα φύγαμε, δέν κάναμε ἄλλο μάθημα. Μιά χαρά νοιώσαμε τήν ἡμέρα ἐκείνη ὅλα τά παιδιά τοῦ Σχολείου καί ἦταν ἡ χαρά αὐτή διαφορετική ἀπό τίς ἄλλες. Νοιώσαμε σάν νά ἤρθε ὁ Ἰδιος ὁ Χριστός στό Σχολεῖο μας. Τά λέγω βέβαια αὐτά τά λόγια κρίνοντας ἀπό τόν ἑαυτό μου, γιατί ἐγώ εἶχα πάθει ἤδη μέσα μου τήν ἔλξη πρὸς τά θεῖα, ἀφοῦ ἡ μακαριστή Μητέρα μου μέ εἶχε πάει ἀπό πολύ ἀκόμη μικρότερη ἡλικία στόν Ἅγιο Δημήτριο γιά νά ἐξολογηθῶ στόν πολυθρύλητο ἐκεῖνο καί ἅγιο ἱερέα τοῦ Θεοῦ, τόν παπᾶ Γιάννη τόν Σιδέρη μέ τό ὄνομα. Πάντως, ἡ πρώτη ἐκείνη ὄψη τοῦ ἱεροκήρυκος πατρός Χαραλάμπους στό Δημοτικό μας Σχολεῖο, ἂν καί δέν εἶχα καμμία - καμμία συνομιλία μαζί του, μοῦ ἦταν ἀπό παιδί ἕνα δυνατό προσκλητήριο

για τόν Θεό. Άλλά τήν επίσκεψη αυτή του τιμωμένου ιεροκήρυκος στό Σχολείο μας, τήν θυμόμουν αργότερα, όταν έγινε κληρικός, ως ένα μάθημα και δίδαγμα ότι οί ιερείς πρέπει νά επισκεπτόμαστε τά Σχολεία, ακόμη και αυτά τά Δημοτικά.

2. Άλλά τό δυνατό καρδιακό χτύπημα και τήν αφιέρωσή μου στό Θεό, διά μέσου του πατρός Χαραλάμπους, τό έπαθα όταν πήγαινα στην Ε΄ Δημοτικού. Ήταν, θυμάμαι, Παρασκευή της Διακαινησίμου στην Ζωοδόχο Πηγή του Ξηροπήγαδου. Ο ιεροκήρυκας πατήρ Χαράλαμπος όμίλησε μετά τή λειτουργία ύπαίθρια, στεκόμενος στό πεζουλάκι του Ίεροϋ έξω από τό Ναό. Τό κήρυγμα αυτό τό θυμάμαι καλά. Ήλεγε: «Δώστε τήν καρδιά σας στην Παναγία. Άγαπήστε τήν Παναγία και δώστε τήν καρδιά σας σ΄ Αϋτήν. Θα νοιώσετε χαρά, μεγάλη χαρά». Κάπου εκεί στό τέλος μερικοί γέροντες κάπνιζαν. Και ό ιεροκήρυκας τούς είπε: «Ή! λιβάνια του Διαβόλου σβήσατε». Τό κήρυγμα αυτό, αγαπητοί μου, μου έκανε τρανή και δυνατή έντύπωση. Χτύπησε τήν καρδιά μου. Θυμάμαι ότι πήγα στό σπίτι μου, φόρεσα μιά μαύρη ζακέτα της γιαγιάς μου, έβαλα στό κεφάλι μου τό μαύρο μαντήλι της Μάνας μου, κάνοντάς το έπανωκαλύμμαυχο – γιατί έτσι είχα δεϊ στό κήρυγμα τόν πάτερ Χαράλαμπο – , γονάτισα σέ μιά μεγάλη και ωραία εικόνα της Παναγιάς, πού μου είχε αγοράσει ή μητέρα μου, και έλεγα μπροστά σ΄ Αϋτήν, κάνοντας έτσι ύπακοή στό κήρυγμα του ιεροκήρυκος: «Πάρε Παναγία μου τήν καρδιά μου»! Και έλεγα πολλές φορές τόν ίδιο λόγο. Ήταν ή πρώτη και δυνατή αφιέρωσή μου στό Θεό! Τώρα, σέ μεγάλη πιά ήλικία, στέκομαι στά πόδια μου από τήν προσευχή εκείνη, πού έκανα τότε στα παιδικά μου χρόνια. Τήν εικόνα, μπροστά στην όποία σταύρωσα τά χέρια μου και γονατιστός έδωσα τήν καρδιά μου στην Παναγία, τήν έχω ακόμη σαν τό ανώτερο απ΄ όλα τά πολύτιμα αντικείμενα μου και προσεύχομαι και τώρα σ΄ αϋτήν. Δέν ξέρω πώς μίλησε σέ άλλους τό ύπαίθριο εκείνο κήρυγμα του πατρός Χαραλάμπους στό Ξηροπήγαδο, μου φτάνει όμως ότι στην δική μου ψυχή μου ήταν σάλπιγγα δυνατή, μου ήταν κεραυνός και μέ καθήλωσε στοϋ Γολγοθά τό βράχο, εκεί πού είναι ό Σταυρός του Κυρίου, ή Παναγία Δέσποινα και ό αγαπημένος μαθητής του Κυρίου, ό Ίωάννης ό θεολόγος.

3. Ήκτοτε τά παιδικά χρόνια συνεχίζονταν. Παιχνίδια, άταξίες και παιδικές πονηρίες τό ίδιο και σέ μένα, όπως και στα άλλα παιδιά, αλλά μέ κρατούσε κοντά στό Θεό εκείνο τό τάμα πού έδωσα στην εικόνα της Παναγιάς, τάμα από τό κήρυγμα του πατρός Χαραλάμπους. Ήν και μικρός έννοιωθα ότι ή καρδιά μου είχε κλίνει στό Θεό και ότι μιά μέρα θα γίνω και εγώ ιερέας και κήρυκας του λόγου Του. «Χριστέ μου – έλεγα στην προσευχή μου – κάνε με νά γίνω και εγώ πάτερ Χαράλαμπος»!

Μάλιστα θυμάμαι ότι μαθητής του Δημοτικού Σχολείου τά καλοκαιρινά βράδυα στο Τζαμί, στή βρύση πού συναζόταν τότε όλη ή συνοικία, ήθελα νά παριστάνω τόν πάτερ Χαράλαμπο. Άνέβαινα στό βάθρο τής βρύσης καί έκανα κήρυγμα. Ήλεγα ό,τι θυμόμουν από τά κηρύγματα του πατρός Χαράλαμπος, αλλά διάβαζα καί τό βιβλίο Παραβολές του Κυρίου του πατρός Σεραφείμ Παπακώστα καί έλεγα απ' έξω περικοπές από αυτό. Ήλεγα τότε, θυμάμαι, πολλές φορές καί τή λέξη «κυριολεκτικώς», γιατί τή λέξη αυτή τήν έλεγε στά κηρύγματά του ο πατήρ Χαράλαμπος.

4. Τό προσωπικό μου πλησίασμα στον πατέρα Χαράλαμπο έγινε όταν, μικρός πάλι, μαθητής του Δημοτικού Σχολείου, πήγα καί του ζήτησα νά αγοράσω τήν Καινή Διαθήκη τής τσέπης καί μάλιστα είπα νά είναι δερματόδετη καί μέ θήκη. Τήν είχα δεϊ στον ίδιο καί ήθελα κι εγώ νά έχω μία τέτοια Καινή Διαθήκη. Πρέπει νά έκανε εντύπωση στον πατέρα Χαράλαμπο τό ότι ένα μικρό παιδί ζητάει τήν Καινή Διαθήκη καί μάλιστα σέ καλαισθητη έκδοση. Τό λέγω αυτό, ότι δηλαδή πρέπει νά του έκανε εντύπωση τό αίτημά μου, γιατί εκείνο τόν καιρό είχαμε κάνει όλα τά Κατηχητικά μία έκδρομή, στην Πάνω Δάφνη. Ήταν καί ο μακαριστός Δεσπότης μας Χριστοφόρος στην έκδρομή εκείνη. Ήπιστρέψαμε από τήν έκδρομή καί φτάσαμε στην Κάτω Δάφνη. Απ' έξω από ένα καφενεϊο, σαν ένα διάλειμμα, είχα καθήσει ο Δεσπότης, ο ιεροκήρυκας πατήρ Χαράλαμπος καί άλλοι ιερείς καί κουβέντιαζαν. Ήγώ είχα αποκοπει από τά άλλα τά παιδιά καί είχα πλησιάσει προς τό καφενεϊο, γιά νά μέ δεϊ ο πατήρ Χαράλαμπος, ο όποιος μέ είχα γνωρίσει ήδη, καί νά μέ φωνάξει κοντά του. Ήτσι κι έγινε! Μέ φώναξε μέ τό μικρό μου όνομα, μέ παρουσίασε στό Δεσπότη, καί είπε γι' αυτό πού του ζήτησα: γιά τήν δερματόδετη δηλαδή Καινή Διαθήκη μέ θήκη. Γι' αυτό είπα ότι πρέπει νά του έκανε εντύπωση του πατρός Χαράλαμπος τό παιδικό μου αίτημα.

5. Στην συνέχεια άρχισα νά εξομολογούμαι στον πατέρα Χαράλαμπο. Θυμάμαι ότι σέ κάποια εξομολόγηση, όταν πήγαινα πιά στην Β' Γυμνασίου, μου είπε: «Παιδί μου Τάκη, νά γίνεις ιερέας του Ήψιστου. Ήρεός του Ήψιστου νά γίνεις, παιδί μου!» Είχα ήδη μέσα μου από μικρότερη ηλικία τήν κλίση προς τήν ιερωσύνη, αλλά ή ιεροπρέπεια καί ή σοβαρότητα μέ τήν όποία μου τό είπε τότε ο πατήρ Χαράλαμπος αυτό, μέ έθελγε ακόμη περισσότερο γιά νά γίνω ιερέας του Θεού καί τό αποφάσισα. Τό προσκλητήριο αυτό του πατρός Χαράλαμπος, έτσι όπως μου τό είπε τότε, τό έχω πει σέ προηγούμενα χρόνια καί σέ άλλους επαινώντας τον. Αλλά καί εγώ ο ίδιος άρέσκομαι νά αναφέρω στά κηρύγματά μου τήν έφραση «ιερέας του Ήψιστου», επειδή μέ είχα

έντυπωσιάσει, όταν τήν άκουσα από τόν πατέρα Χαράλαμπο, όταν μέ καλοῦσε γιά τήν ίερωσύση.

6. Ὡς παιδί ἔπειτα στό Ἱερό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὁ πολυαγαπημένος μου καί ἀλησμόνητος ἐκεῖνος Παπαῦ-Χρῖστος μ' ἔστειλε συχνά στήν οἰκία τοῦ πατρός Χα-ραλάμπους γιά νά πάρω τό βαλιτσάκι μέ τ' ἄμφιά του. Μοῦ ἄρεσε ἰδιαίτερα νά πη-γαίνω στό σπίτι τοῦ πατρός Χαράλαμπους. Ἦταν τό ἰσόγειο τῆς οἰκίας τοῦ φωτογράφου Φλέγκα, πού εἶχαν γυιό τόν Κωστάκη, μικρότερο ἀπό μένα στήν ἡλικία. Στό σπίτι τοῦ ἱεροκήρυκα ὅταν ἔμπαινα θαμπωνόμουν ἀπό τό γραφεῖο του, γιατί ἔβλεπα σ' αὐτό τά βιβλία του, ὅλα μέ τάξη καί νοικοκυριό τακτοποιημένα στή μία ἢ δύο βιβλιοθηκῆς του. Ἦταν, θυμᾶμαι, ὅλα του τά βιβλία ντυμένα μ' ἓνα ἀσπρουδερό παχύ χαρτί. Πάνω ἀπό τό γραφεῖο του ἔβλεπα μία φωτογραφία κάποιου ἱερέα· φαι-νόταν ὁ ἱερεύς αὐτός στή φωτογραφία του καθιστός καί τό βλέμμα του κοίταγε πρὸς τόν ὀρίζοντα. Ὁ πατήρ Χαράλαμπος μοῦ εἶπε ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης πατήρ Εὐσέβιος Μαθιόπουλος, πού ἴδρυσε τήν Ἀδελφότητα τῆς ΖΩΗΣ. Καί πού νά τ'όξερα ὅτι κάποια μέρα θά πῆγαινα στό χωριό τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἱεραποστόλου καί ἀναγεν-νητοῦ τῆς πατρίδος μας, τήν Μελισσόπετρα τῆς Γορτυνίας, γιά νά τοῦ κάνω Τρισάγιο στό ἴδιο τό σπίτι πού γεννήθηκε καί ὅτι θά μοῦ γίνει πολύ σεβαστός πατήρ, πού θά τόν μνημονεύω σέ κάθε μου Θεία Λειτουργία.

Β' Ἡ προσωπικότης του

Θά ἤθελα, τώρα στή συνέχεια νά παραστήσω τόν ἱερό αὐτόν ἄνδρα, γιά τόν ὁποῖο συναχθήκαμε ἐδῶ νά τιμήσουμε, τόν ἱεροκήρυκα πατέρα Χαράλαμπο, νά τόν παραστήσω λέγω κατά τή μορφή του, τό ἦθος του καί τό λόγο του.

(α) Κατά τήν ἐμφάνισή του ὁ πατήρ Χαράλαμπος Δέδες εἶχε μία ἱεροπρέπεια καί μία ἐπιβλητική ἀρχοντιά. Εἶχε μία πατριαρχική μορφή. Ἦταν ψηλός κάπως καί γεμάτος. Εἶχε μακρυά γενειάδα, πού σοῦ θύμιζε τόν πώγωνα τοῦ Ἀαρών, τόν φθάνοντα μέχρι τήν ὦα τοῦ ἐνδύματός του, κατά τό ψαλμικό (Ψαλμ. 132,2). Πάντοτε, μά πάντοτε, κυκλοφοροῦσε μέ τό ράσο του καί ποτέ μόνο μέ τό ἀντερί του. Ἐνθυμοῦμαι, στό δρόμο ὅταν τόν βλέπαμε, στό δεξί του χέρι εἶχε τήν ὀμπρέλλα του, τήν ὁποία χρησιμοποιοῦσε ὡς βακτηρία καί στό ἀριστερό του χέρι μία μαύρη, ἀπλῆ, ἀλλά ὠραία τσάντα, στήν ὁποία εἶχε τά ἀναγκαῖα μόνο γιά

τήν κηρυκτική του διακονία. Ὁ πατήρ Χαραλάμπης ἐπιβαλλόταν μέ τή μορφή του. Τό θεωρούσαμε ὡς γεγονός καί ὡς εὐλογία μας, ὅταν, ὡς μικροί μαθητές, τόν συναντούσαμε στό δρόμο τῆς πόλεως. Σπάνια συνέβαινε αὐτό, γιατί δέν ἐξήρχετο τακτικά ἀπό τήν οἰκία του, δέν πήγαινε δηλαδή νά κάνει βόλτες γιά ἐπανάπαυση, γι' αὐτό καί σπάνια, λέγω, τόν συναντούσαμε στό δρόμο. Οἱ ἔξοδοί του ἀπό τήν οἰκία θά ἦταν γιά νά ἔλθει στόν Ἱερό Ναό γιά τή λατρεία ἢ γιά νά πορευθεῖ στήν αἴθουσα τοῦ κ. Σάκκου γιά τά κατηχητικά, γιά ἐξομολόγηση καί γιά κάποιες συναντήσεις μέ διάφορα πρόσωπα, γιά πνευματικά πάντοτε θέματα. Ἔτσι, ξαναλέγω, δέν ἦταν εὐκολο νά συναντήσῃ κανείς στό δρόμο τόν ἱεροκήρυκα πατέρα Χαράλαμπο. Ἀλλά, ὅταν τόν συναντούσαμε, τό θεωρούσαμε τό γεγονός τῆς ἡμέρας. Λέγαμε μέ χαρά, ἀκόμη καί μέ καύχημα: «Σήμερα στό δρόμο εἶδα τόν πάτερ Χαράλαμπο».

(β) Τόν ἐνθυμοῦμαι πάντοτε εὐπρεπῆ καί καθαρό. Εἶχε δέ τήν καλή ἰδιοτροπία, ὅταν ἀγγίζε χρήματα, ἔπειτα νά πλένει καλά τά χέρια του. Καί κάποτε μοῦ τό εἶπε στό Ἱερό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὅταν στή βρύση τῆς Προσκομιδῆς ἔπλυνε τά χέρια του. Τά ἀμφιά του – μία κιτρινωπή ἱερατική στολή, ὅπως τή θυμᾶμαι – τά δίπλωνε μόνος του καί τά εὐτρέπιζε καλῶς. Γι' αὐτό καί τά διατηροῦσε πάντα καθαρά. Ὅταν ἀργότερα, φοιτητής Θεολογίας ἐγώ, τόν ἐπισκέφθηκα στήν Πάτρα καί τοῦ εἶπα ὅτι μοῦ ἄρεσε ἰδιαίτερα μικρός ὅταν τόν ἔβλεπα νά φοράει τό ἐπανωκαλύμμαχό του, αὐτός μοῦ εἶπε ὅτι αὐτό τό ἐπανωκαλύμμαχο πού εἶχε τότε ἦταν τό ἴδιο μέ ἐκεῖνο πού εἶχε παλαιά. Τό πρόσεχε, φαίνεται, τό δίπλωνε καλά, γι' αὐτό καί διατηρήθηκε τόσα χρόνια. Λυπᾶμαι γιά τόν ἑαυτό μου, γιατί δέν τόν μιμήθηκα οὔτε καί σέ αὐτό.

Ἀκόμη θυμᾶμαι ὅτι καί ὁ Σταυρός πού φοροῦσε ἦταν ἀπλός, πολύ ἀπλός, χωρίς τά φανταχτερά τῶν Σταυρῶν μερικῶν σημερινῶν ἀρχιμανδριτάδων. Στόν πατέρα Χαράλαμπο εἶχα παρατηρήσει καί κάτι ἄλλο, πολύ τιμητικό γι' αὐτόν, πού ἐρμηνεύει κάπως τά ἀμέσως προηγούμενα πού εἶπα: Ἐπιμελεῖτο τά πράγματά του ἔτσι, ὥστε νά μή φθείρονται εὐκολα, γιά νά μήν ξοδεύει τήν Ἀδελφότητα, στήν ὁποία ἀνῆκε. Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ Ἱεροκήρυκες τῶν ἱεραποστολικῶν Ἀδελφοτήτων καταθέτουν τόν μισθό τους στήν Ἀδελφότητα καί δέν διαχειρίζονται οἱ ἴδιοι τά χρήματά τους, ἀλλά ὅλες τίς ἀνάγκες τους τίς ἀναλαμβάνει ἡ Ἀδελφότητα. Αὐτό, καί τότε πού τό ἄκουσα, ἀλλά καί σήμερα ἀκόμη μοῦ κάνει τρομερή ἐντύπωση. Ἔτσι λοιπόν ὑποθέτω ὅτι ὁ πατήρ Χαραλάμπης, πέρα ἀπό τό νοικοκυριστικό

πνεῦμα του, πρόσεχε τά ατομικά του πράγματα νά μή φθείρονται καί γιά τόν λόγο νά μήν ξοδεύει τήν Ἀδελφότητα, στήν ὁποία ἀνήκε. Ἔτσι θά ἐρμηνεύσω καί τόν λόγο πού εἶπε σέ μένα, τόν μικρό τότε, ὁ τσαγκάρης του – δούλευε κάπου ἐκεῖ κοντά στό σπίτι του καί νομίζω ὅτι τόν ἔλεγαν κ. Ἀντώνη – ὅτι τά παπούτσια πού τοῦ ἔφερε γιά νά τά ἐπιδιορθώσει, δέν φτιάχνονται πιά, γιατί εἶναι πολύ χαλασμένα!

(γ) Τήν υἡγεία του ὅμως τήν πρόσεχε ὁ πατήρ Χαράλαμπος.¹ Εἶχε κοντά του τήν ζακέτα του καί ἀπέφευγε νά στέκεται σέ κρύα καί ὑγρά μέρη. Θυμᾶμαι ὅτι στό Ἱερό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἤθελε νά πατάει σέ χαλάκι. Παρέκβαση στόν λόγο εἶναι αὐτό πού θά πῶ τώρα, ἀλλά εἶχε καί ἔχει ἀκόμη ἓνα ὠραῖο καί δυνατό δίδαγμα τό περιστατικό, γι' αὐτό ἐπιστρέψτε μου νά τό ἀναφέρω. Στό Ἱερό λοιπόν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὅπου διακονοῦσα ὡς παιδί, μαζί καί μέ ἄλλα παιδιά, μέ ἐκάλεσε ὁ πατήρ Χαράλαμπος μέ νόημα κοντά του, στήν δεξιά πλευρά πού καθόταν, καί μέ τό δεξί του χέρι μοῦ ἔδειξε ἓνα χαλάκι, πού ἦταν παραπέρα καί μέ τό χέρι του πάλι μοῦ ἔδειξε τά πόδια του. Ἐγώ δέν κατάλαβα τί ἤθελε. Μοῦ ἐπανέλαβε τήν ἴδια κίνηση, ἀλλά καί πάλι δέν κατάλαβα. Μετά μοῦ λέει σιγανά: «Οἱ καλόγεροι, γιά νά μή μιᾶνε στήν Ἐκκλησία, συνεννοοῦνται μέ νοήματα»!

Θά ἤθελα νά σχολιάσω τόν λόγο αὐτό τοῦ μακαριστοῦ πατρός. Πρῶτα - πρῶτα θά πῶ ὅτι ἀπό τόν λόγο του αὐτό ἐννοῶ ὅτι ἤθελε νά ἀφιερῶθῶ στόν Θεό καί νά μήν παντρευτῶ. Δέν μοῦ εἶπε ὅμως ποτέ εὐθέως κάτι τέτοιο. Μοῦ τό ἔλεγε μέ ὑπονοούμενα, καί ἂν κατάλαβα τί ἤθελε νά πεῖ, κατάλαβα! Ἔτσι, ὑπονοούμενό του, νομίζω, γιά νά ἀφιερῶθῶ, ἦταν τό νά μοῦ πεῖ «οἱ καλόγεροι συνεννοοῦνται μέ νοήματα». Σάν νά ἤθελε νά μοῦ πεῖ μέ αὐτό ὅτι πρέπει νά μάθω ἀπό τώρα τά καλογερικά ἦθη, γιατί μέ θέλει νά γίνω ἱερομόναχος. Ἦταν ἓνας Πάτερ Αὐτός, πού δέν τόν ἔπιανες!... Ἀκόμη μέ τή συμπεριφορά του αὐτή ὁ πατήρ Χαράλαμπος σέ μένα, τόν μικρό τότε, μέ τό νά μή μοῦ μιλήσει δηλαδή μέ λόγια στό Ἱερό τοῦ Ναοῦ τήν ὥρα τῆς θείας λατρείας, ἀλλά νά μοῦ ὑποδηλώσει τό θέλημά του μέ νοήματα, ὅπως καί τό δήλωσε καθαρά ὁ λόγος του «οἱ καλόγεροι συνεννοοῦνται μέ νοήματα», ἤθελε νά διδάξει ὅτι κατά τή θεία λατρεία καί μάλιστα στό Ἱερό δέν πρέπει νά μιᾶμε. Αὐτό τό μάθημα, ἀγαπητοί μου, πού ἔλαβα τότε ἀπό τόν πατέρα Χαράλαμπο ὡς παιδί τοῦ Ἱεροῦ μοῦ μιλάει καί τώρα πολύ δυνατά, ἀλλά καί πονετικά, ὅταν βλέπω ἱερεῖς νά συζητοῦν στό Ἱερό. Τώρα τελευταῖα στήν

1. Μεταπήδησε στήν θεολογία ἀπό τήν ἱατρική, ἀπό τό πρῶτο ἔτος τῆς ἱατρικῆς, νομίζω.

Ἐπαρχία πού διακονῶ εἶπα κάπου, γιά νά παρατηρήσω αὐτό τό κακό: «Νά ἀποφεύγουμε τίς κουβέντες οἱ ἱερεῖς στό Ἱερό τήν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας. Μένονήματα οἱ συνεννοήσεις μας». Ἦταν μάθημά μου αὐτό πρὸς ἐμέ ἀπό τόν ἱεροκήρυκα τῆς πατρίδος μου, τόν πατέρα Χαράλαμπο Δέδε, ὅταν ὑπηρετοῦσα μικρός στό Ἱερό. Τό παιδί καί τό σκυλί, ὅπως τό μάθεις!...

(δ) Πραγματικά, ὁ πατήρ Χαράλαμπος ἦταν πολύ εὐλαβῆς κατά τήν τέλεση τῆς θείας λατρείας. Καί παίρναμε μαθήματα ἀπ' αὐτόν ὅσοι παρατηρούσαμε τήν στάση του καί προσέχαμε τούς λόγους του. Ἄλλοτε θυμᾶμαι ὅτι τήν ὥρα τοῦ Ἑξάψαλμου – νομίζω αὐτό ἔγινε στόν προφήτη Ἡλία, στό Τζαμί – καθόταν κι ἐγώ μικρός ἤμουν δίπλα του. Ἀλλά τόν βλέπω ἀπότομα νά ἐγείρεται καί μοῦ λέει: «Ὁ Ἑξάψαλμος θυμίζει τήν Δεύτερη Παρουσία τοῦ Χριστοῦ καί ὅταν τόν διαβάζουν πρέπει νά εἴμαστε ὄρθιοι καί ἀκίνητοι!»² Πόσο πάλι μέ ὠφέλησε ὁ λόγος αὐτός τοῦ ἀειμνήστου πατρός, ἀλλά καί πόσο μέ «ἀναβε» νά φωνάζω καί νά διαμαρτύρομαι, ὅταν ἐλεήθηκα νά γίνω κι ἐγώ ἱεροκήρυκας... Νά διαμαρτύρομαι γιά τίς συνομιλίες καί τά πέρα-δῶθε τῶν ἐπιτρόπων καί τῶν νεωκόρων καί τῶν ἱεροψαλτῶν ἀκόμη κατά τήν ὥρα τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἑξάψαλμου. Τό ἔμαθα κι αὐτό ἀπό μικρός, ἀπό παιδί τοῦ Ἱεροῦ, ἀπό τόν ἀείμνηστο Ἱεροκήρυκα πάτερ Χαράλαμπο. Γι' αὐτό καί εἶπα καί ξαναλέω τήν παροιμία «τό παιδί καί τό σκυλί, ὅπως τό μάθεις»! Ἰποθέτω πάντως ὅτι ὁ πατήρ Χαράλαμπος κάθισε γιά λίγο στόν Ἑξάψαλμο, γιατί θά ξεχάστηκε ἀπό τόν κόπο του νά ἀνέβει τήν ἀνηφορία πρὸς τόν «Ἄϊ-Λιά», γιά νά κηρύξει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ στήν πανήγυρη. Ὅταν ὅμως συνειδητοποίησε ὅτι ἀναγινώσκεται ὁ Ἑξάψαλμος, τινάχτηκε ὄρθιος. Γιά νά μὴν πῶ καί τό ἄλλο, ὅτι πιθανόν νά σηκώθηκε ἐπίτηδες καί γιά μένα, μήπως καί γνώριζα ἢ μήπως μάθαινα ἀργότερα ὅτι δέν κάθονται στόν Ἑξάψαλμο καί εἶχα κακή τάχα ἀνάμνηση ἀπ' αὐτόν. Πρόσεχαν πολλοί οἱ παλαιοὶ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου νά μὴ σκανδαλίζουν ψυχές, ἀκόμη καί τά μικρά παιδιά. Ἦ, γιά νά τό πῶ καλύτερα, πρόσεχαν περισσότερο τά μικρά παιδιά. Δέν ἦταν σάν μερικούς ἀπό μᾶς σήμερα!...

2. Γι' αὐτό καί κατά τήν ἀνάγνωση τοῦ Ἑξάψαλμου δέν ἐπιτρέπεται νά κάνουμε μετάνοιες, ἀλλά οὔτε καί τόν σταυρό μας ἀκόμη, γιατί θά κινηθοῦμε! Τό γράφει δέ αὐτό τό Τυπικό, ὅτι ἡ ἀνάγνωση τοῦ Ἑξάψαλμου γίνεται ἄνευ σταυρῶν καί μετανοιῶν. Τόν σταυρό μας καί τίς μετάνοιες κατά τήν ἀνάγνωση τοῦ Ἑξάψαλμου τό Τυπικό διατάσσει νά τίς κάνουμε ἀπό τήν ἀρχή, στήν ἀνάγνωση τῶν στίχων «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ...» καί «Κύριε τά χεῖλή μου ἀνοίξεις...», ὅπως πάλι καί στό τέλος, στήν ἀνάγνωση τῶν ἐπαναλειπτικῶν στίχ. «Εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐν τῇ δικαιοσύνη σου...», «Τό Πνεῦμα σου τό ἀγαθόν...».

Γ' Ὡς Ἱεροκήρυκας

(α) Ὁ πατήρ Χαράλαμπος Δέδες ἦταν πολύ καλός ἱεροκήρυκας. Τό κήρυγμά του ἦταν σάν κι αὐτό τοῦ Σεραφεῖμ Παπακώστα, ὅπως τό διαβάζουμε στά βιβλία του. Ἦταν κήρυγμα πάντοτε, μά πάντοτε πνευματικό. Δέν ἐκτρεπόταν σέ λόγο κοινωνικό καί ἀνθρώπινο. Ἔθιγε βέβαια κοινωνικά θέματα καί κοινωνικά κακά, ἀλλά αὐτά τά ἐρμήνευε πάντοτε μέ βάση τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔθιγε τό κοινωνικό κακό, πάντοτε σ' αὐτό εὔρισκε ὡς αἰτία τήν ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων.

Ἦταν ἐπιμελής στό κήρυγμα ὁ πατήρ Χαράλαμπος. Δέν μιλοῦσε ἐκ τοῦ προχείρου, ἀλλά προετοιμαζόταν. Εἶχε ὅμως ὀμιλητική εὐχέρεια καί μπορούσε ὅποι-αδήποτε ὥρα καί στιγμή νά ἀπευθύνει λόγο ὠφελείας, λόγο μεστό πνευματικῶν νοημάτων.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τό κήρυγμα τοῦ πατρός Χαράλαμπος ἦταν τό κήρυγμα τῶν προηγούμενων ἀπό τήν ἐποχή του διασήμεων τότε ἱεροκηρύκων. Δέν εἶχε βέβαια τό κήρυγμά του τήν ὑψηλή θεολογία τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἢ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, ἀλλά ἦταν κήρυγμα πού σέ στήριζε στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί σοῦ ἀναβε τήν ἐπιθυμία νά προσευχηθεῖς· ὅπως ἐμένα, ὅπως σᾶς εἶπα, ἐκεῖνο τό κήρυγμά του στή Ζωοδόχο Πηγή στό Ἐηροπήγαδο, πού ἄκουσα μικρός τῆς Πέμπτης Δημοτικοῦ, καί ἔκανα ἀπό τό κήρυγμα ἐκεῖνο τήν πρώτη μου ἀφιέρωση στόν Χριστό. Καί ἀφοῦ λοιπόν τέτοια ἀποτελέσματα ἔχει ἓνα τέτοιο κήρυγμα, αὐτά εἶναι τά κηρύγματα πού εὐλογοῦνται ἀπό τόν Θεό καί αὐτά τά κηρύγματα θέλουμε. Ἀλλά ἔκανε ὁ πατήρ Χαράλαμπος καί θεολογικά κηρύγματα μέ τήν εἰδική ἔννοια τοῦ ὅρου. Θυμᾶμαι ὅτι κάποτε στό Ἀνώτερο Κατηχητικό Σχολεῖο μᾶς μίλησε γιά τούς λεγόμενους «Νηπτικούς» Πατέρες, χωρίς βέβαια, Σεβασμιώτατε Ποιμενάρχα κ. Ἱερόθεε, νά κάνει τήν διάκριση μεταξύ «Νηπτικῶν» καί «Κοινωνικῶν» Πατέρων, διάκριση πού κάνουν ἄλλοι, καί τήν ὁποία διάκριση πολύ σωστά Σεῖς ἔχετε ἐλέγξει καί Σᾶς εὐχαριστοῦμε γι' αὐτό. Γιατί καί οἱ «Κοινωνικοί» λεγόμενοι Πατέρες, ἀγαπητοί μου, εἶναι «Νηπτικοί», ἐπειδή χωρίς νήψη δέν ἔρχεται ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ καί χωρίς Χάρη Θεοῦ δέν εὐλογεῖται τό ἔργο μας. Μᾶς εἶχε μιλήσει λοιπόν ὁ πατήρ Χαράλαμπος γιά τούς Νηπτικούς Πατέρες καί θυμᾶμαι – ὡς ἀνέκδοτο τό λέγω – ὅτι μᾶς ρώτησε πῶς γράφεται τό «νη». Στό τμήμα τῶν θηλέων, μᾶς εἶπε, οἱ μαθήτριες εἶπαν ὅλα τά «η»! Εἶπαν καί τό «νη» μέ ὑψιλον. Ἀλλά τούς εἶπε ὅτι μέ ὑψιλον εἶναι ἡ νύφη!

(β) Τό κήρυγμά του ὁ πατήρ Χαράλαμπος τό ἄρχιζε συνήθως μέ ἕνα ρητό ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, τό ὁποῖο καί ἀνέπτυσσε. Κατά τή διάρκεια δέ τοῦ κηρύγματός του ἐπαναλάμβανε τό ρητό αὐτό, γιά νά τονίσει στό ἀκροατήριό του τό θέμα πού ἀναπτύσσει καί ἐμεῖς ἔτσι, ἀκούγοντας ἐπαναλαμβανόμενο τό ρητό τό μαθαίναμε ἀπ' ἑξῆς. Σέ ἕνα τέτοιο ἑσπερινό κήρυγμα, θυμᾶμαι, ἄρχισε μέ τό ρητό: «Ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι». Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἐκεῖνο τό κήρυγμα, χωρίς ὅμως νά θυμᾶμαι τώρα τό τί εἶπε.

Ἀγαποῦσε πολύ τήν Ἁγία Γραφή ὁ πατήρ Χαράλαμπος καί συνέχεια στό λόγο του ἀνέφερε ρητά καί φράσεις ἀπό αὐτήν. Κάποτε δέ στό Ἀνώτερο Κατηχητικό μᾶς ἔκανε καί μάθημα εἰδικό γιά τήν Ἁγία Γραφή καί κατέληξε στό μάθημά του μέ τό ἐρώτημα: «Τί λέτε τώρα; Θά διαβάσετε κάθε μέρα ἕνα κομμάτι ἀπό τήν Ἁγία Γραφή;» Ἐνθουσιάστηκα, θυμᾶμαι, ἀπό τό μάθημα ἐκεῖνο καί μετὰ τήν βραδυνή μου προσευχή διάβαζα τότε πάντοτε τήν Ἁγία Γραφή.

(γ) Ἐπίσης στά κηρύγματά του ὁ πατήρ Χαράλαμπος ἀνέπτυσσε διάφορα πνευματικά καί θεολογικά θέματα ἀναφερόμενα σέ συμβαίνοντα στή ζωή περιστατικά. Μᾶς ἔκαναν ἐντύπωση τά θέματα αὐτά, ἂν καί ἤμασταν παιδιά. Θυμᾶμαι σέ ἕνα τέτοιο κήρυγμά του, πού εἶχε κάνει ἐντύπωση σέ ὅλο τό ἀκροατήριό, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Ἄν ἐπιτρέπεται ὁ ἐν ἀμύνη φόνος». Ὁ ἱεροκήρυκας ἔλαβε ἀρνητική θέση, ὅτι δηλαδή δέν ἐπιτρέπεται ὁ ἐν ἀμύνη φόνος. Τό ἐπιχείρημά του, θυμᾶμαι, ἦταν ὅτι ἐάν ὁ ἀπειλούμενος φονεύσει αὐτόν πού τοῦ ἐπιτίθεται, τοῦ ἀρνεῖται τή δυνατότητα μετανοίας, ἀλλά καί ὁ ἴδιος διαπράττει φόνο. Ἐνῶ, ἂν δέν ἀμυνθεῖ ἐναντίον ἐκείνου πού ἔρχεται νά τόν φονεύσει, αὐτός μέν θανατώνεται ὡς μάρτυρας, ἀλλά καί στόν φονιά δίνει τή δυνατότητα μετανοίας γιά τό κακό πού ἔκανε.

(δ) Ἀλλά ἦταν καί ἐλεγκτικό κατά τῆς ἁμαρτίας καί τῶν κακοποιῶν τό κήρυγμα τοῦ πατρός Χαράλαμπος. Κάποτε, θυμᾶμαι, σέ ἑσπερινό κήρυγμα τῆς Κυριακῆς – πρέπει νά πῆγαίνα τότε Δευτέρα ἢ Τρίτη Γυμνασίου καί ἤμουν στό δεξιό Ψαλτήρι, ὅπου στό παραθρόνιο καθόταν ἐκείνη τήν ὥρα ὁ καθηγητής μου κ. Νικόλαος Βούλγαρης – ἤλεγξε ἀπό τόν ἄμβωνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου τήν περίφημη μάγισσα τῆς πόλης μας Ναούμινα, στήν ὁποία ἔρχονταν πολλοί ἀπό μακρινά μέρη. Ἦταν μεγάλη ἡ τόλμη αὐτή τοῦ πατρός Χαράλαμπος, πού τόν ἀπέδειξε ἱεροκήρυκα πιστό στήν ἀποστολή του. Γιατί πάνω ἀπ' ὅλα, καί ἀπό τή ζωή του ἀκόμη, τόν ἐνδιέφερε ἡ καθαρῆ πίστη τοῦ λαοῦ στόν Θεό. Θυμᾶμαι δέ

τότε ὅτι ἔλεγαν – ἐγὼ δὲν τό εἶχα δεῖ – ὅτι τήν ἄλλη Κυριακή ἦρθαν στό κήρυγμα οἱ συγγενεῖς τῆς μάγισσας γιά νά χτυπήσουν τόν ἱεροκήρυκα. Αὐτά τά κηρύγματα εἶναι ὠραῖα! Τά κηρύγματα πού ἐγείρουν διωγμό. Γι' αὐτό καί λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅτι «κήρυγμα ὁδεῦον διά πάσης ἀνέσεως οὐκ ἔστι κήρυγμα»! Τί τό θέλεις τό ὑψηλό θεολογικό κήρυγμα, ὅταν δὲν εἶσαι ἔτοιμος νά μαρτυρήσεις γιά τή θεολογία τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ πού ἐξαγγέλλεις; Καί ὅταν, ἐσύ πού κηρύττεις, ἐνῶ τά φορᾶς μαῦρα, εἶσαι «καλοπερασάκιας» καί φοβᾶσαι νά ἐλέγξεις τούς κακοποιούς; Ὁ Ἱεροκήρυκας πρέπει νά εἶναι ἀγωνιστής καί ἔτοιμος νά πάθει καί νά πεθάνει ἀκόμη γι' αὐτά πού κηρύττει. Γι' αὐτό καί λέγει πάλι ὁ Χρυσόστομος: «Τό κήρυγμα δεῖται ἀνδρός γενναίου, φερεπόνου καί ἐτοίμου πρὸς θάνατον»! Ὁ πατήρ Χαράλαμπος λοιπόν ἀπειλήθηκε νά χτυπηθεῖ γιά τό κήρυγμά του ἐκεῖνο κατά τῆς μάγισσας Ναούμινας.

(ε) Θυμοῦμαι ἀκόμη ὅτι στά χρόνια ἐκεῖνα κυκλοφόρησε ἓνα αἰσχρό περιοδικό γιά τή νεολαία, πού εἶχε τόν τίτλο «Χτυποκάρδι». Ὁ πατήρ Χαράλαμπος μᾶς μίλησε στό Ἀνώτερο Κατηχητικό γιά τό περιοδικό αὐτό. Μάλιστα μᾶς εἶπε ὅτι ἐζήτησε νά τό δεῖ τό περιοδικό, γιά νά ξέρει τί εἶναι αὐτό πού θά ἐλέγξει, καί εἶπε στόν Κώστα τόν Φλέγκα, τό παιδί τοῦ σπιτονοικοκύρη του, νά τοῦ τό φέρει. Ὁ Κώστας τοῦ τό πῆγε. Ἀλλά μόλις ὁ πατήρ εἶδε τό περιοδικό ἀπό τό ἐξώφυλλο, δὲν δέχτηκε νά τό πάρει. Καί μᾶς εἶπε, θυμᾶμαι, στό Κατηχητικό: «Παιδιά, ἂν διαβάζετε τό περιοδικό αὐτό, πού ἀπό τό ἐξώφυλλό του δείχνει τό περιεχόμενό του, πῶς θά δεῖτε μετά τήν ἀδελφή σας;». Πονώντας λοιπόν ὁ πατήρ Χαράλαμπος γιατί τέτοιο περιοδικό κυκλοφόρησε στήν πόλη, περιοδικό ψυχοφθόρο γιά τήν νεολαία, πῆγε προσωπικά ὁ ἴδιος στό βιβλιοπωλεῖο τοῦ Δράκου καί τοῦ ἔκανε φασαρία καί τόν ἤλεγξε, γιατί τέτοιο ἔντυπο ἔφερε καί πουλάει στό βιβλιοπωλεῖο του. Αὐτοί εἶναι οἱ πραγματικοί πατέρες, οἱ σωστοί ἱεροκήρυκες! Τό περιστατικό αὐτό τό ἄκουσα καί ἀπό τόν πατέρα Χαράλαμπο, ἀλλά καί ἀπό τόν βιβλιοπώλη Ἀθανάσιο Δράκο, παραπονούμενον βέβαια αὐτόν ἐναντίον τοῦ ἱεροκήρυκος, πού τοῦ ἔκανε φασαρία.

(ς) Τέλος, γιά νά μήν ξεχάσω, ὁ πατήρ Χαράλαμπος κακοπάθησε ὡς ἱεροκήρυκας στό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ὡς κακοπάθεια ἐδῶ δὲν ἐννοῶ τήν πολεμική τοῦ ἀθέου κόσμου ἐναντίον τοῦ θείου κηρύγματος, ἀλλά ἐννοῶ εἰδικά τή σωματική του ταλαιπωρία στίς περιοδεῖες του στά χωριά γιά τό κήρυγμα· καί ἀκόμη εἰδικώτερα ἐννοῶ τό δυνατό του χτύπημα, ὅταν ἓνα καλοκαίρι ἔπεσε ἀπό τό ζῶο

κατά τήν περιοδεία του στά χωριά τῆς Εὐρυτανίας. Πονέσαμε τότε, θυμᾶμαι, ὅλοι γιά τό χτύπημά του ἐκεῖνο, καί ὁ ἴδιος ἀναγκάστηκε γιά ἓνα διάστημα νά διακόψει τήν κηρυκτική του διακονία, ἀφοῦ νοσηλεύτηκε στήν Ἀθήνα γιά τήν θεραπεία του. Σάν ὄνειρο τό θυμᾶμαι, ἄν τό θυμᾶμαι καλά, ὅτι μετά τήν θεραπεία του στήν ἀρχή κούτσαινε. Στή διακονία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ὅλα αὐτά!

Δ' Μικρός βοηθός του

Ἀπό μικρός, μαθητής τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, πού γνώρισα τόν ἱεροκήρυκα πατέρα Χαράλαμπο, ἐνθουσιάστηκα ἀπό τό ἔργο του καί ἐνοιωθα χαρά, ὅταν μποροῦσα κάπου νά τόν βοηθῶ. Δέν ζητοῦσε ὅμως καμμιά ἄλλη βοήθεια, παρά μόνο βοήθεια σχετικά μέ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἡ βοήθειά μου σ' αὐτόν ἦταν τά διακονήματα πού μοῦ ἀνέθετε ὁ ἀλησμόνητος παπᾶ Χρῖστος, ὡς παιδί στό Ἱερό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Δηλαδή, μέ ἔστειλε στό σπίτι τοῦ πατρός Χαράλαμπος νά τοῦ παίρνω τήν τσάντα μέ τά ἄμφιά του, γιά νά ἔλθει στόν Ἅγιο Δημήτριο νά λειτουργήσῃ, ἤ καί τό ἄλλο, πού μοῦ ἄρεσε ἰδιαίτερα, νά διανέμω σ' ὅλη τήν πόλη τῆς Ναυπάκτου τά μικρά φέϊγ-βολάν, πού τύπωνε ὁ Ναός τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καί καλοῦσε τό λαό στό κήρυγμα πού θά ἔκανε ὁ ἱεροκήρυκας. Θυμᾶμαι ὅτι τά φέϊγ-βολάν αὐτά ἔγραφαν ἀπό πάνω ὡς τίτλο ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ. Ὁ πατήρ Χαράλαμπος μοῦ ἀνέθετε καί τήν ἄλλη διακονία νά κάνω, ἣ ὁποία μέ ὠφέλησε πολύ γιά τήν ἀγάπη μου πρός τήν ἱεραποστολή. Στόν πατέρα Χαράλαμπο ἐρχόταν, θυμᾶμαι, κατά καιρούς καί κάποιος θεολόγος, διάφορος κάθε φορά, ἀπεσταλμένος ἀπό τήν ἱεραποστολική Ἀδελφότητα τῶν Ἀθηνῶν στήν ὁποία ἀνῆκε. Τόν ἐπισκέπτη του θεολόγο τόν ἔφερε καί στό μάθημα τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου καί μάλιστα στό τέλος τόν καλοῦσε γιά νά ὁμιλήσῃ σέ μᾶς. Μοῦ ἄρεσε πολύ αὐτό τότε, γιατί, κλειστοί ἐμεῖς στήν πόλη τῆς Ναυπάκτου, ἀκούγαμε μέ τά λόγια τοῦ θεολόγου καί ἀπό παραπέρα, ἀπό τή μεγάλη πόλη τῶν Ἀθηνῶν, μορφωμένους ἀνθρώπους νά μιλᾶνε γιά τόν Θεό. Μᾶς ἔκανε ἐντύπωση αὐτό. Οἱ ἐπισκέπτες αὐτοί θεολόγοι ἔρχονταν καί γιά τό ἄλλο σπουδαῖο ἔργο, γιά νά γράψουν συνδρομητές στό περιοδικό τῆς Ἀδελφότητος. Κάποιος ὅμως ἔπρεπε νά τούς βοηθεῖ στήν περιοδεία τους στά σπίτια, ἀλλά καί στά περίχωρα τῆς Ναυπάκτου καί ὡς τέτοιον ὁ πατήρ Χαράλαμπος χρησιμοποιοῦσε

κάποια εποχή έμένα. Πολύ μέ ώφέλησε προσωπικά έμένα τόν νεαρό τότε ή διακονία αὐτή. Πρῶτα-πρῶτα τό θεωροῦσα μεγάλη μου τιμή τό ὅτι, νεαρός ἐγώ νά εἶμαι κοντά σέ ἕνα θεολόγο τοῦ Πανεπιστημίου, κήρυκα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἦταν δέ καί ή ἐμφάνιση τῶν θεολόγων αὐτῶν ἱεροπρεπής, ὥστε σοῦ ἐπέβαλλαν καί μέ τήν ἐμφάνισή τους τό σεβασμό. Μάλιστα, ἄς πῶ καί αὐτό, ὅτι ἤθελα νά τούς μιμοῦμαι καί ἐξωτερικά, ὅσο μποροῦσα, καί γι' αὐτό ἀπ' αὐτή τήν ἡλικία, πού γνώρισα τούς σεμνοῦς αὐτούς λαϊκούς θεολόγους, τό καλοκαίρι δέν φοροῦσα ποτέ κοντό μανίκι. Γιά τούς θεολόγους αὐτούς, πού τούς συνόδευα στίς ἐπισκέψεις τους στά σπίτια γιά τήν ἐγγραφή συνδρομητῶν τοῦ θρησκευτικοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἀδελφότητος, μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ή προθυμία τους νά ἐπισκεφθοῦν ὅλα τά σπίτια καί ὁ καλός τους τρόπος, μέ τόν ὁποῖο μιλοῦσαν καί ἔπειθαν γιά νά ἐγγραφοῦν συνδρομητές τοῦ περιοδικοῦ. Δέν θυμᾶμαι ὀνόματα. Στό νοῦ μου ἔρχεται τό ὄνομα Βασίλειος Ρήτης, ἀλλά ἰδιαίτερα ὡς περιοδεύοντα θεολόγο θυμᾶμαι κάποιον Γεώργιο Χαραλαμπίδη. Μοῦ ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση αὐτός ὁ θεολόγος, γιατί κάποτε περπατήσαμε πολύ γιά νά πᾶμε σέ ἕνα χωριό – δέν θυμᾶμαι ποιό – ἔξω ἀπό τήν Ναύπακτο καί ἐπιστρέφοντας ἀπό τό χωριό μοῦ εἶπε: «Ξέρεις τί πάει νά πει, μέ αὐτό πού κάναμε ἐμεῖς, σ' αὐτό τό μικρό χωριό νά πηγαίνει κάθε ἐβδομάδα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»; Τόν ἀπλό καί καρδιακό αὐτό λόγο αὐτοῦ τοῦ θεολόγου τόν θυμῶμαι τακτικά, χρόνια ἀργότερα, ὅταν ἀξιῶθηκα νά γίνω καί ἐγώ ἱεροκήρυκας σέ χωριά. Καί ἤθελα νά πηγαίνω σέ ὅλα τά χωριά καί στά πιό μικρά, γιατί ὁ θεολόγος Γεώργιος Χαραλαμπίδης, ὁ ἀπεσταλμένος βοηθός τοῦ πατρός Χαραλάμπους, μοῦ φύτεψε κάποια εὐλογημένη μέρα αὐτόν τόν πόθο στήν καρδιά μου μέ τόν λόγο του: «Ξέρεις τί πάει νά πει σ' αὐτό τό μικρό χωριό νά πηγαίνει κάθε ἐβδομάδα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»; Ὁ θεολόγος αὐτός εἶναι σήμερα ὁ πεφημισμένος ἱεροκήρυκας τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ἐκλεκτός ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου καί πνευματικός πατέρας πολλῶν ψυχῶν, ὁ Ἀρχιμ. πατήρ Γρηγόριος Χαραλαμπίδης. Δέν ἔχω ἐπικοινωνία μαζί του, ἀλλά τόν εὐχαριστῶ τώρα, μετά ἀπό πολλά χρόνια, γιατί καταδέχτηκε τότε, κατά τήν περιοδεία του στήν πατρίδα μου, νά μέ πάρει μαζί του, καί προπαντός τόν εὐχαριστῶ γιά τό σεμνό του ἦθος, μέ τό ὁποῖο μέ δίδαξε κατά τήν περιοδεία του ἐκείνη καί γιά τόν πόθο πού μοῦ φύτεψε στήν καρδιά μου, ὥστε, γιά τό λόγο τοῦ Θεοῦ, νά εἴμαστε πρόθυμοι νά πηγαίνουμε μέ κόπο (γιατί περπατώντας τότε πήγαμε στό χωριό) καί στό πιό ἀκραῖο χωριό. Ἀργότερα, βρέθηκα πάλι καί μέ ἕναν ἄλλο τέτοιο θεολόγο, νεαρό στήν ἡλικία,

πού πρόσφατα εἶχε πεθάνει ἡ μητέρα του. Νομίζω – ἂν θυμᾶμαι καλά – κατὰ γόταν κάπου ἀπό τό Αἴγιο. Μοῦ ἔλεγε δέ τότε ὅτι τοῦ ἄρесе νά πηγαίνει στόν τάφο τῆς μητέρας του καί νά τῆς λέει πρὶν ἀπό τὴν περιοδεία του: «Ἐλα τώρα, δός μου τὴν εὐχή σου, πάω γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ»! Δέν μποροῦσα τότε ἐγώ – 21 ἐτῶν περίπου στὴν ἡλικία – νά ἐννοήσω τό λόγο του αὐτόν, ἀλλὰ τώρα, πού ἔχω χάσει καί ἐγώ τὴν μητέρα μου, τώρα, λέγω, ἐννοῶ πλήρως τὰ λόγια του ἐκεῖνα καί συγκινοῦμαι καί τὰ ἔχω ἐπαναλάβει καί ἐγώ στόν τάφο τῆς δικῆς μου μητέρας. Ἄς νοήσουν τοὺς κόπους αὐτοὺς τῶν ἀγνῶν αὐτῶν ἱεραποστόλων θεολόγων μερικοὶ καλοπερασάκηδες σημερινοὶ θεολόγοι καί ἱεροκήρυκες, πού τολμοῦν νά κρίνουν τοὺς γνήσιους ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, καί πού οἱ ἴδιοι δέν ἔχουν κουράσει ποτέ τὰ πόδια τους περπατώντας χωριὰ γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καί πολύ περισσότερο δέν τραυματίστηκαν στὴν διακονία τους οὔτε καί ἀπειλήθηκαν μὲ θάνατο γιὰ τό θεῖο κήρυγμα, σάν τὸν πατέρα Χαράλαμπο τὸν Δέδε. Τό μεγάλο ὅμως κακό εἶναι ὅτι τέτοιοι ἀρχιμανδριτάδες καλοπερασάκηδες καί ἀμπαρουτοκάπνιστοι ἀπὸ ἀγῶνες γιὰ τὴν πίστη καί παντελῶς ἀθεολόγητοι (φαίνεται ἀπὸ τό κήρυγμά τους αὐτό) ἔχουν τὴν ἀναίδεια νά θέλουν νά γίνουν καί ἀρχιερεῖς καί ποιμένες τῶν χριστιανῶν!...

Ε' Μία προσωρινή ψυχρότητα μαζί του

(α) Στὴν Ναύπακτο, ἀπὸ τίς πρῶτες τάξεις τοῦ Γυμνασίου γνωρίστηκα μὲ τὸν τότε φοιτητὴ τῆς Θεολογίας κ. Νικόλαο Σωτηρόπουλο, ὁ ὁποῖος μοῦ μιλοῦσε μὲ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸν ἱεροκήρυκα Ἀθηνῶν πατέρα Αὐγουστῖνο Καντιώτη. Μοῦ ἔλεγε γι' αὐτόν ὅτι ζεῖ σὲ ἓνα ὑπόγειο στὴν ὁδὸ Χριστοκοπίδου 12 καί τὸν τρέμει καί ἡ βασίλισσα ἀκόμη, ἡ Φρειδερίκη, γιὰ τό ἐλεγκτικό του κήρυγμα. Ἐνθουσιάζω καί ἐγώ ὁ μικρὸς ἀπὸ τὰ ἀκουόμενα καί θέλησα πολὺ νά γνωρίσω αὐτόν τὸν θρυλικὸ ἱεροκήρυκα. Ἔτσι, ἡ μακαριστὴ Μητέρα μου, πού ἤθελε νά γνωρίζομαι μὲ ἱερά πρόσωπα καί νά συνδέομαι μαζί τους γιὰ νά προοδεύσω, μὲ ἐμπιστεύθηκε στὴν Κατίνα Παπαϊωάννου (κατηγήτρια καί συνεργάτρια τοῦ μακαριστοῦ ἱεροκήρυκος Χριστοφόρου Καλύβα) καί μὲ πῆγε στὴν Ἀθήνα, γιὰ νά δῶ τὸν πατέρα Αὐγουστῖνο. Μοῦ ἄρесе ἡ μορφή του καί στάθηκα μὲ σεβασμὸ καί φόβο μπροστά του. Δέν θυμᾶμαι τί ἀκριβῶς μοῦ εἶπε καί τί τοῦ εἶπα, ἀλλὰ θυμᾶμαι

ὅτι μέ ἔβαλε νά τοῦ πῶ ἀπ' ἔξω τόν ἀ' ψαλμό. Τόν εἶπα! Πρέπει νά ἔκανε ἐντύ-
πωση στόν πατέρα Αὐγουστῖνο τό ὅτι ἄκουγε ἕνα μικρό παιδί νά λέγει ἀπ' ἔξω
κείμενο ἀπό τήν Ἁγία Γραφή. Ἀλλά ἔτσι μᾶς εἶχε μάθει ὁ ἱεροκήρυκας τῆς πα-
τρίδος μας, ὁ πατήρ Χαράλαμπος Δέδες. Μᾶς ἔμαθε νά ἀγαπᾶμε καί νά μελετᾶμε
τήν Ἁγία Γραφή καί νά μαθαίνουμε ἀπ' ἔξω ρητά καί περικοπές ἀπό αὐτήν.

(β) Τέλος πάντων! Ἔκανα τήν πρώτη μου γνωριμία μέ τόν π. Αὐγουστῖνο καί
γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν σκοπό πῆγα στήν Ἀθήνα: Γιά νά τόν γνωρίσω! Αὐτό ὅμως
ἔγινε χωρίς νά τό γνωρίζει κἄν ὁ πατήρ Χαράλαμπος, στόν ὁποῖο ἐξομολογούμην.
Τό ἔμαθε ἀσφαλῶς ὅτι ἀνέβηκα στήν Ἀθήνα γι' αὐτόν τόν λόγο – ὅλα τά μάθαινε!
– καί πρέπει νά πικράθηκε. Τό ὑποθέτω αὐτό, γιατί ὅταν μετά μέ εἶδε στήν Ναύ-
πακτο – ἦταν βραδυνό θυμᾶμαι, ἔξω ἀπό τό παλαιό ταχυδρομεῖο, κοντά στό βι-
βλιοπωλεῖο τοῦ Δράκου – μοῦ εἶπε μέ σοβαρότητα: «Δέν σέ σήκωσε ἐσένα ἡ
Ἀθήνα;». Ἡ πικρία του θά ἦταν, γιατί, ἐνῶ ἐξομολογούμην σ' αὐτόν καί θά εἶχε
καλό σχέδιο γιά μένα, νά μέ «στρώσει» σέ καλή γραμμή πνευματικῆς πορείας,
ἔβλεπε τώρα, ὅτι μέ αὐτό πού ἔκανα τοῦ ξεφεύγω ἀπό τά χέρια του. Ἐγώ ὅμως
συνέχιζα τήν πρώτη μου ἀγάπη καί τήν προσκόλλησή μου σ' αὐτόν, πῆγαινα μέ
χαρά καί ἐνθουσιασμό στά κηρύγματά του, στήν ομάδα (ἡμουν «ὀμαδόπουλο»)
κι ἤθελα νά τόν βοηθῶ σέ μικρά ἱεραποστολικά θελήματά του, γιά τά ὁποῖα μί-
λησα παραπάνω. Κάπου ἐδῶ ὅμως θυμᾶμαι ἦταν πού ἄλλαξα πνευματικό. Εἶχε
κατέβει τότε ἀπό τήν Ἀθήνα ὁ μακαριστός πατήρ Ἀρσένιος, γιά νά κάνει τό Μο-
ναστήρι του στήν Ναύπακτο· καί ἐπειδή ἡ Μητέρα μου, παίρνοντας κι ἐμένα
μαζί της, πῆγαινε στό Μοναστήρι του καί ἐξομολογεῖτο σ' αὐτόν, ἄρχισα κι ἐγώ
νά ἐξομολογοῦμαι στόν μακαριστό Γέροντα. Ἐκεῖ στό Μοναστηράκι τοῦ πατρός
Ἀρσενίου θυμᾶμαι μιλάγαμε καί διαβάζαμε γιά ἄλλα πνευματικά θέματα, πού
δέν τά εἶχα ἀκούσει μέχρι τώρα. Οἱ Μοναχές μέ ἔβαζαν νά διαβάζω δυνατά τό
Συναξάριο, τό Γεροντικό κι ἄλλα τέτοια βιβλία. Καί ἐνῶ μέχρι τώρα γνῶριζα τά
γνωστά ἄσματα τοῦ Κατηχητικοῦ «Τά χριστιανόπουλα θά πᾶμε μέ φτερά...» ἢ
«Ὁ Χριστός ἀρχηγός μας, παλληκάρια του ἐμεῖς...», τώρα ἀπό τίς δόκιμες
ἀκόμη Μοναχές ἀκούγα ἄλλα ἄσματα, πού μέ ἐνθουσίαζαν περισσότερο. Θυμᾶμαι
τό ἄσμα: «Ἔχετε καλήν υἰεῖαν φίλοι μου καί συγγενεῖς, ἐγώ δέν μπορῶ νά ζήσω
βίον κοσμικῆς ζωῆς. Ἀπεφάσισα νά ζήσω πάνω στά ψηλά βουνά νά'χω τόν Θεόν
παρέα τούς ἀγγέλους συντροφιά». Τότε δέ ἦταν πού, μετά ἀπό πολλά χρόνια,
ἦρθε στήν Ναύπακτο ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος ὁ Ναυπάκτιος σοφός Μοναχός Θεό-

κλητος Διονυσάτης. Τόν ἐθαύμασα αὐτόν τόν Μοναχό γιά τόν τρόπο πού μιλοῦσε καί γιά τά σοφά λόγια πού ἔλεγε. Ἦρθε στήν Ναύπακτο, γιά νά ἐπισκεφθεῖ τήν Γερόντισσα γιαγιά του, τήν γνωστή γιαγιά Βίταινα. Αὐτή ἡ ἅγια Γερόντισσα, πού ἐρχόταν ἀπό τό σπίτι της (στό λιμάνι) καθημερινά τά βαθειά χαράματα στόν Ἅγιο Δημήτριο γιά τό Σαρανταλείτουργο, μέ τό πιάτο τῶν κολύβων στά χέρια, μοῦ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση. Τήν σεβόμουν, ἀλλά καί αὐτή πάλι μέ ἀγαποῦσε πολύ. Μοῦ ἔδινε τό περιοδικό «Ἁγιορείτικη βιβλιοθήκη», πού τῆς ἔστελνε ὁ πατήρ Θεόκλητος ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος καί τό διάβαζα!

(γ) Δέν εἶχα ξεκόψει ὅμως ἀπό τόν πατέρα Χαράλαμπο, γιατί τόν ἀγαποῦσα πραγματικά καί, παρά τούς πλατυασμούς πού ἔκανα, χωρίς τήν εὐλογία του, αὐτός εἶχε καθήσει πολύ δυνατά στήν καρδιά μου. Ὁ πατήρ Χαράλαμπος καί τώρα πού φαινόταν ὅτι ξέφυγα ἀπό αὐτόν, μοῦ φερόταν πολύ καλά. Τώρα πού τό σκέπτομαι αὐτό ἐντυπωσιάζομαι περισσότερο μέ τήν στάση του. Γιατί μέ τόν τρόπο του μοῦ ἀπεδείκνυε ὅτι μέ ἀγαποῦσε, ἐπειδή ἀγαποῦσα τόν Χριστό, ἄσχετα ἐάν τώρα δέν ἤμουν ἀπόλυτα χειραγωγούμενος ἀπό αὐτόν πνευματικά. Δέν εἶχε ἀντίρρηση ὁ πατήρ Χαράλαμπος νά ἐπικοινωνῶ καί μέ τόν πατέρα Αὐγουστῖνο καί μέ τόν πατέρα Ἀρσένιο καί μέ τόν Μοναχό πατέρα Θεόκλητο ἢ καί μέ τόν κ. Σωτηρόπουλο. Ἐβλεπε ὅμως ὅτι μερικά πράγματα, στά ὁποῖα ξεχυνόμουν μέ ζῆλο, δέν ἦταν ἀκόμη γιά μένα καί μοῦ τό ἔλεγε μάλιστα αὐτό. Τό ἴδιο μοῦ εἶπε καί ὅταν διάβαζα τόν Παπουλάκο. Ὁ πατήρ Χαράλαμπος ἦταν «ὀρθῶν» καί ἤθελε ὁ καθένας νά λαμβάνει τήν ἀνάλογη μέ τήν ἡλικία του καί τό ποιόν του καί τήν ψυχική του κατάσταση πνευματική τροφή.

Τό κακό ὅμως γιά μένα ἦταν ὅτι μέ τίς νέες μου παρέες καί τά νέα μου ἀναγνώσματα (διάβαζα πολύ καί τήν «Σπίθα» τοῦ πατρός Αὐγουστίνου καί μέ «ἀναβε») ἄρχισα νά ἀποκτῶ ἕνα κριτικό καί ἐλεγκτικό πνεῦμα. Τόν ἐλεγκτικό τρόπο πού ἐφήρμοζαν οἱ ἄλλοι, ὡς ἐξουσίαν ἔχοντες, γιατί ἦταν κληρικοί καί θεολόγοι, νόμιζα ὅτι μπορῶ νά τόν ἐφαρμόζω κι ἐγώ ὁ μικρός, ὁ μαθητής τῆς Γ' Γυμνασίου, νομίζοντας μάλιστα ὁ ταλαίπωρος ὅτι κάνω καί ἱερό ἔργο ἔτσι φερόμενος. Καί ἤθελα μάλιστα νά πιάνομαι ἀπό κάποια φράση τοῦ ἄλλου – ἔστω καί ἂν αὐτός ἦταν ὁ πατήρ Χαράλαμπος! –, νά τήν παρερμηνεύω καί νά παριστάνω τόν ἑαυτό μου ὡς γνήσιο ἀγωνιστή τῆς Ὁρθοδοξίας καί τόν ἄλλον ὡς κακοδοξοῦντα. Ἔτσι συνέβηκε τό παρακάτω κακό καί θλιβερό μέ μένα σχετικά μέ τόν πατέρα Χαράλαμπο γεγονός.

(δ) Ἐνῶ πῆγαινα στήν Γ΄ Γυμνασίου, μαθητής δηλαδή τοῦ Μέσου Κατηχητικού Σχολείου, ὅμως ἤθελα νά παρακολουθῶ καί τό Ἀνώτερο Κατηχητικό Σχολεῖο τοῦ πατρός Χαράλαμπος. Ἐλαβα τήν ἄδεια γι' αὐτό ἀπό τόν ἴδιο κι αὐτός μου τό ἐπέτρεψε. Καθόμουν ὅμως τήν ὥρα τοῦ μαθήματος – νομίζω κατά συμβουλή του – χωριστά ἀπό τούς μαθητές τοῦ Ἀνωτέρου, πρὸς τό τέλος, ἐκεῖ πού ἦταν παλαιά τό παγκάρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Σέ κάποιο Κατηχητικό μάθημά του ὁ πατήρ Χαράλαμπος σάν νά φάνηκε – ὅπως τό ἐρμήνευσα ἐγώ – ὅτι μίλησε ἐναντία πρὸς τόν Μοναχισμό. Αὐτό ἐγώ τό μετέφερα παραπέρα, τό εἶπα στόν πατέρα Ἀρσένιο, κατηγορώντας βέβαια τόν πατέρα Χαράλαμπο ὡς ἐναντιούμενον τάχα στόν Μοναχισμό. Ὁ πατήρ Ἀρσένιος νομίζω ὅτι πρέπει νά συναντήθηκε τότε μέ τόν πατέρα Χαράλαμπο καί θά τοῦ παραπονέθηκε γιατί ἐκφράστηκε τάχα κατά τοῦ Μοναχισμοῦ. Τό πράγμα ἀκούστηκε στήν μικρή κοινωνία τῆς Ναυπάκτου καί αὐτό βέβαια ἦταν προσβολή καί συκοφαντία κατά τοῦ ἱεροκήρυκος. Ἀλλά ἄρχισε νά συζητεῖται καί ἀπό καθηγητές θεωρητικά πιά τό θέμα: «Τί προσφέρει στήν κοινωνία ὁ Μοναχισμός;». Καί ἐγώ θυμᾶμαι τότε, παριστάνοντας τόν ἀγωνιστή καί τό πολυῆερο, ἔλεγα καί σ' αὐτούς τούς καθηγητές μου ἀκόμη: Οἱ Μοναχοί προσεύχονται καί φτάνει αὐτό. Γιά τόν ἅγιο Ἀντώνιο, πού ἦταν στήν ἔρημο, λέμε στό Ἀπολυτίκιό του: «Καί τῇ οἰκουμένη ἐστήριξας εὐχαῖς σου». Καί ἓνας καθηγητής, ἄς μὴν πῶ τό ὄνομά του, μακαρίτης ἤδη, εἶπε στήν τάξη μας: «Νά ἀγαπᾶτε τόν Θεό, ἀλλά ὄχι σάν τόν Φούντα, πού θέλει νά γίνει καλόγερος»!...

(ε) Ὁ πατήρ Χαράλαμπος θυμᾶμαι εἶχε πικραθεῖ ἀπό ὅλο αὐτό τό συμβάν, τό ὁποῖο ἐγώ δημιούργησα, παρερμηνεύοντας τά λόγια του καί λέγοντας ὅτι μίλησε τάχα ἐναντίον τοῦ Μοναχισμοῦ. Ἀλλά ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ τά σβήνει ὅλα. Ὁ πατήρ Χαράλαμπος μέ ἀγαποῦσε, γιατί, παρά αὐτά τά ἄτακτα, ἔβλεπε ὅτι ἀγαπάω τόν Χριστό καί τοῦ ἀρκοῦσε αὐτό. Ἀλλά ἤδη ἓνα χρόνο ἐνωρίτερα αὐτός, μέ τόν λόγο του ἐκεῖνο πρὸς ἐμένα «ἱερέας τοῦ Ἰψίστου νά γίνεις παιδί μου», εἶχε κλίνει τήν καρδιά μου πρὸς τήν ἱερωσύνη. Γι' αὐτό, ἂν καί ἐγώ μέ τό συμβάν τόν προσέβαλα, γιατί σάν νά παρέστησα τόν ἑαυτό μου ὀρθοδοξότερον αὐτοῦ (!...) καί, ἀκόμη περισσότερο, σάν νά παρέστησα αὐτόν ὡς ἐναντιούμενον πρὸς τόν Μοναχισμό καί ἔγινε αὐτό αἰτία κατηγορίας του, ὅμως ἐκεῖνος, ἐπαναλαμβάνω, μέ ἀγαποῦσε καί μέ συμβούλευε ὅπως πρῶτα. Δεῖγμα αὐτό τῆς ἀγιότητός του. Ἀργότερα, φοιτητής τῆς Θεολογίας ἐγώ, ἔλαβα ἀπάντησή του σέ σχετική ἐπι-

στολή μου, στην οποία μου ἔγραφε ἐπί λέξει ἀπό τήν Πάτρα στίς 2 Ἰανουαρίου 1963: «Θά ἦτο ἀστεῖον καί νά ἐνθυμοῦμαι κἄν τάς τόσον νεανικάς ἤ μᾶλλον παιδικάς τότε ἐκδηλώσεις τοῦ ἀγαπητοῦ Τάκη, ὁ ὁποῖος δέν ἦτο εἰς θέσιν νά ἐλέγξῃ τά ἐλατήρια καί τάς σκέψεις τῶν ἄλλων, ἀλλά κινούμενος ἀπό ἕναν νεανικόν ἐνθουσιασμόν πηγαῖον, ἔκρινε τά πράγματα κατ' ἐπιφάνειαν καί κατὰ τά λεγόμενα καί γραφόμενα ὑπό διαφόρων ἀνεξελέγκτως. Δι' αὐτό καί χαίρω ἰδιαιτέρως, διότι τώρα πλέον εἰς κάπως ὄριμον ἡλικίαν συμφωνεῖ μαζί μου καί ὅσον παρέρχεται ὁ χρόνος θά διδαχθῇ ἀπό τήν πείραν καί ἀπό τήν ζωήν πόσον δύσκολον εἶναι νά κρίνῃ τις τόν ἄλλον, ἀλλά καί πόσον δύσκολον εἶναι νά εὕρῃ γνησίους ἐργάτας ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ...». Δέν ξεχνᾷ δέ στήν ἐπιστολή του αὐτή νά χαιρετήσῃ καί τήν Μητέρα μου, τήν ὁποία ἐκτιμοῦσε, γι' αὐτό καί γράφει ἐν τέλει: «Παρακαλῶ, διαβιβάσατε εἰς τήν καλήν σας μητέρα τάς θερμότερας τῶν εὐχῶν μου ἐπί ταῖς κοσμοσωτηρίαις ἡμέραις τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου».

(ς) Μοῦ φερόταν λοιπόν ἀνεξικάκως καί πατρικῶς καί πάλιν ὁ ἅγιος πατήρ Χαράλαμπος, ἀλλά καί ἐγώ σ' αὐτόν κατέφευγα πάλι γιά πνευματικές μου ἀνάγκες. Ὅταν γιά παράδειγμα στίς ἀνώτερες τάξεις τοῦ Γυμνασίου (σημερινό Λύκειο) ἤθελα νά διαβάζω τήν Καινή Διαθήκη στά Λατινικά, γιά νά καλλιεργῶ τή γλώσσα, πού μοῦ ἦταν ἀναγκαία γιά τή Θεολογική Σχολή, στήν ὁποία θά ἔδινα εἰσαγωγικές ἐξετάσεις (ἡ ἐξέταση στά Λατινικά ἦταν τότε σέ ἄγνωστο κείμενο), σ' αὐτόν, στόν πατέρα Χαράλαμπο κατέφευγα καί τοῦ ζήτησα νά μοῦ δώσει μία Καινή Διαθήκη στά Λατινικά. Τήν παρήγγειλε στήν Ἀθήνα καί μοῦ τήν ἔδωσε. Εὐγενικά ὅμως καί πατρικά ἔβγαλε τήν πικρία του μέ τήν ἐξῆς ἀφιέρωση ἐπί τοῦ βιβλίου: «Εἰς τόν ἀγαπητόν Τάκην Φούνταν, εἰς ὑπόμνησιν παιδικῶν καί νεανικῶν θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς ὠφέλειαν καί διδασκαλίαν»! Ὅμοίως καί ὅταν, μετά τό παραπάνω περιστατικό πάλι, τοῦ ζήτησα τήν Ἱερά Ἰμνωδία τοῦ Σακελλαρίδου, πού αὐτός μόνον εἶχε, μοῦ τήν ἔδωσε. Μέ παρέπεμπε ὅμως μέ σημείωμά του στό βιβλίο, ἐκφράζοντας πάλι εὐγενῶς τήν πικρία του, ἀλλά καί τήν ἀρετή του, στό χωρίο Α' Θεσσαλ. 5,15. Στήν συνέχεια ἔδειξα πολλές φορές τήν μετάνοιά μου καί τήν ἀγάπη μου πρὸς τό πρόσωπό του. Μάλιστα δέ, ὅταν θά ἐπρόκειτο νά ἀνέβω στήν Ἀθήνα γιά εἰσαγωγικές ἐξετάσεις στό Πανεπιστήμιο, τοῦ ἐζήτησα μέ μεγαλύτερη μετάνοια συγγνώμη, ἀλλά τρόμαξα ὅταν κι αὐτός, ὁ καθαρὸς λειτουργὸς τοῦ Θυσιαστηρίου καί γνήσιος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, αὐτός, ὁ μέ δύο πιθαμές γένεια, μοῦ ζήτησε καί αὐτός συγγνώμη διά τά

συμβάντα, χωρίς νά ἔχει ἐνοχή σ' αὐτά. Τρόμαξα πραγματικά τότε καί καταντροπιάστηκα, ἀλλά καί θαύμασα.

(ς) Τήν ἐπικοινωνία μου μέ τόν πατέρα Χαράλαμπο καί τήν πενιχρή ἱεραποστολική μου διακονία σ' αὐτόν στήν Ναύπακτο τήν συνέχισα καί σάν φοιτητής Θεολογίας. Μάλιστα θυμᾶμαι χαρακτηριστικά τό 1960 ὅτι ἐγώ ἤμουν πού, μετά ἀπό ἕνα κήρυγμά του, διένειμα σέ ὄλο τό ἀκροατήριο τό 1ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Σωτήρ», γιά νά ἐγγραφοῦν συνδρομητές σ' αὐτό. Ἡ μεγαλύτερή μου ὅμως ἀγάπη σ' αὐτόν ἀναπτύχθηκε μέσα μου μετά τήν λήψη τοῦ πτυχίου μου. Ἐμεινα στήν Ἀδελφότητα τοῦ πατρός Αὐγουστίνου «Σταυρός» καί εἶχα γιά κάποιο διάστημα τήν ὑπευθυνότητα τοῦ οἰκοτροφείου. Σέ ὄλους ἐκεῖ, καί στά μέλη τῆς Ἀδελφότητας καί στούς φοιτητές, μιλοῦσα γιά τόν πατέρα Χαράλαμπο τόσο πολύ, ὥστε οἱ φοιτητές μέ ἔλεγαν «Χαραλαμπικό»! Ἀκόμη – σάν ἀνέκδοτο τό λέγω αὐτό –, χάριν ἐμοῦ, γιά νά χαίρομαι, καί τούς ἀνήκοντας στήν Ἀδελφότητα «Σωτήρ» τούς καλοῦσαν ἐκείνη τήν περίοδο «Χαραλαμπικούς». Ἡ φράση «πέρασα ἀπό τούς Χαραλαμπικούς» ἐσήμαινε ὅτι πέρασα ἀπό τό βιβλιοπωλεῖο «Σωτήρ»!

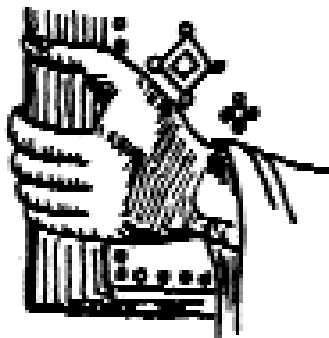
Τά χρόνια ἐκεῖνα ὡς θεολόγος πιά, πού ἄρχισα νά ἀρθρογραφοῦν καί στό περιοδικό «Σταυρός», εἶχα ἰδιαίτερη ἐπικοινωνία μέ τόν πατέρα Χαράλαμπο, ἀλλά καί συναντήσεις μαζί του στήν αἴθουσα τῆς Ἀδελφότητος. Καί ὁ μακαριστός χαιρόταν γιά τήν ἐπικοινωνία μου αὐτή μαζί του. Μοῦ ἔγραφε ἀπό τήν Πάτρα στίς 5 Ἰανουαρίου 1967: «Ἀγαπητέ Τάκη, δέν ξεύρεις πόση χαρά ἐδοκίμασα πού σέ εἶδα καί κουβεντιάσαμε στό Μαυρομιχάλη. Ἀλλά πολύ μεγαλυτέραν χαράν ἐδοκίμασα, ὅταν, ἐπιστρέψας ἐδῶ, ἐδιάβασα μαζί μέ ἄλλα καθυστερημένα περιοδικά καί τά δύο τελευταῖα τεύχη τοῦ “Σταυροῦ” καί εἶδα ὅτι μεταξύ τῶν Συντακτῶν καταλέγεσαι καί σύ. Ἡ χαρά μου ὑπῆρξε πολύ μεγάλη, δι' ὃ καί ἐκφράζω τά θερμά μου συγχαρητήρια εὐχόμενος διά τήν πρόοδόν σου καί τήν καλήν σου ἐξέλιξιν. Τά δέοντα εἰς τόν π. Αὐγουστῖνον καί τούς λοιπούς, κ. Σωτηρόπουλον κ.λπ. Μέ πολλήν ἀγάπην, Ἀρχιμανδρίτης Χαράλαμπος Δέδες».

Δέν θά τόν λησμονήσω ποτέ τόν πατέρα Χαράλαμπο Δέδε, μέ τόν ὁποῖο συνδέεται ἡ ἀρχή τῆς πνευματικῆς μου ζωῆς καί τά πρῶτα βήματά μου σ' αὐτήν. Θά θυμᾶμαι πάντοτε τήν ἀγάπη του, τίς συμβουλές του, τή σεμνότητά του, τήν ἱεροπρέπειά του, τήν σύνεσή του καί τό ἀπόλυτο δόσιμό του στόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Τοῦ εἶμαι πολύ εὐγνώμων, γιατί μοῦ ἔδωσε ἀπό μικρόν τήν σωστή εἰκόνα τοῦ

ιερωμένου ιεροκήρυκος. "Όχι μόνον ως κήρυκος, αλλά και ως εὐλαβοῦς λειτουργοῦ τοῦ παναγίου Θυσιαστηρίου καί ως ἐπιμελοῦς πνευματικοῦ πατρός. Τό ἔργο του εἶναι θαυμαστό ἀπό τά ἀποτελέσματά του. Στήν Ναύπακτο ἔσπειρε πολύ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἰδιαίτερα εὐλογήθηκε ἀπό τόν Κύριο νά γευθεῖ ἀπό τά κηρύγματα του καί τήν θυσιαστική ποιμαντική του, τόν γλυκό καρπό τῆς ἀφιερώσεως ψυχῶν στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. "Ἐτσι στήν Ναύπακτο καί ἀπό τήν Ναύπακτο σέ ἄλλα μέρη, ἔχουμε ἀφιερωμένες στόν Χριστό ψυχές, ἱεραποστόλους καί μοναχές, ἐκλεκτές μυροφόρες τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού μᾶς θυμίζουν μέ τήν σεμνότητά τους καί τήν καλωσύνη τους τόν μακαριστό π. Χαράλαμπο, ὡς ἐπάξια τέκνα αὐτοῦ. Γιά τόν ἑαυτό μου λυπᾶμαι, γιατί, ἐνῶ ἀπό τήν παιδική μου ἡλικία μοῦ ἔδειξε ὁ Κύριος ὡς πρότυπο ἕναν τέτοιο ἅγιο ἱερωμένο ιεροκήρυκα, ὅμως δέν τόν μιμήθηκα, στήν σύνεσή του τουλάχιστον καί στήν σοβαρότητά του καί στήν μεγάλη του προσοχή νά μή σκανδαλίζει ψυχές.

Τήν σημερινή ἐποχή ἀρχίζουν νά ἐκλείπουν τοιοῦτοι ἄρχοντες ιεροκήρυκες, γι' αὐτό καί πρέπει νά προβάλλουμε αὐτούς, τούς παλαιούς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, σάν τόν πατέρα Χαράλαμπο, οἱ ὁποῖοι καί ἀπό τήν μορφή τους ἀκόμη ἦταν αἰδέσιμοι. Τόν παρακαλῶ μέ τήν ἐξομολογητική μου αὐτή κατάθεση νά μέ συγχωρεῖ σέ ὅ,τι τόν ἐλύπησα, γιατί μετανοῶ πραγματικά γι' αὐτό καί τόν ἱκετεύω νά μοῦ δίνει τήν εὐχή Του, γιά νά βιώσω τήν μετάνοια, νά λειτουργῶ μέ καθαρότητα τόν Κύριο καί νά ἐργάζομαι μέ ζῆλο, ὅπως αὐτός, στόν θεῖο λόγο, στήν ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τήν θεολογία τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Ἐνα παλαιό ᾄσμα τοῦ Κατηχητικοῦ ἔλεγε: «Κι ὁ Θεός π' ἀδιάκοπα μᾶς βλέπ' ἀπό ψηλά, ἅς μᾶς ἐνώσει κάποτε ὅλους μαζί ξανά»! Στήν Βασιλεία Του τήν ἐπουράνιο, ΑΜΗΝ.

Ἐν Δημητσάνῃ τῇ 13ῃ Σεπτεμβρίου 2009

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Πρὸς
Τὰ Μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων
τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἱερέας Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Ἀξιότιμοι κύριοι Ἐπίτροποι,

1. Κατὰ πρῶτον, Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ σᾶς συγχαίρω διὰ τούς κόπους σας στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑνορίας σας, ὡς Ἐπίτροποι πού εἶστε. Θέλω νά σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι τό ἔργο σας εἶναι ἱερό, ἀφοῦ διακονεῖτε στόν Ἱερό Ναό τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό καί σεῖς οἱ Ἐπίτροποι πρέπει νά εἶστε τό παράδειγμα γιά τούς χριστιανούς τῆς Ἑνορίας. Οἱ Ἐπίτροποι πρέπει νά εἶναι εὐσεβεῖς χριστιανοί, νά προσεύχονται, νά ἐξομολογοῦνται, νά νηστεύουν τίς καθορισμένες ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ὡς νηστήσιμες ἡμέρες καί νά ἐκκλησιάζονται τακτικῶς. Γιατί δέν νοεῖται νά εἶστε Ἐπίτροποι καί νά ἐμφανίζεστε κάποτε πότε στήν Ἐκκλησία. Ἐπίσης, σᾶς παρακαλῶ, νά δίνετε στούς χριστιανούς τό καλό παράδειγμα τοῦ σεβασμοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία, καί τῆς ἡσυχίας κατὰ τήν ὥρα τῆς Θείας Λατρείας. Γιατί ἔχω παρατηρήσει στίς Ἑνορίες πού ἐπισκέπτομαι ὅτι οἱ Ἐπίτροποι, ὅπως καί οἱ Νεωκόροι, θορυβοῦν τήν ὥρα τῆς Θείας Λατρείας κουβεντιάζοντας δυνατά καί ὄλο πηγαινοέρχονται μέσα στόν Ναό. Σήμερα γιά παράδειγμα, σέ κάποιο Ναό πού πῆγα, τήν ὥρα πού ὁ Ἱερέας διάβαζε τό κήρυγμα, οἱ Ἐπίτροποι μετροῦσαν τά χρήματα. Δηλαδή, ἦταν ἀδιάφοροι γιά τά λόγια τοῦ Θεοῦ.

2. Ἀκόμη, κύριοι Ἐπίτροποι, ἐπιθυμῶ πολύ νά γνωρίζετε ὅτι ἡ Ἑνορία, ὅπως ἔχουν σήμερα τά πράγματα, συνιστᾷ ἓνα Νομικό Πρόσωπο καί πρέπει ὄλοι, καί ἐγώ ὁ Ἐπίσκοπος καί οἱ Ἱερεῖς καί σεῖς οἱ Ἐπίτροποι, ὄλοι πρέπει νά ὑπακοῦμε στούς Κανονισμούς. Ὅχι μόνο στούς ἐκκλησιαστικούς Κανονισμούς, ἀλλά καί στούς Νόμους τοῦ κράτους. Γιατί, ξαναλέγω, εἶναι Νομικό Πρόσωπο ἡ Ἑνορία. Τά χρήματα, τά ὁποῖα διαχειρίζεστε εἶναι ἱερά, ἀνήκουν στήν Ἐκκλησία καί γιά ὅ,τι ἔργα θά κάνετε, πρέπει νά παίρνετε τήν ἔγκριση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου. Τό κιβώτιο τοῦ παγκαρίου ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς νά τό ἀνοίγει ἓνας μόνο Ἐπίτροπος ἢ ὁ Ἱερέας μόνο, ἀλλά

ὅλοι μαζί οἱ Ἐπίτροποι μέ τόν Ἱερέα. Θά καταμετροῦνται παρουσία ὄλων σας τά χρήματα καί θά ὑπογράφετε ὅλοι τό σχετικό Πρακτικό Καταμετρήσεως. Ἐπειτα τά χρήματα δέν θά τά παίρνει ὁ Ταμίας ἢ ὁ Ἱερέας ἢ ἕνας ἀπό σᾶς, γιά νά τά κρατᾶ στό σπίτι του – ἀπαγορεύεται αὐστηρότατα αὐτό –, ἀλλά θά κατατίθενται σέ Λογαριασμό Τραπεζῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Καί ἄλλοτε ἔχω ξαναπεῖ μέ Ἐγκύκλιό μου, ἀλλά καί τώρα τό ξαναλέγω, ὅτι ἀπαγορεύεται στό παγκάρι νά βάζετε καλαθάκι ἢ δίσκο, ἀλλά τά χρήματα τῶν χριστιανῶν θά πέφτουν μέσα στό παγκάρι.

3. Τά παραπάνω, καλοί μου κύριοι, δέν εἶναι δικές μας ἰδιοτροπίες καί κανονισμοί, ἀλλά εἶναι Νόμοι καί Διατάξεις, πού ἰσχύουν σέ ὀλόκληρη τήν Ἑλλαδική μας Ἐκκλησία καί ὑποχρεοῦμαστε ὅλοι γιά τήν ἐφαρμογή τους. Ἐγώ ὁ Ἐπίσκοπος, ὅπως ἔχω καθήκον καί ὑποχρέωση νά τελῶ τήν Θεία Λειτουργία καί νά διδάσκω στούς χριστιανούς τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, εἶμαι πάλι ὑποχρεωμένος νά παρακολουθῶ τήν ἐφαρμογή τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Διατάξεων στήν ἐπαρχία μου. Παρακαλῶ, λοιπόν, ἐσᾶς τούς ἁγίους Ἐπιτρόπους νά ὑπακούετε στούς παραπάνω Ἐκκλησιαστικούς Κανονισμούς, γιάτί διαφορετικά παρανομοῦμε ὅλοι. Καί στόν Οἶκο τοῦ Θεοῦ δέν ἐπιτρέπεται παρανομία. Ἐάν ὑπάρξει παρανομία, παρά τήν καλή μου διάθεση – γιάτί θέλω νά ἔχω ἀγάπη μέ τό Ποίμνιό μου –, ὅμως ὑποχρεοῦμαι, ἀπό τόν Νόμο πιά, νά ἐπιβάλλω κυρώσεις. Γι' αὐτό, πάλι σᾶς παρακαλῶ καί σᾶς θερμοπαρακαλῶ, νά ὑπακούετε, ὡς καλοί Ἐπίτροποι στά νόμιμα καθήκοντα καί στίς ὑποχρεώσεις σας.

Ζητῶ συγγνώμη γιά τά παραπάνω, ἀλλά ἀναγκάστηκα νά τά γράψω ἀπό γινόμενες προφορικές καί γραπτές καταγγελίες τῶν χριστιανῶν τῶν Ἐνοριῶν σας.

4. Ἐπιθυμῶ, τέλος, κύριοι Ἐπίτροποι, νά γνωρίζετε ὅτι ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως εἶναι πτωχή. Εἶναι σχεδόν ἡ πτωχότερη ἀπό ὅλες τίς Μητροπόλεις. Πρέπει δέ νά ξέρετε ὅτι ἡ Μητρόπολή μας δέν ἔχει ἄλλους οἰκονομικούς πόρους, παρά μόνον τήν εἰσφορά ἀπό τούς Ναούς. Βοηθήστε μας, λοιπόν, στό ἱεραποστολικό καί φιλανθρωπικό μας ἔργο, πού εἶναι πολυδάπανο, γιάτί στήν Ἱερή Μητρόπολη καταφεύγουν πολλοί πτωχοί καί πένητες χριστιανοί, ζητοῦντες οἰκονομική βοήθεια.

Ὁ Θεός νά εὐλογεῖ τούς κόπους σας, πού καταβάλλετε ὡς Ἐπίτροποι.

Μέ πολλές εὐχές

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΙΕΡΑΤΙΚΑ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ – ΜΟΝΑΧΙΚΑ

Γιά τούς Πατέρες Ἱερεῖς καί Μοναχοῦς

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολις, Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου 2009

Ἀγαπητοί μου Συμπρεσβύτεροι καί Συλλειτουργοί ἀδελφοί,

1. Περιοδεύοντας τούς διάφορους ἐνοριακοῦς Ναοὺς γεμίζει μέ πόνο ἡ ψυχὴ μου, ἂν καί δέν τόν ἐκφράζω, γιατί παρατηρῶ πολλή ἀταξία καί ἀκαταστασία στόν Οἶκο τοῦ Κυρίου. Καί γι' αὐτήν τήν ἀκαταστασία βέβαια ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ἱερεύς. Βλέπω, γιά παράδειγμα, τά ἱερά Σκευή, πού χρησιμοποιοῦνται σ' αὐτήν τήν Θεία Λειτουργία, νά εἶναι μὴ συντηρημένα καί ἐφθαρμένα. Τό θυμιατό καπνισμένο καί μαυρισμένο, παλαιότερες ἱερές λαβίδες καί ἅγια Ποτήρια ἐκτεθειμένα στίς σκόνες καί αὐτά τά χρησιμοποιούμενα ἱερά Μανδύλια τό ἴδιο. Ἐπίσης καί οἱ χρησιμοποιούμενες λειτουργικές φυλλάδες, οἱ πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα εὐρισκόμενες, καί ἄλλα λειτουργικά βιβλία, εἶναι καί αὐτά σχισμένα καί ἐφθαρμένα. Εἶναι δέ καί πολύ ἀσεβές, ἀλλά καί αἰσθητικῶς ἄσχημο τό θέαμα στό Ἱερό τῶν πολλῶν μπουκαλιῶν μέ ἀνάμα, τῶν κουτιῶν μέ λιβάνια καί κάρβουνα καί ἄλλα ἄσχημα πράγματα, ὅπως ἡ γιά πολύ καιρό ἀκάθαρτη πετσέτα στό νιπτήρα, μέ τήν ὁποία ὅμως σκουπίζεται ὁ ἱερεύς καί ὁ ἀρχιερεύς, ὅταν πλένει τά χέρια του, γιά νά τελέσει τήν Θεία Λειτουργία, ἢ καί στό τέλος, ὅταν ἀποπλένεται, μετά τήν Θεία Κοινωνία. Καί ἄλλα καί ἄλλα!...

2. Λοιπόν, πατέρες μου, γιά τήν παρατηρουμένη αὐτή ἀκαταστασία στούς Ἱερούς σας Ναοὺς τήν εὐθύνη τήν ἔχετε σεῖς. Ὁ ἱερεύς πρέπει νά εἶναι νοικοκύρης! Τήν εὐλάβεια καί τήν ποιότητα τοῦ ἱερέως τήν βλέπει κανεῖς ὄχι ἀπό τήν κατηγορία στήν ὁποία ἀνήκει, ἀλλά ἀπό τήν εὐπρέπεια τοῦ Ναοῦ στόν ὁποῖο λειτουργεῖ καί κυρίως ἀπό τήν εὐπρέπεια τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Καί μάλιστα ἐδῶ δέν ὑπάρχει δικαιολογία ἐλλείψεως χρημάτων, ἀλλά τό θέμα εἶναι καθαρά θέμα νοικοκυροσύνης καί ἐνδιαφέροντος τοῦ ἱερέως. Ὁ εὐλαβής καί νοικοκύρης ἱερεύς θά βρεῖ κάποιον δωρητὴ νά τοῦ πάρει ἕνα καινούργιο θυμιατό ἢ νά τοῦ ἐπαργυρώσει τό Εὐαγγέλιο καί τά ἱερά Σκευή. Εἶναι, ξαναλέγω, καθαρά θέμα νοικοκυροσύνης καί εὐλάβειας τοῦ ἱερέως.

Ἀλλά τήν γενική εὐθύνη γιά τήν εὐπρέπεια τῶν ἱερῶν Ναῶν τήν ἔχει ὁ Ἐπίσκοπος. Νοιώθω, ἅγιοι πατέρες, ὅτι ἡ ἀνοχή μου πιά στό θέμα τῆς ἀκαταστασίας τῶν ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἐπισκοπῆς μου, καταντᾷ μεγάλη μου ἁμαρτία ἐναντι τοῦ Κυρίου Σαβαώθ. Γι' αὐτό ἡ ἀρχιερατική μου συνείδηση μοῦ ἐπιβάλλει νά παύσω πιά νά εἶμαι ἀνεκτικός εἰς αὐτό.

3. Διά τῆς παρουσίας μου Ἐγκυκλίου, καθιστῶ ὑπεύθυνο τόν Πρωτοσύγκελλο τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, Ἀρχιμ. π. Ἰάκωβο Κανάκη, νά ἔχει τήν εὐθύνη γιά τήν εὐπρέπεια τῶν ἱερῶν Ναῶν εἰς τά ἀνωτέρω θιγέντα θέματα, ἀλλά καί σέ ὅ,τι αὐτός νομίζει ἀπό τίς κατά τόπους παρατηρήσεις του. Ὑποχρεοῦται λοιπόν ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς καθ' ἡμᾶς

Ἱερᾶς Μητροπόλεως νά περιοδεύει συχνά τούς ἱερούς Ναούς καί νά ἐποπτεύει γιά τήν καθαριότητα, ἀλλά καί τήν ὄλη εὐπρέπεια τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου. Ἀπαιτῶ ἀπόλυτη ὑπακοή στίς ὑποδείξεις καί παρατηρήσεις του. Αὐτός δέ ὑποχρεοῦται πάλι νά μᾶς καταθέτει γραπτῶς τίς παρατηρήσεις τῆς ἐπιθεωρήσεώς του.

4. Πατέρες μου, σᾶς ἀγαπῶ καί σᾶς εὐλαβοῦμαι, ἀλλά, μέ συγχωρεῖτε, μετά ἀπό τήν παρούσα Ἐγκύκλιό μου δέν θά εἶμαι ἀνεκτικός στό θέμα τῆς ἀκαταστασίας καί μή εὐπρεπείας τῶν ἱερῶν Ναῶν, διότι αὐτό θά μοῦ εἶναι βαρειά ἁμαρτία ἔναντι τοῦ Κυρίου, γιά τήν ὁποία ἁμαρτία θά δώσω λόγο τήν ἡμέρα τῆς κρίσεως. Θέλω οἱ ἱεροί Ναοί τῆς Μητροπόλεώς μου καί κυρίως τό ἱερό τους Βῆμα νά λάμπουν! Αὐτό τό εὐπρεπές θέαμα θά βοηθεῖ τόν λαό, ἀλλά προπαντός θά βοηθεῖ καί ἐμᾶς τούς ἱερεῖς γιά προσευχή καί γιά θαυμασμό τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ στήν Θεία Λατρεία.

Δηλώνω ὅτι στόν ἱερέα, πού, κατά τήν ἐκθεση τοῦ ἁγίου Πρωτοσυγκέλλου, ὁ Ναός του παρουσιάζει τίς παραπάνω ἀταξίες, θά τοῦ γίνεταί ἐγγράφως ἡ σχετική ἐπίπληξη καί θά τοῦ ἀφαιρεῖται τό ὄφφικιο (εἴτε ἐπιγονάτιο εἴτε σταυρός), ἐάν ἔχει. Ἔτσι εἶναι, πατέρες μου! Ἡ Ἐκκλησία σᾶς ἐτίμησε μέ τό ὄφφικιο, γιά νά φροντίζετε μέ ἐπιμέλεια γιά τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου σας καί γιά νά εἴστε νοικοκύρηδες στήν εὐπρέπεια τῶν ἱερῶν Τῆς Ναῶν. Ἐάν ὅμως αὐτό δέν γίνεται, τί νόημα ἔχει τό ὄφφικιο;

Ἀναφέρω δέ ὅτι οἱ ἐπισκέψεις τοῦ ἁγίου Πρωτοσυγκέλλου δέν θά εἶναι προκεκανονισμένες, ἀλλά ἐκτακτες. Διότι ἔχω παρατηρήσει ὅτι εὐπρεπίζετε τό ἱερό Βῆμα τοῦ Ναοῦ σας τήν Κυριακή πού θά δεχθεῖτε ἐμένα τόν Ἐπίσκοπο, ἀλλά ἄλλες Κυριακές ἔχετε ἀκατάστατο τόν ἱερό Ναό σας. Ἔτσι, ἀπό τήν ἐκτακτη ἐπίσκεψη θά φανεῖ ἄν ὁ ἱερέας ἔχει πάντοτε εὐπρεπισμένο τόν Ναό του.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεώς του αὐτῆς ὁ ἀπεσταλμένος ἀπό μᾶς ἅγιος Πρωτοσύγκελλος θά ἐξασκεῖ τόν ἔλεγχο καί τῶν βιβλίων διοικητικῆς καί οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἑνορίας. Εἰδοποιῶ ὅτι οἱ ἐπισκέψεις τοῦ Πρωτοσυγκέλλου στούς Ναούς σας γιά ἐπιθεώρηση θά ἀρχίσουν ἀπό τήν 1η Ὀκτωβρίου καί ἔπειτα. Θυμηθεῖτε ἀκόμη ὅτι μέ Ἐγκύκλιό μου εἶπα στό ἱερό Βῆμα τοῦ Ναοῦ νά ἔχετε κάπου, σέ καλή καί περίοπτη θέση, τήν Ἁγία Γραφή. Παρατηρῶ μέ λύπη ὅτι οὔτε αὐτό ἔγινε.

Τέλος, ὀφείλω νά ἐκφράσω τήν βαθειά μου ἱκανοποίηση καί εὐχαρίστησή μου σέ πολλούς ἱερεῖς τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως, οἱ ὁποῖοι μέ πολλή ἐπιμέλεια φροντίζουν οἱ ἱεροί Ναοί τους νά παρουσιάζουν ὁμορφο θέαμα μέ τήν εὐπρέπειά τους, θέαμα πού κάνει τούς πιστούς, τούς εἰσερχομένους σ' αὐτούς, νά νοιώθουν ὅτι βρίσκονται πραγματικά στόν Οἶκο τοῦ Κυρίου καί προδιαθέτονται ἔτσι γιά προσευχή. Βαθειά ἀπό τήν καρδιά μου εὐχομαι πλούσια τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στούς ἱερεῖς αὐτούς, πού μέ ἀναπαύουν πραγματικά καί μέ χαροποιοῦν ὄχι μόνο γιά τήν εὐπρέπεια τῶν Ναῶν τους, ἀλλά καί γιά τήν ὄλη τους φροντίδα πρὸς σωτηρία τῶν ψυχῶν τοῦ ποιμνίου τους.

Μέ πολλές εὐχές καί ἀγάπη Χριστοῦ
† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη 21 Σεπτεμβρίου 2009

Πατέρες μου! Μέ πόνο παρατηρῶ πολλές ἀταξίες στό τελετουργικό. Δέν τό θέλω δέ, κάποτε-πότε πού ἔρχομαι στήν Ἐνορία σας, νά κάνω παρατηρήσεις. Ἀλλά, ὅταν αὐτό τό ἔχω κάνει, τό «πλήρωσα» αὐτό ἔπειτα ἐγώ, κατά μόνας, πολύ ἀκριβιά, μέ πολλή μου στενοχώρια. Γι' αὐτό καί κάθε φορά λέμε στά Συνεδριά μας σχετικά μέ τήν τελετουργική τάξη. Λυπούμαι ὅμως, γιατί δέν βλέπω συμμόρφωση στά ὅσα λέγουμε. Γιά παράδειγμα: Εἶπαμε ὅτι μετά τά Ἅγια νά μή λέτε κατευθείαν τό «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...», γιατί ἀπό πού ἐξαρτᾶται ἐκεῖνος ὁ τελικός σύνδεσμος «ὅπως»; Ἀλλά θά λέτε τό «Ἔτι καί ἔτι ἐν εἰρήνῃ...», «Ἀντιλαβοῦ... Σοφία», θά διαβάσετε τήν δεύτερη εὐχή τῶν πιστῶν «Πάλιν καί πολλάκις...» (τήν πρώτη εὐχή τήν ἔχετε διαβάσει πρῖν τό Εὐαγγέλιο, ἄν καί ἡ κανονική της θέση εἶναι καί αὐτή νά διαβάζεται τώρα ἐδῶ) καί ἔπειτα θά ἐκφωνεῖτε τό «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...». Τό ἔχουμε πει αὐτό ἐπανειλημμένως, μέ βλέπετε καί μέ ἀκοῦτε στίς ἐνορίες σας νά ἐφαρμόζω αὐτήν τήν τάξη καί ὅμως σεῖς ἐφαρμόζετε τήν λανθασμένη συνήθεια. Καί δέν εἶναι δική μου ἔμπνευση αὐτό πού λέγω. Κοιτάξτε τό τελευταῖο Ἱερατικό τῆς Ἐκκλησίας μας, πού τό ἐπισημαίνει αὐτό καί ὀνομάζει μάλιστα «μετέωρο ἀπαγγελία» τήν ἐκφώνηση «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...» ἀμέσως μετά τό Εὐαγγέλιο. Τό λάθος αὐτό τό ἐπισημαίνει καί Αὐτή ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας μέ Ἀπόφασή Της τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1999. Ἀλλά καί ἄλλα καί ἄλλα λάθη καί παραλείψεις παρατηρῶ, πού τίς ἔχουμε ἐπισημάνει καί ὅμως δέν ἐφαρμόζονται. Στόν Ἀπόστολο, γιά παράδειγμα, γιατί δέν θυμιάζετε, ὅπως τό ἐπιβάλλει τό Τυπικό καί ὅπως πολλές φορές τό ἔχουμε πει;

Στήν συνέχεια σᾶς παραθέτω τήν τάξη κατά τήν τέλεση τῆς Ἀρχιερατικῆς Λειτουργίας. Ἐπιθυμῶ νά διαβάσετε πολλές φορές τά γραφόμενα, γιά νά ἐφαρμόζεται ἡ δέουσα τελετουργική τάξη κατά τήν Ἀρχιερατική Λειτουργία.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

1. Οἱ Ἱερεῖς ἀναμένουν τόν Ἀρχιερέα στήν κυρία εἴσοδο τοῦ Ναοῦ (δυτική θύρα). Στήν καθορισμένη ἀπό τόν Ἀρχιερέα ὥρα προσελεύσεώς του, οἱ Ἱερεῖς ἔχουν συμπληρώσει ὅλα τά ὀριζόμενα τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου μέχρι τίς Καταβασίες. Δέν ἔχουν λάβει «Καιρό», ὅλα δέ τά τοῦ Ὁρθρου μέχρι τότε τά τελοῦν φέροντες μόνον Ἐπιτραχήλιο,

ἀλλά καί αὐτό τό ἀποθέτουν, προκειμένου νά μεταβοῦν στήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ καί νά ἀναμείνουν ἐκεῖ τήν ἀφίξη τοῦ Ἀρχιερέως. Εὐνόητον εἶναι ὅτι δέν ἔχουν τελέσει Προσκομιδῆ, δύναται δέ μόνον, φέροντες Ἐπιτραχήλιο, νά ἔχουν ἐτοιμάσει τά Ἱερά Σκευῆ καί τά Καλύμματα στήν Πρόθεση καί νά ἔχουν ἐκλέξει τό καταλληλότερο πρόσφορο γιά τήν τέλεση τῆς Προσκομιδῆς.

Οἱ Ἱεροψάλτες εὐρίσκονται στό ἀναλόγιο φέροντες τό ράσο τους καί ἐφ' ὅσον μεσολαβεῖ χρόνος ψάλλουν τόν Πολυέλαιο.

Ὅταν φθάνει ὁ Ἀρχιερεύς, κτυποῦν χαρμωσύνως οἱ καμπάνες καί οἱ Ἱερεῖς τόν ὑποδέχονται στήν θέση ὅπου σταθμεύει τό αὐτοκίνητο καί ἀσπάζονται τήν χεῖρα του κατά σειράν πρεσβείων ἀρχομένου ἀπό τοῦ ἀρχαιότερου. Στήν συνέχεια ὁδεύουν πρὸς τήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ, ὅπου ὁ Ἀρχιερεύς περιβάλλεται τόν Μανδύα, λαμβάνει τήν ἀρχιερατική Ράβδο καί παραδίδει τήν Βακτηρία του στόν πρῶτο τῆ τάξει Ἱερέα, ὅλοι δέ, προπορευομένων τῶν νεωτέρων τῆ τάξει Ἱερέων, προχωροῦν πρὸς τόν Σολέα, ὅπου, πρὸ τῆς ἀνοικτῆς Ὁραίας Πύλης, στέκονται ἑκατέρωθεν σέ δύο σειρές, ὁ ἓνας ἀπέναντι ἀπό τόν ἄλλον.

Ὁ Ἀρχιερεύς, ἀφοῦ κάνει τρεῖς φορές τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὑποκλινόμενος πρὸς τήν Ἁγία Τράπεζα, ὑψώνει τήν χεῖρα του γιά νά εὐλογῆσει, ἐνῶ ὁ Πρωτοψάλτης (δηλαδή, ὁ δεξιός ψάλτης) ψάλλει τό «Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα». Τό ψάλλει τόσο ἀργά ὅσο χρόνο χρειάζεται γιά νά ἀνέλθει ὁ Ἀρχιερεύς στόν Θρόνο. Οἱ Ἱερεῖς λαμβάνουν «Καιρό» ἀπό τόν Ἀρχιερέα, κατά σειράν πρεσβείων, βάλλοντες μετάνοια καί ἀσπαζόμενοι τήν χεῖρα του, χωρίς νά ἀφαιροῦν τό καλυμμαύχιό τους. Μετά τούς Ἱερεῖς προσέρχονται οἱ Ἱεροψάλτες καί ἀσπάζονται καί αὐτοί τήν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως, μετά δέ ἀπό αὐτούς οἱ Ἐπίτροποι καί ὁ Νεωκόρος, ἀσπαζόμενοι καί αὐτοί τήν χεῖρα του.

Οἱ Ἱερεῖς εἰσέρχονται στό Ἅγιο Βῆμα ἀπό τήν Ὁραία Πύλη καί ἐνδύονται τά ἱερά Ἄμφια λέγοντες μόνον τούς μυστικούς γιά ἕκαστο Ἄμφιο λόγους. Αὐτό πρέπει νά γίνεται σέ τέτοιο ρυθμό, ὥστε νά εἶναι ἔτοιμοι στό τέλος τῆς Ὁγδῆς Ὁδῆς τῶν Καταβασιῶν γιά νά ποῦν τίς ἐκφωνήσεις. (Ἄν εἶναι Κυριακή καί δέν ἔχουν πεῖ ἐνωρίτερα τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ὁρθρου – ἡ κανονική ὅμως τάξη, πού ἐφαρμόζεται στά Μοναστήρια, εἶναι νά τό ἔχουν πεῖ – θά ποῦν τώρα «τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν... Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν καί ἐν ἁγίοις ἐπαναπαύει...». Ἐάν δέ εἶναι ἑορτή, ὁπότε ἔχει ἀναγνωσθεῖ τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ὁρθρου, θά ποῦν «Τήν Θεοτόκον καί Μητέρα τοῦ Φωτός...».)

2. Οἱ Καταβασίαι ψάλλονται ἀπό τόν Ἀρχιερέα καί τόν ἀριστερό Ἱεροψάλτη ἐναλλάξ. Ὁ Πρωτοψάλτης ἔχει μεριμνήσει, ὥστε ἓνας ἐκ τῶν βοηθῶν του νά κρατεῖ ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως ἀνοικτό βιβλίον, γιά νά ψάλλει αὐτός τίς Καταβασίαι, ἐκτός ἂν πρόκειται περί γνωστῶν του καταβασιῶν, ὁπότε αὐτός διά νεύματος δεικνύει ὅτι δέν χρειάζεται βιβλίον.

Τήν «Τιμιωτέραν» ἢ τήν Θ' Ὁδῆ, ἐν γένει, ψάλλει ὁ Ἀρχιερεύς μέ τόν ἀριστερό Ἱεροψάλτη, ἐνῶ ὁ Διάκονος ἢ ὁ Ἱερεύς (ἂν δέν ὑπάρχει Διάκονος), φέροντας καλυμμαύχιον καί κρατώντας τό Τρίκηρο στήν ἀριστερά χεῖρα καί τό Θυματήριον στήν δεξιά, ἔρχεται

στόν Θρόνο καί λέγει στόν Ἀρχιερέα «*Εὐλόγησον, Δέσποτα, τό θυμιάμα*», στήν συνέχεια δέ θυμιάζει τρεῖς φορές τόν Ἀρχιερέα. Ἐπειτα μεταβαίνει στήν Ὡραία Πύλη καί βλέποντας πρὸς τήν Ἁγία Τράπεζα τήν θυμιάζει καί αὐτήν τρεῖς φορές. Μετά θυμιάζει τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου (τόν Δεσπότη Χριστό, τήν Παναγία Δέσποινα, τόν Τίμιο Πρόδρομο καί τήν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ) καί στήν συνέχεια μεταβαίνει πάλι πρὸς τόν Θρόνο καί θυμιάζει τόν Ἀρχιερέα ἕξι φορές ὑποκλινόμενος. Στήν συνέχεια θυμιάζει τόν Δεξιό Χορό, τό κλίτος τῶν ἀνδρῶν, τούς Ἐπιτρόπους καί ἔπειτα τό κλίτος τῶν γυναικῶν, ἀπό τά κάτω πρὸς τά ἄνω, καί τόν Ἀριστερό Χορό. Ἄς σημειώσουμε ὅτι, καί ἂν ἀκόμη δέν ὑπάρχουν ἐκκλησιαζόμενοι, ἡ θυμίαση πρέπει νά γίνεται σέ ὁλόκληρο τόν Ναό. Θυμιάζονται δέ καί οἱ Ἱερές Εἰκόνες τοῦ Ναοῦ, ὅσες εἶναι κατά μῆκος αὐτοῦ τοποθετημένες σέ εἰκονοστάσια. Ἡ θυμίαση εἶναι ἱερή πράξη καί γι' αὐτό δέν πρέπει νά γίνεται μέ ταχύ ρυθμό. Εἶναι μία Πεντηκοστή, γιατί, προσφέροντες ἐμεῖς θυμιάμα στόν Θεό, Τόν παρακαλοῦμε, κατά τήν εὐχή τοῦ θυμιάματος, νά «*ἀντικαταπέμψη ἡμῖν τήν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*». Στήν συνέχεια, ὁ θυμιάζων Διάκονος ἢ Ἱερεύς, ἔρχεται στόν Ἀρχιερέα καί τόν θυμιάζει πάλι, ἑνέα φορές τώρα· ἔπειτα δέ ἔρχεται μπροστά στήν Ὡραία Πύλη καί θυμιάζει πάλι τήν Ἁγία Τράπεζα τρεῖς φορές καί πάλι τίς Ἁγίες Εἰκόνες τοῦ Τέμπλου. Στήν συνέχεια εἰσέρχεται διά τῆς Νοτίας Πύλης στό Ἱερό Βῆμα καί θυμιάζει κυκλικῶς τήν Ἁγία Τράπεζα, τήν Ἱερή Πρόθεση, τούς Ἱερεῖς καί τούς λοιπούς, τούς εὐρισκομένους σ' αὐτό.

Κατά τήν ὥρα πού γίνονται τά παραπάνω ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεύς τελεῖ τήν Προσκομιδή, ὄχι πλήρη, ἀλλά μέχρι καί τῶν Μεριδῶν τῶν Ταγμάτων, χωρίς νά ἔχει πεῖ τό «*Εὐλογημένη ἡ ἔνωσις τῶν ἁγίων σου...*». Μετά τίς Μεριδες τῶν Ταγμάτων ἐξάγει ὁ προσκομίζων Ἱερεύς μία Μεριδα γιά τόν Ἀρχιερέα καί τήν θέτει πρό τοῦ Ἄμνου, λέγοντας: «*Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...*».

3. Τήν ὥρα πού ψάλλονται τά Ἐξαποστειλάρια ὁ Διάκονος καί ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεύς (ἢ ἐλλείψει Διακόνου δύο Ἱερεῖς) λαμβάνουν τά Δικηροτρίκηρα – ὁ νεώτερος παίρνει τό Τρίκηρο, ὁ δέ ἐπόμενος τό Δίκηρο – , ἐξέρχονται διά τῆς Ὡραίας Πύλης, ἔρχονται πρό τοῦ Ἀρχιερέως, κάνουν ὑπόκλιση καί στέκονται ὁ μὲν ἔχων τό Τρίκηρο ἐκ δεξιῶν, ὁ δέ ἔχων τό Δίκηρο ἐξ ἀριστερῶν.

Μετά τό «*Αἰνεῖτε αὐτόν πάντες οἱ Ἄγγελοι αὐτοῦ...*» ὁ Πρωτοψάλτης ἀρχίζει νά ψάλλει ἀργά καί μετά μέλους «*Τόν Δεσπότην καί Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε, φύλαττε*», ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεύς, ὅταν τό μέλος τοῦ Πρωτοψάλτου λέγει τήν φράση «*καί Ἀρχιερέα ἡμῶν*» κατέρχεται ἀπό τόν Θρόνο του καί ἔρχεται πρό τῆς Ὡραίας Πύλης διά τόν «*Καιρόν*», ἐκατέρωθεν δέ αὐτοῦ στέκονται οἱ δύο Ἱερεῖς μέ τά Δικηροτρίκηρα. Ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεύς (ἐλλείψει Διακόνου) λέγει χαμηλόφωνα «*Εὐλόγησον, Δέσποτα*». Μετά δέ τό «*Εὐλογητός ὁ Θεός...*», πού λέγει ὁ Ἀρχιερεύς, ὁ Διάκονος ἢ ὁ νεώτερος πάλι τῆ τάξει Ἱερεύς (πού ἐπέχει θέση Διακόνου καί γι' αὐτό ἴσταται δεξιά, κρατώντας τό Τρίκηρο), ἀφοῦ πεῖ πρῶτα «*Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα*», λέγει ἔπειτα τό Τρισάγιον καί ὁ Ἀρχιερεύς

τό «Ὅτι σου ἐστίν...» καί τό πρῶτο τροπάριο «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς...». Ὁ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Ἀρχιερέως Ἱερεὺς λέγει τό «Δόξα Πατρί...» μέ τό τροπάριο «Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπί σοί γάρ πεποιθήμεν...», ἐνῶ ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς (ὁ ἱστάμενος δεξιά μέ τό Τρίκηρο, ἄν δέν ὑπάρχει Διάκονος) λέγει τό «Καί νῦν καί αἰί...» μέ τό τροπάριο «Τῆς εὐσπλαγχνίας τήν πύλην ἀνοίξον ἡμῖν...». Γίνεται στήν συνέχεια ἀπό τόν Ἀρχιερέα ὁ ἀσπασμός τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, ἐνῶ ὁ Διάκονος (ἢ ὁ ἀναπληρῶν τήν θέση του, νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς, ἱστάμενος ἐκ δεξιῶν μέ τό Τρίκηρο) λέγει χαμηλοφώνως τά τροπάρια «Τήν ἄχραντον εἰκόνα σου...» κ.λπ. Μετά τόν ἀσπασμό τῶν Εἰκόνων (κατά τόν ὁποῖο ἕκαστος τῶν Ἱερέων, τῶν κρατούντων τά Δικηροτρίκηρα, προπορεύεται τοῦ Ἀρχιερέως) ὁ Ἀρχιερεὺς μέ τούς δύο ἐκατέρωθεν αὐτοῦ Ἱερεῖς ἔρχεται στό μέσον καί λέγει ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς χαμηλοφώνως «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Ὁ Ἀρχιερεὺς κάνει μυστικῶς τήν ἀπόλυση τοῦ «Καιροῦ» καί ἔπειτα λαμβάνει τό Τρίκηρο καί εὐλογεῖ τόν λαό, ἐνῶ ὁ Δεξιός Ψάλτης ἔχει συμπληρώσει τό «Τόν Δεσπότην καί Ἀρχιερέα ἡμῶν...», ὁ δέ Ἀριστερός ψάλλει τό «Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα». Ἀκολουθῶς εἰσέρχεται ὁ Ἀρχιερεὺς στό Ἱερό Βῆμα διά τῆς Ὡραίας Πύλης, ἀκολουθοῦν δέ οἱ Ἱερεῖς καί κλείνονται τά Βημόθυρα, ἐνῶ οἱ Ψάλτες συνεχίζουν τά τροπάρια τῶν Αἰνῶν.

Στό Ἱερό Βῆμα ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνδύεται τήν Ἀρχιερατική του στολή, ἀπλωμένη ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης (ἢ σέ ἓνα παρατραπέζιο, ἄν ὁ Ἀρχιερεὺς τό προτιμᾷ), βοηθούμενος ἀπό τόν νεώτερον τῆ τάξει Ἱερέα, ὁ ὁποῖος καί λέγει τίς εὐχές. Ἐπειτα ἔρχεται ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνδεδυμένος στό ἀριστερό κλίτος τοῦ Βήματος, ὅπου ὑπάρχει λεκάνη, κανάτα καί προσόψιο (πετσέτα) καθαρό, νίπτει τά χέρια του καί ἔρχεται στήν Προσκομιδῆ, καί, ἀφοῦ εὐλογήσει τό Ἅγιο Ποτήριο μέ τό «Εὐλογημένη ἡ ἔνωσις τῶν ἁγίων...», μνημονεύει ζῶντες (συμπεριλαμβανομένων καί τῶν συλλειτουργῶν Ἱερέων) καί κεκοιμημένους. Ἀφοῦ συμπληρωθεῖ ἡ μνημόνευση, προσκομίζεται ἀπό τόν νεώτερο τῆ τάξει Ἱερέα στόν Ἀρχιερέα Θυματήριο, τό ὁποῖο αὐτός εὐλογεῖ, ὁ δέ κρατῶν αὐτό λέγει ὅλα τά τοῦ Διακόνου («Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Στερέωσον Δέσποτα», κ.λπ.). Τήν στιγμή πού ὁ Ἀρχιερεὺς θυμιάζει τά Ἅγια λέγοντας «Εὐλογητός Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν...» ὁ νεώτερος Ἱερεὺς λέγει τό «Πάντοτε νῦν καί αἰί...», ἔπειτα δέ τό «Ἐπί τῆ προθέσει τῶν Τιμίων Δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Γίνεται ἀπόλυση, ἀσπάζεται ὁ Ἀρχιερεὺς τά Τίμια Δῶρα, οἱ δέ Ἱερεῖς ἀσπάζονται τήν ἐπί τοῦ Σάκκου τοῦ Ἀρχιερέως Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ (Πόλον).

4. Ὄταν ἀρχίζει ἡ Δοξολογία ἀνοίγεται ἡ Ὡραία Πύλη καί ἐξέρχονται πρῶτα οἱ Ἱερεῖς οἱ μή κρατοῦντες Δικηροτρίκηρο. Προσηγοῦνται οἱ νεώτεροι τῆ τάξει καί ἀκολουθοῦν οἱ Πρεσβύτεροι, μετά δέ ἀπό αὐτούς ἀκολουθεῖ ὁ Ἱερεὺς μέ τό Δίκηρο καί τέλος ὁ Ἱερεὺς μέ τό Τρίκηρο. Μέ βῆμα ἀργό ἔρχονται καί λαμβάνουν θέση δεξιά καί ἀριστερά τοῦ Θρόνου, ὅπου ἀνεβαίνει ὁ Ἀρχιερεὺς (τό Τρίκηρο δεξιά, τό Δίκηρο ἀριστερά καί ἀκολουθῶς ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς δεξιά, ὁ δεύτερος ἀριστερά καί οὕτω καθ' ἑξῆς).

Στήν συνέχεια ὁ ἐκ δεξιῶν Ἱερεὺς πού κρατᾷ τό Τρίκηρο (καί ὁ ὁποῖος ἐπέχει θέση

Διακόνου) λέγει χαμηλόφωνα: «Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός... Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν...» καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν αἰτήσεων τοῦ Ὁρθρου. Ὁ ἄλλος, ὁ ἐξ ἀριστερῶν Ἱερεὺς, πού κρατᾶ τὸ Τρίκηρο, λέγει στήν συνέχεια «Πληρώσωμεν τὴν ἐωθινήν δέησιν...» κ.λπ. Ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς συμπληρώσει τὸ «Σὸν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεεῖν...», ὁ μὲ τὸ Τρίκηρο Ἱερεὺς λέγει «Σοφία», ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει «Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς...», ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς τὸ «Στερεῶσαι...» καὶ γίνεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα ἡ ἀπόλυση τοῦ Ὁρθρου.

Ὅταν ὑπάρχει Ἀρτοκλασία, αὐτὴ γίνεται μετὰ τὸ Τρισάγιο τῆς Δοξολογίας. Οἱ ἄρτοι εἶναι τοποθετημένοι σὲ πανέριο καὶ πάνω ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι τὸ Πεντάκηρο ἀναμμένο, ἐκατέρωθεν δὲ τῶν ἄρτων εἶναι φιαλίδια οἴνου καὶ ἐλαίου, ὅπως καὶ ἓνα μικρὸ σακκουλάκι μὲ σίτο. (Ἐτσι μόνον, ἂν ὑπάρχει καὶ σίτος, ἔχει νόημα ἡ εὐχὴ τῆς Ἀρτοκλασίας «Εὐλόγησον τοὺς ἄρτους τούτους, τὸν σῖτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἐλαιον». Γι' αὐτὸ ὁ Ἱερεὺς στό Ἱερό πρέπει νὰ ἔχει πάντοτε τὸ σακκουλάκι αὐτὸ μὲ τὸν σίτο καὶ ὅταν ὑπάρχει Ἀρτοκλασία νὰ τὸ φέρει καὶ αὐτὸ στοὺς ἄρτους. Ἐάν στοὺς ἄρτους τῆς Ἀρτοκλασίας δὲν ὑπάρχει σίτος, πρέπει νὰ παραλείπεται ἀπὸ τὴν εὐχὴ ἡ ἔκφραση «τὸν σῖτον», γιατί δὲν ἔχει νόημα.) Τὸ τραπέζι μὲ τοὺς ἄρτους εἶναι τοποθετημένο στό μέσον τοῦ Ναοῦ, εὐτρεπισμένο μὲ λευκὸ καὶ καθαρὸ κάλυμμα. Ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς (ἂν δὲν ὑπάρχει Διάκονος), αὐτὸς πού κρατᾶ τὸ Τρίκηρο, λέγει τὸ «Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός...». Τὸ «Δέσποτα πολυέλεε...» τὸ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ, μὲ τὴν ἐντολὴ του, ἓνας ἐκ τῶν Ἱερέων, συνήθως ὁ δεύτερος τῆ τάξει. Ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς προτείνει τὸ Θυματό στόν Ἀρχιερέα πρὸς εὐλογίαν καὶ ἔρχεται πρὸ τῶν ἄρτων καὶ τοὺς θυμιάζει κυκλικῶς τρεῖς φορές ψάλλοντας τὸ «Θεοτόκε Παρθένε...». Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται γιὰ ὕμνο τῆς Παναγίας, γι' αὐτὸ, θυμιάζει καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου στό Τέμπλο, ὅταν, περιφερόμενος τρεῖς φορές στό τραπέζι τῶν ἄρτων, εὐρίσκεται πρὸ Αὐτῆς. Προσοχή! Δὲν θυμιάζει καθόλου τὸν λαό, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἄρτους. Σὲ ἄλλες θέσεις τῆς λατρείας θυμιάζουμε τὸν λαό. Ὅταν συμπληρωθεῖ ἡ θυμίαση τῶν ἄρτων καὶ ἡ ψαλμωδία τοῦ «Θεοτόκε Παρθένε...», ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λαμβάνουν ἓνα ἄρτο καὶ τὸν φέρνουν στόν Ἀρχιερέα. Μετὰ τὸ «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», πού, ἂν δὲν ὑπάρχει Διάκονος, θὰ τὸ πεῖ ὁ κατώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς (αὐτὸς πού κρατᾶ τὸ Τρίκηρο, ὁ δεξιὰ τοῦ Ἀρχιερέως), ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τὴν εὐχὴ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ εὐλόγησας τοὺς πέντε ἄρτους...». Μετὰ τὸ «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν...», τὸ ὁποῖο ἐπαναλαμβάνουν οἱ Χοροὶ τῶν Ψαλτῶν, ὁ Ἀρχιερεὺς ἀσπάζεται τὸν εὐλογηθέντα ἄρτον. Κατὰ τὸν χρόνο πού οἱ Ψάλτες ψάλλουν τὸ «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν...» ἢ τὸ Ἀπολυτίκιο, ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λέγει «Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. Εὐλόγησον, Δέσποτα ἅγιε». Ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...». Ὁ ἴδιος Ἱερεὺς λέγει πάλι «Εὗξαι ὑπὲρ ἡμῶν, Δέσποτα ἅγιε» καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς εὐχεται «Κατευθῆναι Κύριος ὁ Θεός...». Ὁ Ἱερεὺς λέγει «Μνήσθητι ἡμῶν, Δέσποτα ἅγιε» καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς «Μνησθεῖ, Κύριος ὁ Θεός, τῆς Ἱερωσύνης σου». Τότε οἱ Ἱερεῖς κατὰ τάξιν ἀσπάζονται τὴν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἐπανέρχονται στήν θέση τους. Ὅταν ψάλλεται τὸ «Σήμερον σωτηρία...» (εἰάν εἶναι Κυριακὴ) ἢ τὸ Ἀπολυτίκιο (ἂν εἶναι καθημερινή), ὁ πρῶτος τῆ τάξει

Ἱερεὺς, κάνοντας υπόκλιση, εἰσέρχεται διὰ τῆς Ὡραίας Πύλης στό Ἱερό, γιά νά πει τό «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...» καί νά συνεχίσει τά «Εἰρηνικά» (ἂν δέν ὑπάρχει Διάκονος) μέ τήν κατάληξη «Ὅτι πρέπει Σοι πᾶσα δόξα...».

Ὅταν ψάλλεται τό «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου...», ὁ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς, κάνοντας υπόκλιση στόν Ἀρχιερέα, εἰσέρχεται καί αὐτός στό Ἱερό, γιά νά ἐκφωνήσει τήν πρώτη Συναπτή μέ τήν κατάληξη «Ὅτι Σόν τό κράτος...». Καί, ὅταν ψάλλεται τό «Ὁ Μονογενῆς Υἱός...», ὁμοίως μετά ἀπό υπόκλιση ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως, εἰσέρχεται στό Ἱερό ὁ τρίτος τῆ τάξει Ἱερεὺς, γιά νά ἐκφωνήσει τήν δευτέρα Συναπτή μέ τήν κατάληξη «Ὅτι ἀγαθός...». Μαζί του τώρα εἰσέρχονται στό Ἱερό Βῆμα καί οἱ ὑπόλοιποι Ἱερεῖς κατά τά πρεσβεῖα τους. Προσοχή! Ὅταν ὑπάρχει Διάκονος δέν θά ὑποκλίνεται αὐτός μόνος του στόν Ἀρχιερέα, ἀλλά πάντοτε μετά τοῦ Ἱερέως, ὁ ὁποῖος θά ἐκφωνήσει τήν κατάληξη τῶν αἰτήσεών του.

5. Ἀκολουθεῖ ἡ Μικρά Εἴσοδος, κατά τήν ὁποία ὁ Διάκονος ἢ ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς, προπορεύεται κρατώντας τό Ἱερό Εὐαγγέλιο καί ἀκολουθούμενος ἀπό τούς ὑπολοίπους Ἱερεῖς κατά τά πρεσβεῖα. Πρὶν ὅμως ἀπό τόν Διάκονο ἢ, ἐλλείψει αὐτοῦ, τόν Ἱερέα, πού κρατᾷ τό Εὐαγγέλιο, προπορεύεται ὁ δεύτερος, ὁ μετά τόν νεώτερον τῆ τάξει Ἱερεὺς, κρατώντας τά Δικηροτρίκηρα (πρὶν ἀπό αὐτόν εἶναι οἱ ἱερόπαιδες μέ τίς λαμπάδες). Ὅλη αὐτή ἡ ἱερή πομπή ἔρχεται στό μέσον τοῦ Ναοῦ, ὅπου τήν ἀναμένει ὁ Ἀρχιερεὺς. Οἱ Ἱερεῖς λαμβάνουν θέση ἑκατέρωθεν τοῦ Ἀρχιερέως καί ὁ κρατῶν τό Εὐαγγέλιο λέγει σ' αὐτόν: «Εὐλόγησον, Δέσποτα, τήν ἁγίαν εἴσοδον». Ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς λαμβάνει τήν Ράβδο τοῦ Ἀρχιερέως, ἐνῶ ὁ Ἱερεὺς πού κρατᾷ τά Δικηροτρίκηρα τά δίνει στόν Ἀρχιερέα. Ἀκολουθεῖ τό «Σοφία. Ὁρθοί» καί ὁ Ἱερεὺς πού κρατᾷ τό Εὐαγγέλιο εἰσέρχεται στό Ἱερό καί ἀφήνει αὐτό ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης. Ἐπειτα λαμβάνει τό Θυματό καί θυμιάζει τόν Ἀρχιερέα εἰσερχόμενον στό Ἱερό Βῆμα. Ὁ Ἀρχιερεὺς κατά τό τέλος τοῦ Εἰσοδικοῦ εὐλογεῖ μέ τά Δικηροτρίκηρα τόν λαό, ἐνῶ οἱ Ἱερεῖς μένουν στίς θέσεις τους, χωρὶς νά προχωροῦν, ὁ δέ Πρωτοψάλτης ψάλλει «Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα». Ὅταν τελειώσει ὁ Ἀρχιερεὺς τό Εἰσοδικό εἰσέρχεται στό Ἱερό, καί ἀκολουθοῦν οἱ Ἱερεῖς κατά τάξη, ἐνῶ ὁ ἀριστερός Ψάλτης ἐπαναλαμβάνει τό «Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ».

Ὁ Ἀρχιερεὺς τώρα λαμβάνει τό Θυματό, ἐνῶ δύο Ἱερεῖς (ὁ νεώτερος τῆ τάξει – ἐλλείψει Διακόνου – καί ὁ μετά ἀπό αὐτόν) μέ τά Δικηροτρίκηρα στέκονται ἀπέναντι ἀπό τόν Ἀρχιερέα, στό ἄλλο μέρος τῆς Ἁγίας Τραπέζης. Ὁ Ἀρχιερεὺς θυμιάζει κυκλικά τήν Ἁγία Τράπεζα, ψάλλοντας τό Ἀπολυτίκιο, ἐνῶ οἱ Ἱερεῖς μέ τά Δικηροτρίκηρα μετακινούνται καί αὐτοί κυκλικῶς ἀπέναντί του καί ἐξέρχονται κάτω ἀπό τά σκαλιά τῆς Ὡραίας Πύλης μέ μέτωπο πρός τό Ἱερό Βῆμα. Ὅταν εἰσέλθει ὁ Ἀρχιερεὺς στό Ἱερό Βῆμα, εἰσέρχονται καί αὐτοί καί ἀποθέτουν τά Δικηροτρίκηρα ἐπάνω στήν Ἁγία Τράπεζα, τό μὲν Δίκηρο ἀριστερά, τό δέ Τρίκηρο δεξιά.

Μετά τό Κοντάκιο ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λέγει «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν» καί

μετά τήν ἐκφώνηση τοῦ Ἀρχιερέως «Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν...» ὁ δεύτερος μετά τόν νεώτερο τῆ τάξει Ἱερεὺς συμπληρώνει: «Καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Στήν συνέχεια ψάλλεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος κατά τήν ἐξῆς σειρά: Δεξιός – Ἀριστερός – Ἀρχιερεὺς καί Ἱερεῖς – Δεξιός – Ἀρχιερεὺς καί Ἱερεῖς – Ἀριστερός τό «Δόξα...» – Δεξιός τό «Καί νῦν...» – Ἀριστερός τό «Ἅγιος Ἀθάνατος». Ἀκολουθεῖ τό «Ἅγιος» τοῦ Βήματος ἀπό τοὺς Ἱερεῖς σέ τρεῖς στάσεις, ἐκτός ἂν ψάλλεται τό «Ὅσοι εἰς Χριστόν...», ὅποτε αὐτό χωρίζεται ὡς ἐξῆς: «Ὅσοι εἰς Χριστόν» – «Ἐβαπτίσθητε» – «Χριστόν ἐνεδώσασθε» – «Ἀλληλουῖα». Ἄν οἱ Ἱερεῖς δέν γνωρίζουν νά ψάλουν τό «Ἅγιος» (ἢ τό «Ὅσοι εἰς Χριστόν») τοῦ Βήματος, τότε καλεῖται ὁ Πρωτοψάλτης εἰς τό Ἱερόν Βῆμα, γιά νά τό ψάλει αὐτός. Ὁ Ἀρχιερεὺς εὐρίσκεται τώρα ἔξω στήν Ὠραία Πύλη καί λέγει τρεῖς φορές τό «Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον...» καί στό τέλος τῆς κάθε φοράς εὐλογεῖ τόν λαό μέ τά Δικηροτρύκηρα, ἐνῶ οἱ Ψάλτες ψάλλουν ἐναλλάξ τό «Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα». Ὑστερα ἀπό αὐτά ὁ νεώτερος Ἱερεὺς λέγει «Δύναμις» καί οἱ Χοροὶ ψάλλουν τό «Δύναμις. Ἅγιος...». Προτιμοῦμε στό σημεῖο αὐτό νά ἀναγινώσκονται τά «Εἶπωμεν πάντες...» καί τά «Κατηχούμενα». Ὅταν συμπληρωθεῖ τό «Δύναμις» τῶν Ἱεροψαλτῶν, ὁ νεώτερος Ἱερεὺς λέγει στήν Ὠραία Πύλη «Κύριε, σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς» καί αὐτό τό ψάλλουν ἔπειτα ὁ Ἀρχιερεὺς μέ τοὺς Ἱερεῖς. Ἐπειτα, ὁ ἐπόμενος ἀπό τόν νεώτερο Ἱερέα, λέγει τό ἴδιο, «Κύριε, σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς», τό ὁποῖο ψάλλει ὁ Δεξιός. Καί ἔπειτα λέγει πάλι ὁ νεώτερος Ἱερεὺς τό ἴδιο «Κύριε, σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς», τό ὁποῖο ψάλλει ὁ Ἀριστερός Ψάλτης. Ὁ μετά τόν νεώτερο Ἱερεὺς λέγει ἔπειτα «Καί ἐπάκουσον ἡμῶν». Αὐτό τό ψάλλει μόνος του ὁ Ἀρχιερεὺς καί στήν συνέχεια ὁ νεώτερος Ἱερεὺς πρό τῆς Ὠραίας Πύλης λέγει τήν Φήμη τοῦ Ἀρχιερέως. Τήν Φήμη ἔπειτα ψάλλουν ὅλοι οἱ Ἱερεῖς στό Ἱερό Βῆμα καί στήν συνέχεια ἐξέρχεται μόνος του ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ μέ τόν Διάκονο, ἂν ὑπάρχει, καί στέκεται μπροστά στήν Ὠραία Πύλη, ὁ δέ Διάκονος κάτω ἀπό τίς βαθμίδες τῆς Ὠραίας Πύλης. Τότε οἱ Χοροὶ ψάλλουν καί αὐτοὶ τήν Φήμη τοῦ Ἀρχιερέως.

Κατά τόν Ἀπόστολο ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λέγει «Πρόσχωμεν. Σοφία. Πρόσχωμεν» καί προτείνων τό Θυμιατό στόν Ἀρχιερέα, γιά νά εὐλογήσει τό Θυμίαμα, θυμιάζει ἥρεμα καί σύντομα. Ἐπειδὴ ὅμως μέ τόν κρότο τοῦ Θυμιατοῦ καί μέ τήν ἔξοδο τοῦ Ἱερέως στήν Ὠραία Πύλη γιά νά θυμιάσει τίς εἰκόνες καί τόν λαό δημιουργεῖται κάποια ἀναταραχή (γιατί ὁ λαός ἐγείρεται στό θυμίαμα τοῦ Ἱερέως), γι' αὐτό εἶναι καλύτερο τό θυμίαμα στόν Ἀπόστολο (πού ἐπιβάλλεται ἀπό τό Τυπικό) νά γίνεται μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ Ἀποστόλου, ὅποτε ὁ Δεξιός Ψάλτης, μετά τήν εἰρήνευση τοῦ Ἀναγνώστου ἀπό τόν Ἀρχιερέα, ψάλλει τό «Ἀλληλουάριο». Μετά τό θυμίαμα ὁ νεώτερος πάλι τῆ τάξει Ἱερεὺς (πού ἐπέχει θέση Διακόνου) λέγει στόν Ἀρχιερέα: «Εὐλόγησον, Δέσποτα, τόν Εὐαγγελιστήν τοῦ ἀγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καί Εὐαγγελιστοῦ (τάδε)». Ὅταν δέ λάβει τήν εὐλογία, λέγει: «Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν, γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου». Καί προχωρώντας πίσω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα ἐξέρχεται ἀπό τήν Βορεία Πύλη καί ἀνεβαίνει στήν ἀνωτέρα βαθμίδα τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου γιά νά ἀναγνώσει τό Εὐαγγέλιο, καθ' ὃν χρόνον ὁ δεύτερος ἐκ

τῶν νεωτέρων Ἱερεὺς λαμβάνει τὸ Δίκηρο καὶ ἐξέρχεται κάτω τῆς Ὠραίας Πύλης, ἀπ' ὅπου ἐκφωνεῖ τὸ «Σοφία, ὀρθοί. Ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου» καὶ τὸ «Πρόσχωμεν». Ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς πεῖ «Εἰρήνη πᾶσι», ὁ Δεξιὸς Ψάλτης λέγει, «Καὶ τῷ πνεύματί σου». Μετά τὴν ἀνάγνωσθαι τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει, «Εἰρήνη σοι τῷ εὐαγγελιζομένῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ» καὶ ἔπειτα ὁ Δεξιὸς λέγει, «Δόξα Σοι, Κύριε, δόξα Σοι. – Εἰς πολλά ἔτη, Δέσποτα».

6. Ὅταν ψάλλεται τὸ Χερουβικό, ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τὴν εὐχή «Οὐδείς ἄξιος...» λέγει χαμηλοφώνως «Οἱ τὰ Χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες...» καὶ ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λέγει «Ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων...». Ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λέγουν ὀλοκλήρο τὸ «Οἱ τὰ Χερουβίμ...». Ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς θυμιάζει οἱ δύο Ἱερεῖς μέ τὰ Δικηροτρίκηρα στέκονται ἀπέναντί του καὶ μετακινοῦνται κυκλικά τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς καὶ ἔξω τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Ὅταν τελειώσει τὸ θυμίαμα ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ ἀφοῦ προσκυνήσει τὸ Ἱερό Ἀντιμήνσιο, ἐξέρχεται στὴν Ὠραία Πύλη, γιὰ νὰ λάβει συγγνώμη καὶ νὰ εὐλογήσει τὸν λαό, οἱ Ἱερεῖς προσκυνοῦν καὶ αὐτοὶ κατὰ σειρά καὶ ἐξέρχονται ὁμοίως γιὰ νὰ λάβουν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν λαό. Ἐπειτα ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς προσέρχεται στὴν Πρόθεση, ὅπου ἤδη ἔχει πάει ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ στρέφεται γιὰ νὰ τοῦ θέσει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν «Ἀέρα» καὶ λαμβάνει ἔπειτα ἀπ' αὐτόν τὸ Ἅγιο Δισκάριο ἀσπαζόμενος τὴν ἀρχιερατικὴν του χεῖρα, ἐνῶ ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς λαμβάνει ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τὸ Ἅγιο Ποτήριον ἀσπαζόμενος καὶ αὐτὸς τὴν χεῖρα του. Ὁ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς λαμβάνει ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τὸ Ὠμοφόριόν του. Τὸ κρατεῖ ἀπλωμένο στὰ δύο του χέρια καὶ, προπορευόμενος πάντων κατὰ τὴν Μεγάλην Εἴσοδον, τὸ θέτει, χωρὶς νὰ πεῖ τίποτε, στοὺς ὤμους τοῦ Ἀρχιερέα, πού εὐρίσκεται στὴν Ὠραία Πύλη. Ὁ νεώτερος Ἱερεὺς, αὐτὸς πού κρατεῖ τὸ Δισκάριον, λέγει τὸ «Πάντων ἡμῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεός» καὶ ἐρχόμενος πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως, στὸν ὅποιο ἔχει δοθεῖ τὸ Θυματό, λέγει «Τῆς Ἀρχιερωσύνης σου μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε, νῦν...». Τὸ ἴδιον, μετὰ τὴν μνημόνευσιν ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τῶν ζώντων, λέγει καὶ ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς δίδοντας σ' αὐτόν τὸ Ἅγιο Ποτήριον. Μετὰ τὴν μνημόνευσιν καὶ τῶν τεθνεώτων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως εἰσέρχονται ὅλοι, κατὰ σειρά, στὸ Ἱερό Βῆμα, ὅπου ὁ νεώτερος Ἱερεὺς στρέφεται γιὰ νὰ λάβει ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τοὺς ὤμους του τὸν «Ἀέρα» καὶ λέγει τρεῖς φορές, ὅταν αὐτὸς θυμιάζει τὰ Τίμια Δῶρα: «Ἀγάθυνον, Δέσποτα». Στὴν συνέχεια ἀκολουθεῖ διάλογος μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν Ἱερέων: Ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει «Μνήσθητέ μου, ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοί». Οἱ Ἱερεῖς χαμηλοφώνως (ἢ μόνον ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς) λέγουν «Τῆς Ἀρχιερωσύνης σου μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Εὐῖξαι ὑπὲρ ἡμῶν, Δέσποτα ἅγιε». Τότε ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει: «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐφ' ὑμᾶς καὶ δύνამις Κυρίου ἐπισκιάσει ὑμᾶς». Οἱ Ἱερεῖς λέγουν «Μνήσθητι ἡμῶν, Δέσποτα ἅγιε», ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς λέγει: «Τῆς Ἱερωσύνης ὑμῶν μνησθεὶς...». Καὶ ἀσπάζονται ὅλοι κατὰ τάξιν τὴν χεῖρα Του.

Μετά ταῦτα ὁ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς ἢ ὁ Διάκονος (ἂν ὑπάρχει) λέγει τὰ «Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν...» καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν ἐκφώνησιν «Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν...». Στὸ «Εἰρήνη πᾶσι» τοῦ Ἀρχιερέως ὁ Χορός λέγει «Καὶ τῷ πνεύματί σου». Μὲ τὸ «Ἄγαπήσωμεν ἀλλήλους...», τὸ ὁποῖο ἐκφωνεῖ ὁ νεώτερος τῆ τάξει, ἔρχονται ὅλοι οἱ Ἱερεῖς κατὰ σειρά ἀπὸ ἀριστερά τῆς Ἁγίας Τραπέζης νὰ ἀσπασθοῦν τὰ Τίμια Δῶρα καὶ τοὺς δύο Σταυροὺς, πού βρίσκονται μπροστά στὸ Ὡμοφόριο τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τὴν χεῖρα Του. Στὴν συνέχεια οἱ Ἱερεῖς ἀσπάζονται ἀλλήλους κατὰ σειρά, ἰστάμενοι δεξιά τῆς Ἁγίας Τραπέζης. Στὸ «Τὰς θύρας, τὰς θύρας...», τὸ ὁποῖο (ἂν δὲν ὑπάρχει Διάκονος) ἐκφωνεῖ ὁ λαμβάνων τὴν εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα Ἱερεὺς, κρατοῦν οἱ Ἱερεῖς τὶς τέσσερις γωνίες τοῦ «Ἀέρος» καὶ τὸν σείουν ἤρεμα πάνω ἀπὸ τὴν κεφαλή τοῦ Ἀρχιερέως, αἴρουν δὲ τὸν «Ἀέρα» στὸ «Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ...», τὸν προσφέρουν ἔπειτα γιὰ ἀσπασμὸ στὸν Ἀρχιερέα καὶ τὸν αἴρουν μὲ κίνηση πάνω ἀπὸ τὴν κεφαλή Του πρὸς τὰ πίσω, τὸν διπλώνει δὲ ὁ δεύτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς.

7. Συνεχίζεται ἡ Θεία Λειτουργία ἐκφωνούντων τῶν Ἱερέων κατὰ σειράν πλήν ἐκείνων πού ἐκφωνεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς (τά: «Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...», «Λάβετε, φάγετε...», «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...», «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν...», «Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας...», «Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη...», «Εἰρήνη πᾶσι», «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις»). Τὰ μετὰ τὸν Καθαγιασμὸ «Πάντων τῶν Ἁγίων μνημονεύσαντες...» λέγει ὁ τρίτος τῆ τάξει.

Κατὰ τὸ Κοινωνικὸ κοινωνοῦν οἱ Ἱερεῖς, ἐρχόμενοι κατὰ πρεσβεῖα ἐξ ἀριστερῶν τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ ἰστάμενοι ἐκ δεξιῶν τοῦ Ἀρχιερέως, γιὰ νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Σῶμα καὶ ἐξ ἀριστερῶν γιὰ νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Αἶμα. Γιὰ νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Σῶμα οἱ Ἱερεῖς ἔχουν τὴν δεξιά παλάμη ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀριστερά, κοντὰ στὸ Ἅγιο Δισκάριο· γιὰ νὰ λάβουν δὲ τὸ Ἅγιον Αἶμα μὲ τὴν δεξιά τους χεῖρα κρατοῦν τὸ Ἅγιο Μανδύλιο καὶ μὲ τὴν ἀριστερά τους κάτω ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ποτήριον ρυθμίζουν τὴν τριττὴ κατάποση, προσευχόμενοι ἐνδομύχως καὶ χωρὶς νὰ λέγουν «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἡ ἐκφραση αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ λέγεται ἐδῶ, γιατί αὐτὸ πού πίνουμε εἶναι Αἶμα Χριστοῦ. Δὲν σαρκώθηκε καὶ δὲν σταυρώθηκε ὁ Πατὴρ ἢ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὥστε νὰ μνημονεύουμε ἐδῶ, κατὰ τὴν πόση τοῦ Θείου Αἵματος, καὶ τὰ τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀλλὰ ἐάν τὸ κάνουμε αὐτὸ κατὰ τὴν πόση τοῦ Θείου Αἵματος, γιατί πάλι νὰ μὴ λέγουμε «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ...» καὶ ὅταν λαμβάνουμε τὸ Ἅγιο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Εἶναι ὅμως ἀλήθεια ὅτι ὅταν κοινωνοῦμε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἔχουμε κοινωνία καὶ μὲ τὰ τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἀφοῦ κοινωνήσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, νίπτει τὰς χεῖρας του καὶ λαμβάνει ἀπὸ ἔτοιμο δίσκο, πού ἔχει ποτήριον ὕδατος, ποτήριον μὲ ὀλίγον νάμα καὶ τεμάχιο προσφορᾶς.

Τὸ «Μετά φόβου Θεοῦ...» λέγει ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς. Τὴν μετάληψιν στοὺς πιστοὺς τὴν κάνει ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ μὲ τὴν ἐντολή του καὶ ἄλλος Ἱερεὺς. Μετὰ τὴν Θεία Κοινωνία τῶν πιστῶν ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει «Σῶσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν Σου...» καὶ ἐναποθέτων

τό Ἅγιο Ποτήριο στήν Ἁγία Τράπεζα τό θυμιάζει τρεῖς, ἀφοῦ ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς πεῖ πρῶτα «Ύψωσον Δέσποτα».

Τώρα, πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀπόλυση, ἀρχίζει ἓνα μικρὸ τμημα πού λέγεται «Εὐχαριστία». Γι' αὐτό τώρα λέμε τό «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε νῦν καί ἀεί...». Συνήθως ὅμως – καί ἐσφαλμένως κατὰ τὴν ταπεινή μου γνώμη – λέγεται μυστικῶς τό «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν» καί ἐκφώνως τό «Πάντοτε νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Ἀλλά τί νόημα ἔχει αὐτό τό «Πάντοτε νῦν καί ἀεί...» ἀκουόμενο μόνο του; Νομίζω ὅτι ἡ χαμηλόφωνη ἐκφορά τοῦ «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν» στήν θέση αὐτὴ ἔγινε σέ χρόνους λειτουργικῆς καταπτώσεως, τότε πού ἔπαψε ἡ συγχή Θεία Κοινωνία. Γι' αὐτό νομίζουμε καί ἐντελλόμεθα τό «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν» στήν θέση αὐτὴ νά λέγεται ἐκφώνως, ὅπως ἐκφώνως λέγεται καί ἡ συνέχειά του «Πάντοτε νῦν καί ἀεί...». Τό «Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν» τό ἐκφωνεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς καί δίνει τό Ἅγιο Ποτήριο στὸν πρῶτο τῆ τάξει Ἱερέα, ὁ ὁποῖος στρεφόμενος πρὸς τὸν λαὸ λέγει τό «Πάντοτε νῦν καί ἀεί...» καί μεταφέρει ἔπειτα τό Ἅγιο Ποτήριο στήν Πρόθεση. Τὴν συνέχεια «Ὁρθοί. Μεταλαβόντες» τὴν λέγει ὁ νεώτερος τῆ τάξει Ἱερεὺς, ὁ ἐπέχων θέση Διακόνου. Τὴν εὐχὴ τῆς Εὐχαριστίας γιὰ τὴν Θεία Κοινωνία τὴν λέγει στό σημεῖο αὐτό ἐδῶ ἐκφώνως ὁ Ἀρχιερεὺς καί ὄχι μετὰ τὴν Θεία Κοινωνία τοῦ Ἱερατείου, γιατί δέν συμπεριλαμβάνεται ὁ λαὸς στήν Εὐχαριστία αὐτὴ, ἀφοῦ δέν ἔχει κοινωνήσει ἀκόμη. Ὁμοίως ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τὴν ἐκφώνηση «Ὅτι Σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν...» καί τό «Ἐν εἰρήνῃ προσέλθωμεν». Τὴν Ὁπισθάμβωνο εὐχὴ τὴν λέγει ὁ πρῶτος τῆ τάξει Ἱερεὺς.

Στό «Εἶη τό ὄνομα Κυρίου...» οἱ Ἱερεῖς ἐξέρχονται κατὰ τάξη, μέ ἀρχὴ τὸν νεώτερο – πλὴν τῶν κρατούντων τὰ Δικηροτρίχηρα – φέροντες καλυμμαύχια καί στέκονται κάτω ἀπὸ τίς βαθμίδες τῆς Ὁραίας Πύλης. Ὁ νεώτερος λέγει «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν» καί μετὰ τό «Εὐλογία Κυρίου καί ἔλεος...», λεγόμενο ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, γίνεται ἡ Ἀπόλυση. Μετὰ ἀπὸ τὴν Ἀπόλυση ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ μέ τό Τρίχηρο τὸν λαό, ἐνῶ ὁ Πρωτοψάλτης ψάλλει: «Τὸν Δεσπότην καί Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε, φύλαττε. Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα». Ἀκολουθεῖ τό «Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων...» ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, καί τό «Δι' εὐχῶν τοῦ Ἁγίου Δεσπότη ἡμῶν...» ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς.

Μαθήματα ἀποστελλόμενα στους Ἱερεῖς καί τίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως γιά τήν θεολογική τους κατάρτιση καί γιά χρήση Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

Παρακαλῶ τίς σεβάσμιες Ἱερές Μονές τό ἀποστελλόμενο αὐτό Κατηχητικό Μάθημα νά ἀποτελεῖ κάποια ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἀνάγνωσμα στήν Τράπεζα.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ – ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΜΑΣ
(Σέ συνέχειες)

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, 7 Σεπτεμβρίου 2009

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ:
ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21

Η ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

1. Κατά τήν ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τά ὅσα συνέβησαν κατά τήν 50ῃ ἡμέρα μετά ἀπό τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Τήν ἡμέρα αὕτη ἐόρταζαν οἱ Ἰουδαῖοι τήν δική τους Πεντηκοστή, μία ἀπό τίς τρεῖς μεγάλες ἑορτές τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Κατά τήν τήν ἑορτή αὕτη ἐόρταζαν τήν παράδοση τῶν πλακῶν τοῦ Νόμου στόν Μωυσῆ στό ὄρος Σινᾶ. Ἡ Ἱερουσαλήμ λοιπόν κατά τήν ἡμέρα αὕτη ἦταν γεμάτη ἀπό Ἰουδαίους πού ζοῦσαν στό ἐξωτερικό (ἡ λεγόμενη «Διασπορά» τῶν Ἰουδαίων) καί ἀπό προσήλυτους στόν ἰουδαϊσμό, καί ὅλοι αὐτοί εἶχαν ἔλθει ἀπό παντοῦ, γιά νά ἑορτάσουν τήν ἑορτή τους αὕτη.

Πολλές ἡμέρες ἐνωρίτερα, μία ομάδα ἀπό ἑκατόν εἴκοσι περίπου μαθητές συγκεντρώθηκαν σέ ἓνα τόπο μαζί μέ τούς Ἀποστόλους καί τήν Θεοτόκο. Μετά ἀπό πρόταση τοῦ Πέτρου αὐτοί ἐξέλεξαν ἓναν δωδέκατο μαθητή, γιά νά ἀντικαταστήσει τόν Ἰούδα. Δύο πρόσωπα προτάθηκαν γιά τήν θέση αὕτη: Ὁ Ἰοῦστος καί ὁ Μαθθίας. Καί οἱ δύο εἶχαν συνοδεύσει τούς Ἀποστόλους ἀπό τήν Βάπτισμα μέχρι τήν Ἀνάληψη καί ἦταν μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἀφοῦ ζήτησαν ἀπό τόν Κύριο νά τούς φανερώσει ποιόν ἤθελε ἀπό τούς δύο, τράβηξαν κλήρους καί ὁ κλῆρος ἔπεσε στόν Μαθθία.

Οἱ μαθητές περίμεναν στήν Ἱερουσαλήμ γιά τήν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό Ὅποιο ὑποσχέθηκε ὁ Ἰησοῦς σ' αὐτούς. Ἦταν γεμάτοι ἀπό μία χαρμόσυνη προσδοκία, γιατί θά ἐκπληρωνόταν αὐτό πού τούς εἶχε πεῖ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι «σᾶς συμφέρεי νά φύγω· γιατί ἂν δέν φύγω, ὁ Παράκλητος δέν θά ἔρθει σέ σᾶς· ἐάν ὅμως φύγω, θά στείλω Αὐτόν σέ σᾶς» (Ἰωάν. 16,7). Ἐπειδή δέ ὁ Ἰησοῦς εἶχε φύγει τώρα καί εἶχε καθήσει στά δεξιά τοῦ Θεοῦ Πατέρα (Μάρκ. 16,19), μπορούσε νά ἐκπληρώσει τήν ὑπόσχεσή Του.

Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε τό Ἅγιο Πνεῦμα σ' αὐτούς κατά τήν ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς, κατά τήν ἡμέρα δηλαδή κατά τήν ὁποία ὁ Μωυσῆς εἶχε λάβει τόν Νόμο, «γιατί ὁ νόμος δόθηκε διά τοῦ Μωυσέως· ἡ δέ χάρις καί ἡ ἀλήθεια ἤρθαν διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἰωάν. 1,17).

Διαβάζουμε ἀπό τό βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων:

«Ὅταν ἤρθε ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ἦταν ὅλοι συγκεντρωμένοι σέ ἓνα μέρος. Ξαφνικά ἤρθε ἓνας δυνατός ἤχος ἀπό τόν οὐρανόν σάν ἓνας βίαιος ἄνεμος καί γέμισε ὅλο τό σπίτι, ὅπου κάθονταν. Καί ἐφανίστηκαν σ' αὐτούς πύρινες γλῶσσες, οἱ ὁποῖες μοιράζονταν καί κάθονταν ἐπάνω ἀπό τόν καθένα τους. Καί γέμισαν ὅλοι ἀπό Ἅγιο Πνεῦμα καί ἄρχισαν νά μιλοῦν ἄλλες γλῶσσες, ἀνάλογα μέ τήν δυνατότητα πού τούς ἔδινε τό Πνεῦμα.

Στήν Ἱερουσαλήμ βρισκόνταν τότε εὐσεβεῖς Ἰουδαῖοι ἀπό ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου. Ὅταν ἀκούστηκε αὐτή ἡ βοή, συγκεντρώθηκε πλῆθος ἀπό αὐτούς καί ἦταν κατάπληκτοι, γιατί ὁ καθένας τους ἄκουγε τούς ἀποστόλους νά μιλάνε στήν δική του γλώσσα. Εἶχαν μείνει ὅλοι ἐκστατικοί καί μέ ἀπορία ἔλεγαν μεταξύ τους: “Μά αὐτοί ὅλοι πού μιλάνε δέν εἶναι Γαλιλαῖοι; Πῶς λοιπόν ἐμεῖς τούς ἀκοῦμε νά μιλάνε στήν δική μας μητρική γλώσσα;... Τούς ἀκοῦμε νά μιλοῦν στίς γλῶσσες μας γιά τά θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ”. Ὅλοι λοιπόν ἐκστατικοί καί ἀπορημένοι ἔλεγαν ὁ ἓνας στόν ἄλλον: “Τί νά σημαίνει ἄραγε αὐτό;” Ἄλλοι πάλι χλεύαζαν καί ἔλεγαν: “Αὐτοί πρέπει νά εἶναι πολύ μεθυσμένοι”.

Τότε σηκώθηκε ὁ Πέτρος μαζί μέ τούς ἄλλους ἔντεκα ἀποστόλους καί μέ δυνατή φωνή τούς εἶπε: “Ἰουδαῖοι καί ὅλοι ἐσεῖς πού βρίσκεστε στήν Ἱερουσαλήμ! Θά σᾶς ἐξηγήσω τί συμβαίνει, καί ἀκοῦστε καλά τά λόγια μου: Αὐτοί δέν εἶναι μεθυσμένοι, ὅπως ἐσεῖς νομίζετε, ἀφοῦ ἡ ὥρα εἶναι ἀκόμη ἐννιά τό πρωί. Αὐτό πού βλέπετε εἶναι ἐκεῖνο πού εἶπε ὁ Θεός διά τοῦ προφήτου Ἰωήλ:

Αὐτό θά συμβεῖ στίς ἔσχατες ἡμέρες, λέει ὁ Θεός:

Θά χύσω πλουσιοπάροχα τό Πνεῦμα μου σέ κάθε ἄνθρωπο·

ἔτσι, οἱ υἱοί σας καί οἱ θυγατέρες σας θά προφητέψουν·

οἱ νέοι σας θά δοῦν ὄραματα

καί οἱ γέροντές σας θά ὄνειρευτοῦν ὄνειρα θεϊκά...

Θά δείξω θαυμαστά σημάδια πάνω στόν οὐρανόν

καί κάτω στήν γῆ:

Αἷμα καί φωτιά καί σύννεφο καπνοῦ.
Ὁ ἥλιος θά μεταβληθεῖ σέ σκοτάδι
καί τό φεγγάρι θά γίνει κόκκινο σάν αἷμα
πρίν ἔλθει ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου
ἡ μεγάλη καί λαμπρή» (Πράξ. 2,1-8.11-17.19-21)

Καί ὁ Πέτρος συνέχισε ἀναφερόμενος στόν Ἰησοῦ Χριστό: «Ἰσραηλιῖτες, ἀκοῦστε αὐτά πού θά σᾶς πῶ: Ποιός ἦταν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος σᾶς τό ἀπέδειξε ὁ Θεός μέ τά θαύματα καί τά καταπληκτικά ἔργα πού ἔκανε δι' αὐτοῦ ἀνάμεσά σας. Αὐτά τά ξέρετε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι πολύ καλά. Καί ὅμως ἐσεῖς τόν Ἰησοῦ τόν θανατώσατε, βάζοντας ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν τό νόμο τοῦ Θεοῦ νά τόν καρφώσουν στόν σταυρό. Βέβαια, σᾶς παραδόθηκε, γιατί ἔτσι εἶχε ὀρίσει ὁ Θεός... Ὁ Θεός ὅμως τόν ἀνέστησε, ἐλευθερώνοντάς τον ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου, γιατί ἦταν ἀδύνατο νά τόν κρατήσῃ πιά ὁ θάνατος...

(Ὁ Δαυίδ) μίλησε προφητικά γιά τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος οὔτε ἐγκαταλείφθηκε στόν ἄδη οὔτε στό σῶμα του γνώρισε φθορά...

Αὐτόν τόν Ἰησοῦ τόν ἀνέστησε ὁ Θεός καί γιά τό γεγονός αὐτό εἴμαστε μάρτυρες ὅλοι ἐμεῖς. Ἀφοῦ λοιπόν (ὁ Ἰησοῦς) ἀνέβηκε μέ τήν δύναμη τοῦ Θεοῦ στόν οὐρανό καί ἔλαβε ἀπό τόν Πατέρα τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού τοῦ τό εἶχε ὑποσχεθεῖ, τό μοίρασε πλούσια σέ μᾶς, αὐτό πού τίς ἐνέργειές Του ἐσεῖς τώρα βλέπετε καί ἀκοῦτε.

Ἄς γνωρίζῃ λοιπόν μέ βεβαιότητα ὁ κάθε Ἰσραηλίτης ὅτι αὐτόν τόν Ἰησοῦ, πού ἐσεῖς τόν σταυρώσατε, ὁ Θεός τόν ἀνέδειξε Κύριο καί Μεσσία!”...

“Νά μετανοήσετε καί ὁ καθένας σας νά βαπτιστεῖ στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιά νά συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες σας καί ἔτσι θά λάβετε τήν δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτά πού ὑποσχέθηκε ὁ Θεός εἶναι γιά σᾶς καί γιά τά παιδιά σας καί γιά ὅλους πού βρίσκονται μακριά, ὅσους θά προσκαλέσει ὁ Κύριος ὁ Θεός μας”...

Τότε ὅσοι δέχτηκαν μέ χαρά τόν λόγο του βαπτίστηκαν καί προστέθηκαν στήν Ἐκκλησία τήν ἡμέρα ἐκείνη περίπου τρεῖς χιλιάδες ἀνθρώποι».

(Πράξ. 2,22-24. 31-33. 36. 38-39.41)

Αὐτή εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπως μᾶς τήν διηγεῖται ὁ Λουκάς στό κεφ. 2 τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Ἐμεῖς ἐορτάζουμε τό γεγονός αὐτό μέ εὐχαριστία πρὸς τόν Θεό, τραγουδώντας τό τροπάριο τῆς ἐορτῆς:

«Εὐλογητός εἶ, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν· ὁ πανσόφους τούς ἄλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δι' αὐτῶν τήν οἰκουμένην σαγγηνεύσας, φιλόανθρωπε, δόξα σοι» (Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς, ἦχος πλ. δ’).

2. Ὅπως εἶναι φυσικό, αὐτή ἡ διήγησις ἐγείρει ὀρισμένα ἐρωτήματα. Ἄς προσπαθήσουμε νά κατανοήσουμε καλύτερα τό βιβλικό κείμενο.

(α) Γιατί τό Ἅγιο Πνεῦμα ἔλαβε τήν μορφή πυρίνων γλωσσῶν; Ἡ γλῶσσα εἶναι τό ὄργανο τοῦ λόγου· ἡ γλῶσσα, λοιπόν, τῆς φωτιᾶς παριστάνει τήν γλῶσσα τοῦ Θεοῦ. Ὁ μαθητής πάνω στόν ὁποῖο κάθεται ἡ πύρινη γλῶσσα θά κηρύξει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Μετά τήν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κάθε Ἀπόστολος γίνεται ἱεροκήρυκας. Γι' αὐτό ὁ Πέτρος ἀμέσως ἄρχισε νά κηρύττει τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι μίλησαν γιά τά θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ.

(β) Οἱ γλῶσσες μοιράζονταν καί κάθονταν σέ κάθε Ἀπόστολο, ἐπειδή τό δῶρο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι προσωπικό γιά τόν κάθε ἕνα. Παρ' ὅλα αὐτά τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἕνα. Αὐτό τό ἕνα θεῖο πῦρ κατεβαίνει σέ ὅλους (ἄς θυμηθοῦμε τήν φωτιά, πού κατέβηκε στήν θυσία τοῦ προφήτη Ἡλία), ἀλλά μοιράζεται γιά νά δείξει ὅτι κάθε ἕνας λαμβάνει καί ἀτομικά τό Ἅγιο Πνεῦμα.

(γ) Αὐτό πού συνέβηκε κατά τήν Πεντηκοστή εἶναι τό ἀντίθετο ἀπό ὅ,τι συνέβηκε στήν Βαβέλ. Στήν Βαβέλ ἐπῆλθε σύγχυση καί ἡ μία ἀνθρώπινη γλῶσσα διαιρέθηκε σέ πολλές, λόγω τοῦ ἀνθρώπινου ἐγωισμοῦ. Ἔτσι οἱ ἄνθρωποι δέν μποροῦσαν νά καταλάβουν ὁ ἕνας τόν ἄλλο καί γι' αὐτό διαχωρίστηκαν μεταξύ τους καί διασκορπίστηκαν σέ ὅλη τήν γῆ.

(δ) Κατά τήν Πεντηκοστή τό δῶρο τοῦ Θεοῦ μοιράζεται στόν καθένα προσωπικά, ἀλλά τούς ὀδηγεῖ ὅλους σέ ἐνότητα. Ὅλοι αὐτοί πού ἔχουν λάβει τό Ἅγιο Πνεῦμα κηρύσσουν τόν ἴδιο λόγο, τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, καί γίνονται κατανοητοί ἀπό ὅλους, γιατί ὁμιλοῦν ὅλες τίς γλῶσσες. Ὅλα τά γλωσσικά σύνορα τά καταλύει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος γίνεται κατανοητός ἀπό ὅλους αὐτούς πού ἔχουν λάβει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Μᾶς τό ἐξηγεῖ αὐτό τό Κοντάκιο τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς:

«Ὅτε καταβάς τās γλῶσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρός τās γλῶσσας διένειμεν, εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε· καί συμφώνως δοξάζομεν τό Πανάγιον Πνεῦμα» (Κοντάκιον τῆς Πεντηκοστῆς, ἦχος πλ. δ').

(ε) Οἱ γλῶσσες τοῦ πυρός κατέβηκαν σ' αὐτούς τούς ὁποίους εἶχε προετοιμάσει ὁ Ἰησοῦς γιά νά λάβουν τό Ἅγιο Πνεῦμα· σ' αὐτούς, πού οἱ καρδιές τους ἦταν ἐνωμένες (Πράξ. 1,14) διά τῆς πίστεως στόν ἀναστημένο Κύριο Ἰησοῦ. Γιά νά λάβει κανείς τό Δῶρο πρέπει νά πιστέψει σ' Αὐτόν πού δίνει τό Δῶρο. Τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν κατέβηκε σέ ὅλο τόν κόσμο, ἐπειδή «ὁ κόσμος δέν μπορεῖ νά λάβει (Αὐτόν), ἐπειδή οὔτε τόν βλέπει οὔτε τόν γνωρίζει» (Ἰωάν. 14,17). Κατέβηκε σέ αὐτούς πού ὁ Κύριος Ἰησοῦς τούς εἶχε ἐνώσει μεταξύ τους, ἐπειδή αὐτοί πίστεψαν σ' Αὐτόν. Τό Ἅγιο Πνεῦμα κατέβηκε στήν Ἐκκλησία. Τό Πνεῦμα εἶναι ἕνα δῶρο πού τό λαμβάνει καθένας ξεχωριστά, ἀλλά ὅταν εἶναι ὅλοι συγκεντρωμένοι μαζί: «Ὅταν ἦλθε ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἦταν ὅλοι συναγμένοι σέ ἕνα μέρος» (Πράξ. 2,1). Ἐαφνικά συνέβηκε σ' αὐτούς μία ραγδαία ἀλλαγῆ· κατανόησαν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα τους καί ἄρχισαν νά κηρύττουν τά θαυμάσιά Του σέ ὅλες τίς γλῶσσες. Τότε ὁ Πέτρος κήρυξε θαρραλέα τήν ἀνάσταση τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ σ' αὐτούς πού τόν εἶχαν σταυρώσει.

3. Ἡ Πεντηκοστή συμβαίνει καί σέ ἡμᾶς σήμερα. Τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι συνεχῶς παρόν στήν Ἐκκλησία μας ἀπό τότε μέχρι σήμερα, γιά νά ἐξαγιαίνει αὐτούς πού φέρουν τήν μαρτυρία τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Καί θά εἶναι μαζί μας μέχρι τό τέλος τῶν αἰώνων, ὅπως μᾶς τό εἶπε καί ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος κατά τόν 10ο αἰ. Ὁ ἅγιος αὐτός μᾶς εἶπε ὅτι ἕνας ἱερομόναχος τοῦ φανέρωσε κάποτε ὅτι ποτέ δέν λειτουργοῦσε χωρίς νά βλέπει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐπίσης ὁ ἱερομόναχος αὐτός εἶδε τό Ἅγιο Πνεῦμα ὅταν ὁ Μητροπολίτης ἀπήγγειλε σ' αὐτόν τήν εὐχή τῆς μύησης (στήν μοναστική ἀδελφότητα), ὅταν ἔβαλαν τό ἱερό βιβλίό ἐπάνω στό κεφάλι του. Ὁ ἅγιος Συμεών τόν ρώτησε μέ τί μορφή τό εἶδε. Καί ἐκεῖνος ἀπάντησε ὅτι δέν εἶχε μορφή, ἀλλά ἦταν σάν φῶς. Καί ὅταν εἶδε αὐτό πού δέν εἶχε δεῖ ποτέ πρίν, ξαφνιασθηκε καί ἄρχισε νά ἀναρρωτιέται, λέγοντας: «Τί μπορεῖ νά εἶναι αὐτό;». Τότε, μυστηριωδῶς ἀλλά μέ καθαρή φωνή, τό Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ εἶπε ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπο κατήλθε σέ ὅλους τούς Προφῆτες καί τούς Ἀποστόλους, ὅπως τό ἴδιο κάνει καί σέ ὅλους τούς ἐκλεκτούς τοῦ Θεοῦ καί σέ ὅλους τούς ἁγίους (Λόγος 184 τοῦ ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου).

Ἡ Σύναξη αὐτῶν πού φέρουν τήν μαρτυρία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ – αὐτῶν πού ἔχουν ἐκλεγεί ἀπό τόν Θεό καί πού τό Ἅγιο Πνεῦμα τούς ἀγιάζει – εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Καί ὁ κάθε ἕνας ἀπό ἡμᾶς καλεῖται νά γίνεῖ ἕνας ἀπό αὐτούς τούς ἐκλεκτούς. Ἡ Πεντηκοστή εἶναι ἕνα συνεχές δῶρο μέσα στήν Ἐκκλησία.

Μαθήματα ἀποστελλόμενα στους Ἱερεῖς καί τίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως γιά τήν θεολογική τους κατάρτιση καί γιά χρήση Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

**ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ – ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΜΑΣ
(Σέ συνέχειες)**

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη 21 Σεπτεμβρίου 2009

**ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ:
ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Α. Τί δέν εἶναι Ἐκκλησία

«Ἐκκλησία» δέν εἶναι ἀπλῶς ὁ Ναός,¹ τό οἶκημα δηλαδή στό ὁποῖο τελοῦμε τήν λατρεία. Ὁ Ναός κατασκευάζεται ἀπό πέτρες καί ἄλλα ὑλικά ἀντικείμενα, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἀπό ἄνδρες, γυναῖκες καί ἀγγέλους. Ἀποτελεῖται ἀπό τήν «ζωντανή πέτρα», πού λέγει ὁ ἀπόστολος Πέτρος (Α΄ Πέτρ. 2,5). Θά λέγαμε ὅτι εἶναι φυσικό γιά τόν ἀπόστολο Πέτρο νά πεῖ αὐτή τήν φράση, γιατί καί ὁ ἴδιος ὀνομάστηκε «Πέτρος» ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὅταν εἶπε στόν Ἰησοῦ «ἐσύ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ ζῶντος Θεοῦ» (Ματθ. 16,16), ὁ Ἰησοῦς τόν κάλεσε νά γίνε «μία ζωντανή πέτρα», πού θά τοποθετηθεῖ ἐπάνω στόν «ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ», πού εἶναι ὁ Αὐτός ὁ Ἰδιος (Α΄ Πέτρ. 2,6-7). Τοῦ εἶπε τότε ὁ Ἰησοῦς: «Ἐσύ εἶσαι ὁ Πέτρος καί σέ αὐτήν τήν πέτρα (δηλαδή σέ σένα πού ἀναγνωρίζεις Ἐμένα ὡς Χριστό καί Υἱό τοῦ Θεοῦ) θά χτίσω τήν Ἐκκλησία Μου» (Ματθ. 16,18). Καί ἡ Ἐκκλησία πραγματικά εἶναι χτισμένη ἀπό ζωντανές πέτρες, οἱ ὁποῖες, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ Πέτρου, πιστεύουν στόν Κύριο ὡς Χριστό καί Θεό.

Δέν μπορούμε ἐπίσης νά ποῦμε ὅτι Ἐκκλησία εἶναι μόνο οἱ Ἐπίσκοποι καί οἱ Ἱερεῖς. Γιατί ὁ Ἐπίσκοπος δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει χωρίς ποιμνιο, ὅπως ἀκριβῶς δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κεφαλή χωρίς τό ὑπόλοιπο σῶμα. Μέ τόν ἴδιο τρόπο καί ἕνας Ἱερέας πρέπει νά ὑπηρετεῖ μία ἐνορία ἢ ἕνα μοναστήρι. Λέγεται κάποιος πατήρ μόνον ἂν ἔχει παιδιά.

1. Ἡ λέξη «ναός» προέρχεται ἀπό τό ρῆμα «ναίω» πού σημαίνει «κατοικῶ».

Β. Τί είναι Ἐκκλησία

Ἐκκλησία εἶναι ἡ συνάθροιση, ἡ «σύναξη», ἃς τό λέμε καλύτερα, ὄλων τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἴτε ἐδῶ κάτω στήν γῆ εἴτε πάνω στόν οὐρανό. Ἡ λέξη «Ἐκκλησία» προέρχεται ἀπό τίς λέξεις «ἐκ-καλῶ». Στήν ἀρχαία Ἀθήνα ἡ λέξη αὐτή σήμαινε τήν συνάθροιση τῶν πολιτῶν. Ἡ λέξη ὅμως χρησιμοποιεῖται καί στήν Παλαιά Διαθήκη (Ἰηρ [«καχάλ»], στά Ἑβρ.), γιά νά δηλώσει τήν σύναξη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ γιά τήν λατρεία.

Οἱ πιστοί, τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐνωμένοι μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, παρά τό ὅτι Αὐτός ἀνελήφθη στούς οὐρανοῦς. Γιατί, ὅταν ἀναλήφθηκε στούς οὐρανοῦς μᾶς εἶπε ὅτι θά εἶναι πάντοτε μαζί μας μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου (Ματθ. 28,20). Τό Ἅγιο Πνεῦμα πού μᾶς ἔδωσε μᾶς ὑπενθυμίζει ὅλα ὅσα μᾶς εἶπε Ἐκεῖνος (Ἰωάν. 14,26) καί μᾶς κάνει νά συμμετέχουμε σέ ὅλα ὅσα εἶναι τοῦ Χριστοῦ καί «μαρτυρεῖ γι' Αὐτόν» (Ἰωάν. 15,26). Ὁ Χριστός εἶναι παρών στήν Ἐκκλησία Του διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γιατί, ὅταν τό Ἅγιο Πνεῦμα κατέβηκε κατά τήν Πεντηκοστή στούς συγκεντρωμένους πιστούς, τότε ὁ Λόγος κατοίκησε σ' αὐτούς καί αὐτοί ἔγιναν ἡ Ἐκκλησία. Τό ἐξηγοῦμε αὐτό καλύτερα μέ τό νά νοήσουμε ὅτι ἡ Πεντηκοστή συγκρίνεται μέ τόν Εὐαγγελισμό καί ἡ Ἐκκλησία συγκρίνεται μέ τήν Παρθένο Μαρία.

Κατά τήν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ Λόγος ἔγινε σάρκα διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἰωάν. 1,14. Ματθ. 1,18). Ἡ Παρθένο Μαρία διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνέλαβε τόν Ἰησοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία φέρει τόν Λόγο καί κηρύττει τόν Λόγο, ὅπως τόν ἔφερε ἡ Θεοτόκος Μαρία καί τόν γέννησε. Ὁ σαρκωθεῖς Υἱός τοῦ Θεοῦ εἶναι παρών στήν Ἐκκλησία Του, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν παρών στήν Κοιλία τῆς Παρθένου.

Μέ τήν Πεντηκοστή, λοιπόν, τό Ἅγιο Πνεῦμα δημιούργησε τήν Ἐκκλησία. Ἔγινε, δηλαδή, ἡ ἱερή σύναξη τῶν πιστῶν, στήν ὁποία εἶναι παρών ὁ Χριστός. Ὁ Ἰδιος τό εἶπε αὐτό: «Ἀλήθεια σᾶς λέω... ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συγκεντρωμένοι στό ὄνομά μου, ἐκεῖ εἶμαι στό μέσον αὐτῶν» (Ματθ. 18,20).

Ὅπου εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἐκεῖ εἶναι ἐπίσης τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί ὅπου εἶναι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ἐπίσης εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί ὅλη ἡ Χάρη της (Ἁγ. Εἰρηναῖος).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία, παρά τό ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἐκκλησιῶν συνεχῶς αὐξάνει, ἐπειδή αὐτή γίνεται περισσότερο γόνιμη. Ὑπάρχουν πολλές ἐκκλησίες, ἀλλά μόνο μία Ἐκκλησία (Ἁγ. Κυπριανός Καρχηδόνας).

Δέν μπορεῖ νά ἔχει κάποιος τόν Θεό ὡς Πατέρα, ἐάν δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία ὡς Μητέρα (Ἁγ. Κυπριανός Καρχηδόνας).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τόν οὐρανό καί τήν γῆ. Εἶναι ἕνας νέος κόσμος καί ὁ ἥλιος σ' αὐτόν τόν κόσμο εἶναι ὁ Χριστός (Ἁγ. Ἀμβρόσιος).

Τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, στό ὁποῖο εἶναι ἐνωμένοι οἱ χριστιανοί διά τοῦ Βαπτίσματος, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀναστάσεως καί τῆς σωτηρίας μας (Ἁγ. Ἀθανάσιος).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐπίγειος παράδεισος στόν ὁποῖο κατοικεῖ ὁ Θεός τοῦ οὐρανοῦ (Γερμανός, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως).

Ἡ Ἐκκλησία... εἶναι τό μεγάλο παράθυρο μέσα ἀπό τό ὁποῖο λάμπει ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης ἐπάνω σέ ἕνα κόσμος σκότους (Ἁγ. Νικόλαος Καβάσιλας).

Μόνο ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀπό τόν οὐρανό (Α. Σ. Κομιάκωφ).

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἕνας θεσμός. Εἶναι μία νέα ζωή μέ τόν Χριστό καί μέσα στόν Χριστό, πού κατευθύνεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα (Σέργιος Μπουλγκάκωφ).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό κέντρο τοῦ σύμπαντος, ὁ τόπος στόν ὁποῖο ἐκπληρώνεται ὁ προορισμός του (Βλαδίμηρος Λόσσκυ).

Στό σκοτάδι αὐτοῦ τοῦ πεπτωκότος κόσμου, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα ἄνοιγμα στόν τοῖχο, πού ἔγινε μέ τόν θρίαμβο τοῦ Σταυροῦ. Ἡ ἀγάπη τῆς Ἁγίας Τριάδος ποτέ δέν σταματᾷ νά λάμπει διά τοῦ φωτός τῆς Ἀναστάσεως (Ὀλιβιέ Κλεμάν).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ εἴσοδος στήν ζωή τοῦ Χριστοῦ, ἡ κοινωνία μέ τήν αἰώνια ζωή (Ἀλέξανδρος Σμέμαν).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ προσδοκία καί τό σημεῖο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, γιατί, ὅπως μέ ἕνα σπόρο ἢ μέ τήν μαγιά, ἔτσι καί ἡ πραγματοποίηση τῆς Βασιλείας ἀρχίζει μέ τήν Ἐκκλησία τοῦ σήμερα (Ἰγνάτιος Χατσίμ).

Γ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἅγια παρά τίς ἁμαρτίες τῶν μελῶν Της

Κατά τά παραπάνω στήν Ἐκκλησία ἔχουμε παρόντα τόν Ἰησοῦ Χριστό διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλά, μπορεῖ κανεῖς νά πεῖ σάν ἀντίρρηση τό ὅτι αὐτοί πού πηγαίνουν στήν Ἐκκλησία ὄχι μόνον δέν εἶναι θεοφόροι ἄνθρωποι, ἀλλά εἶναι καί παραβάτες τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί σκανδαλίζουν μέ τά ἔργα τους πολλούς. Ναι, βλέπουμε, πραγματικά, ἄνθρωποι πού πηγαίνουν στήν Ἐκκλησία νά εἶναι παραβάτες τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί νά διαπληκτίζονται μέ τούς ἄλλους, ἢ, τό ἀκόμη χειρότερο, βλέπουμε καί ἱερεῖς νά διαπληκτίζονται μεταξύ τους. Ποῦ εἶναι λοιπόν τό Ἅγιο Πνεῦμα σέ ὅλους αὐτούς; Δέν φαίνεται τότε ἡ Ἐκκλησία σάν μία συνάθροιση ὑποκριτῶν;

Ἄν κανεῖς ἦταν στήν Ἱερουσαλήμ κατά τήν Μεγάλη Παρασκευή, τότε πού ὁ Πιλάτος παρουσίασε τόν Χριστό στό πλῆθος, γεμάτο μέ αἵματα καί ἐμπτυσμούς, θά σκεφτόταν ὅτι Αὐτός ἦταν ἀποκρουστικός. Τό εἶπε ἄλλωστε αὐτό καί ὁ προφήτης Ἡσαΐας. Ὅταν ὁ Προφήτης στό 53ο κεφ. τοῦ βιβλίου του παρουσιάζει τόν πάσχοντα Μεσσία καταπονημένο καί καταπληγωμένο, λέγει ἔπειτα ὁ ἴδιος ὅτι εὐχαρίστως ἀποστρέφει κανεῖς τό πρόσωπό του ἀπό Αὐτόν, γιατί αὐτό δέν εἶναι εὐχάριστο θέαμα. Ἔτσι ἐρμηνεύεται ὁ λόγος τοῦ Προφήτου «ἀπέστραπται τό πρόσωπον αὐτοῦ (τοῦ θεατοῦ, δηλαδή), ἠτιμάσθη καί οὐκ ἐλογίσθη» (Ἡσ. 53,3). Καί ὅμως! Αὐτός ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ πανάγιος Υἱός τοῦ Θεοῦ. Τό ἴδιο συμβαίνει μέ τήν Ἐκκλησία, λέγει ἡ ὠραία κατήχηση Dieu est Vivant, τήν ὁποία συμβουλευόμεθα. Ἡ Ἐκκλησία παραμορφώνεται ἀπό τίς δυστροπίες καί τίς ἁμαρτίες ὄλων μας. Καί ὅμως ὁ Χριστός παραμένει μέσα στήν Ἐκκλησία Του καί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τήν ἐπισκιάζει. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι «Ἐμμανουήλ», δηλαδή «ὁ Θεός μαζί μας». Ὁ Ἰησοῦς Χρι-

στός εἶναι Θεός πού συγκατατίθεται νά εἶναι μεταξύ ἀμαρτωλῶν, τελωνῶν καί πορνῶν. Ὅπως τό εἶπε καί ὁ Ἰδιος, ὅταν ἐδείπνησε μέ τούς ἀμαρτωλούς, «δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό γιατρό οἱ ὑγιεῖς, ἀλλά οἱ ἄρρωστοι» (Λουκ. 5,31).

Ἀλλά, παρά τό ὅτι τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη δέ καί αὐτοί οἱ Ποιμένες τῆς Ἀρχιερεῖς καί Ἱερεῖς, παρουσιάζουν ἐλλείψεις καί ἀδυναμίες, ὅμως πρέπει νά πιστεύουμε στήν Ἐκκλησία. Ὅταν πιστεύουμε στόν Θεό καί στόν Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλά δέν πιστεύουμε στήν Ἐκκλησία, τότε περιορίζουμε τόν Θεό στόν οὐρανό. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Θεός πού ἔγινε ἄνθρωπος καί ἦρθε ἀνάμεσά μας γιά νά μᾶς γιατρέψει. Εἶναι ἕνας Θεός πού ἐνεργεῖ καί κάνει τόν Ἐαυτό Του γνωστό μέσα ἀπό αὐτούς τούς ὁποίους ἦρθε νά σώσει. Εἶναι ἕνας Θεός πού γεννήθηκε στόν σταῦλο στήν Βηθλεέμ, πέθανε μεταξύ δύο κακούργων καί «συγκυριατάχθηκε μέ τούς ἀνόμους» (Ἡσ. 53,12).

Ὅταν στό «Πιστεύω» λέμε «Πιστεύω εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικήν καί ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν», δέν ἐννοοῦμε ὅτι πιστεύουμε στά πάθη καί τίς ἀμαρτίες τῶν κληρικῶν καί τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά ὁμολογοῦμε τήν πίστη μας στόν σαρκωθέντα Υἱό τοῦ Θεοῦ, τόν Ἰησοῦ Χριστό πού σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε γιά τήν Ἐκκλησία Του, καί τήν πίστη μας στό Ἅγιο Πνεῦμα, πού μέσα στήν Ἐκκλησία κάνει πραγματικότητα τίς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ Πατέρα σ' αὐτούς πού πιστεύουν στόν σαρκωθέντα Υἱόν Του. Ἡ Ἐκκλησία στηρίζεται σ' αὐτή τήν ἁγία πίστη τῶν μελῶν τῆς, στήν ὁμολογία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, πού εἶπαμε παραπάνω, γι' αὐτό καί εἶναι ἁγία παρά τίς ἀμαρτίες τῶν μελῶν τῆς.

Ὅλοι οἱ ἀμαρτωλοί μέ τά ἀμαρτήματά μας παρερχόμαστε, ἀλλά στήν Ἐκκλησία μένει ὁ ἅγιος λόγος τοῦ Θεοῦ καί δέν σταματᾷ νά ἀκούγεται σ' Αὐτήν μέ τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες καί τό θεῖο κήρυγμα.

Οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, τῶν ὁποίων τήν μνήμη ἐορτάζουμε τήν Κυριακή μετά τήν Πεντηκοστή, τήν Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων, ἀπήλαυσαν αὐτόν τόν ἅγιο λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία καί μέ τίς ἱερές Ἀκολουθίες καί μέ τήν ἀνάγνωσή του, ἀλλά καί τήν τήρησή του. Καί οἱ ἅγιοί μας πάλι φανερόνουν τήν δύναμη τοῦ ἁγίου καί ζωντανοῦ αὐτοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, λοιπόν, πού εἶναι ταμειευμένος στήν Ἁγία Γραφή, μᾶς παρουσιάζει τήν Ἐκκλησία ὡς:

1. Τήν Νύμφη τοῦ Χριστοῦ,
2. Τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Πτώσεις

Πρὶν ἐξετάσουμε ἀναλυτικὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ λόγου θὰ ἀναφέρουμε μερικά συμπληρωματικά γιὰ τίς πτώσεις.

Οἱ πτώσεις εἶναι ἴδιες μέ τίς πτώσεις στήν νέα ἑλληνική. Στήν ἀρχαία ἑλληνική ὅμως ὑπάρχει μία ἀκόμη πτώση, ἡ *δοτική*. Εἶναι λοιπόν οἱ πτώσεις στήν ἀρχαία ἑλληνική πέντε: *ὀνομαστική*, *γενική*, *δοτική*, *αἰτιατική* καί *κλητική*.

Μέ *ὀνομαστική* ἀπαντᾶμε στήν ἐρώτηση *ποιός; τίς;*

π.χ. «Χριστός ἀνέστη!»

Ποιός ἀνέστη; ⇨ «Χριστός»· ὀνομαστική.

Μέ *γενική* ἀπαντᾶμε στήν ἐρώτηση *τίνος;*

π.χ. «...τοῦ ἄδου καθεῖλες (= κατανίκησες) τήν δύναμιν».

Τίνος «καθεῖλες τήν δύναμιν»; ⇨ «τοῦ ἄδου»· γενική.

Μέ *δοτική** ἀπαντᾶμε στήν ἐρώτηση *σέ ποιόν; σέ ποιούς;*

π.χ. «ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν...».

Σέ ποιούς ἔδωσε ἐξουσία; ⇨ «αὐτοῖς» (= σ' αὐτούς)· *δοτική*.

Μέ *αἰτιατική* ἀπαντᾶμε στήν ἐρώτηση *ποιόν; ποιούς; τί;*

π.χ. α) «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ποιούς νά ἀγαπᾶτε; ⇨ «ἀλλήλους» (= ὁ ἕνας τόν ἄλλο)· *αἰτιατική*.

β) «Εἰρήνην τήν ἐμήν δίδωμι (= δίνω) ὑμῖν».

Ποιός «δίδωμι»; ⇨ Ἐννοεῖται «ἐγώ»· ὀνομαστική.

Τί «δίδωμι»; ⇨ «εἰρήνην»· *αἰτιατική*.

Σέ ποιούς «δίδωμι»; ⇨ «ὑμῖν» (= σέ σᾶς)· *δοτική*.

Κλητική λέγεται ἡ πτώση πού χρησιμοποιοῦμε γιὰ νά καλέσουμε ἢ νά προσφωνήσουμε κάποιον.

π.χ. «ὦ φίλε», «ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι»,

«Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου», «Πάτερ ἅγιε, εὐλόγησον».

* Ἡ *δοτική* στήν νέα ἑλληνική χρησιμοποιεῖται μόνο σέ μερικές στερεότυπες ἐκφράσεις ὅπως: «Ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἔρθω», «συμφωνῶ ἐν μέρει μέ τίς ἀπόψεις σου», «Ἐν τέλει εἶχες δίκιο». «Κηδεύτηκε μέ τιμές στρατηγοῦ ἐν ἐνεργείᾳ», «ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε τόν λόγο ὁ κ. Διευθυντής», «Μελέτησε ὅλη τή χρονιά σκληρά, ἐν τούτοις δέν πέτυχε στίς ἐξετάσεις», «τόν ἀποφεύγουν λόγω τῆς φλυαρίας του», «δόξα τῷ Θεῷ, φτάσαμε ἐγκαιρα».

Τό ἄρθρο

Τό ἄρθρο εἶναι μονοσύλλαβη κλιτή λέξη, ἡ ὁποία τίθεται πρὶν ἀπὸ τὰ πτωτικά (δηλ. τὰ κλιτά μέρη τοῦ λόγου πού ἔχουν πτώσεις) καί καθορίζει τό γραμματικό γένος αὐτῶν.
π.χ. ὁ ἄνθρωπος, ἡ ἄμπελος, τό δάσος.

Τά ἄρθρα εἶναι τρία:
ἀρσενικό ὁ, θηλυκό ἡ καί οὐδέτερο τό.

Κλίνεται ὡς ἐξῆς:

	Ἐνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
	ἀρσεν.	θηλ.	οὐδέτ.	ἀρσεν.	θηλ.	οὐδέτ.
ὀνομαστική	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γενική	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτική	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτιατική	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά
κλητική	—	—	—	—	—	—

Παρατηρήσεις:

1. Τό ἄρθρο δέν ἔχει κλητική. Πρὶν ἀπὸ τήν κλητική τῶν ὀνομάτων τίθεται τό ἐπιφώνημα ὦ, τό ὁποῖο λέγεται κλητικό ἐπιφώνημα καί εἶναι σπάνιο στήν νέα ἑλληνική γλώσσα. Ἀντί αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται στήν νέα ἑλληνική σπάνια τό κλητικό ἐπιφώνημα ἔ, πρὶν ἀπὸ τὰ ὀνόματα πού φανερώνουν πρόσωπο.

π.χ. «Ἔ, Κώστα, ἔλα μέσα».

Συνήθως ὅμως ἡ κλητική εἶναι χωρίς ἐπιφώνημα.

π.χ. «Ἄκουσε, παιδί μου, νά σοῦ πῶ».

2. Οἱ τύποι τοῦ ἄρθρου πού ἀποτελοῦνται ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγο παίρνουν δασεῖα: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ., δέν παίρνουν τόνο.

3. Ἡ γενική καί ἡ δοτική καί τῶν δύο ἀριθμῶν παίρνει περισπωμένη.

π.χ. τοῦ μαθητοῦ, τῷ μαθητῇ, τῶν μαθητῶν, τοῖς μαθηταῖς,
τῆς Ἐκκλησίας, τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῶν Ἐκκλησιῶν, ταῖς Ἐκκλησίαις,
τοῦ σχολείου, τῷ σχολεῖω, τῶν σχολείων, τοῖς σχολείοις.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

(Κάθε Τρίτη ἑσπέρας, ὥρα 9,30' μ.μ. στὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος)

Ἐκπομπή Τρίτης 1 Σεπτεμβρίου 2009

Οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ κατεβαίνουν στήν Αἴγυπτο

Ἡ πείνα ἔφτασε μέχρι τὴν Χαναάν καὶ οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ ἦταν καὶ αὐτοὶ μεταξύ τῶν ξένων πού κατέβηκαν στήν Αἴγυπτο γιὰ νὰ ἀγοράσουν σιτάρι. Κατὰ τὴν πρώτη τους ἐπίσκεψη ὁ Ἰωσήφ προσποιήθηκε ὅτι τοὺς πέρασε γιὰ κατασκόπους καί, γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξουν τὴν ἀθωότητά τους, κράτησε τὸν Συμεὼν ὡς αἰχμάλωτο. Ἀκόμη ἀπαίτησε ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους νὰ τοῦ φέρουν τὸν νεώτερο ἀδελφὸ τους, γιὰ τὸν ὁποῖο αὐτοὶ εἶχαν πεῖ ὅτι ζοῦσε μέ τὸν πατέρα τους στήν Χαναάν.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή τους αὐτοὶ καὶ ὁ πατέρας τους Ἰακώβ τρόμαξαν, ὅταν βρῆκαν ὅτι τὰ χρήματα πού εἶχαν πληρώσει γιὰ τὸ σιτάρι εἶχαν τοποθετηθεῖ πάλι στοὺς σάκκους τους. Ὅταν χρειάστηκε νὰ κατέβουν γιὰ δεύτερη φορὰ στήν Αἴγυπτο γιὰ νὰ πάρουν πάλι σιτάρι, ὁ Ἰακώβ στήν ἀρχὴ ἀρνήθηκε νὰ ἐπιτρέψει σέ αὐτοὺς νὰ πάρουν τὸν Βενιαμίν, παρά τὸ ὅτι ὁ Ρουβὴν προσφέρθηκε νὰ θανατωθοῦν τὰ δύο του παιδιά, ἐὰν δὲν ἔφερνε πίσω τὸν ἀδελφὸ

του ἀσφαλῆ (Γεν. 42,37 Ε). Μόνο μετὰ ἀπὸ πολλές παρακλήσεις ὁ Ἰούδας ἔπεισε τὸν πατέρα του νὰ ἐμπιστευθεῖ τὸν Βενιαμίν στήν φροντίδα του.¹ Τότε ὁ Ἰακώβ διέταξε τοὺς υἱοὺς του νὰ πάρουν τὰ διπλά χρήματα στοὺς σάκκους τους καὶ ἐπίσης νὰ δώσουν ὡς δῶρο στὸν Αἰγύπτιο κυβερνήτη τοὺς κύριους καρπούς ἧ, ὅπως τοὺς χαρακτήρισε, «τό ἄσμα τῆς γῆς», βάλσαμο, μέλι, μπαχαρικά, μύρα, ἀμύγδαλα καὶ καρύδια (Γεν. 43,11). Ὅταν οἱ ἀδελφοὶ κατέβηκαν στήν Αἴγυπτο καὶ ἐφανίστηκαν στὸν Ἰωσήφ, ἔγιναν δεκτοὶ εὐνοϊκά. Τοὺς ἔδωσαν πίσω τὸν Συμεὼν καὶ ἐτοίμασαν γι' αὐτοὺς ἓνα μεγάλο συμπόσιο. Σ' αὐτὸ ὁ Ἰωσήφ ἔφαγε μόνος του καὶ τοὺς Ἑβραίους ἀδελφούς του τοὺς ἔβαλαν νὰ φάγουν σέ τόπο ξεχωριστό ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, γιατί ἔτσι συνηθίζοταν. Ὅπως ἀκόμη συνηθίζεται στήν ἀνατολή, ὁ κυβερνήτης ἔστειλε ἰδιαίτερα πιάτα στοὺς καλεσμένους του. Ὁ Βενιαμίν ἔτυχε ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ πολὺ μεγαλύτερης περιποίησης, γιατί τοῦ ἔβαλαν μία πενταπλῆ μερίδα. Ὅταν θὰ ἀναχωροῦσαν οἱ ἀδελφοὶ του, ὁ Ἰωσήφ διέταξε τὸν ὑπεύθυνο νὰ τοποθετήσῃ τὸ

1. Στὶς Γιαχβικὲς διηγήσεις ἡγετικὸ ρόλο παίζει ὁ Ἰούδας, ἐνῶ στὶς Ἑλωχμικὲς ὁ Ρουβὴν.

κύπελλό του, μέ τό όποιο μάντευε (Γεν. 44,2), στόν σάκκο τοῦ Βενιαμίν καί ἔπειτα νά στείλει ἀξιωματούχους νά συλλάβουν τόν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὁ όποῖος ὑποτίθεται ὅτι εἶχε κλέψει τό πολύτιμο ἀντικείμενό του. Οἱ ἀδελφοί, μή γνωρίζοντας τί εἶχε συμβεῖ, συμφώνησαν ὅτι ἐάν κάποιος ἀπό αὐτούς ἦταν ἔνοχος θά γινόταν δοῦλος τοῦ κυβερνήτη. Ἀλλά ὅταν βρέθηκε ὅτι τό κύπελλο ἦταν στόν σάκκο τοῦ Βενιαμίν, τοῦ νεώτερου καί τοῦ πιό ἀγαπημένου υἱοῦ τοῦ πατέρα τους, ὁ όποῖος θά ἔπρεπε τώρα νά ἐκτίσει τήν ποινή, ὅλοι στράφηκαν νά ἱκετεύσουν τόν Ἰωσήφ γι' αὐτόν. Μέ συγκινητικά λόγια ὁ Ἰούδας ἐξήγησε ὅτι ὁ πατέρας τους θά πέθαινε, ἐάν ὁ Βενιαμίν δέν ἐπέστρεφε μέ τούς ἀδελφούς του καί τελικῶς προσφέρθηκε νά γίνει αὐτός δοῦλος ἀντί γιά ἐκεῖνον (Γεν. 44,14-34 J). «Τότε ὁ Ἰωσήφ δέν μπόρεσε νά συγκρατηθεῖ καί ἔκλαψε καί ἔκανε ὅλους νά φύγουν ἀπό κοντά του. Καί δέν ἦταν κανεῖς μαζί του, ὅταν ἀναγνωρίζόταν μέ τούς ἀδελφούς του» (Γεν. 45,1).

Ὁ Ἰακώβ καί οἱ υἱοί του πηγαίνουν στήν Αἴγυπτο

Ἐπειδή ἀπέμειναν ἀκόμη πέντε χρόνια πείνας, ὁ Φαραώ εἶπε στόν Ἰωσήφ νά φέρε τήν οἰκογένειά του στήν Αἴγυπτο. Ὁ πατέρας Ἰακώβ, ὅταν ἄκουσε ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἦταν ζωντανός, προσέφερε θυσίες στόν Θεό τοῦ Ἰσαάκ στήν Βεερσεβά καί, ἀφοῦ δυναμώθηκε ἀπό μία θεία ὄραση, κατέβηκε μέ ὅλη του τήν οἰκογένεια στήν Αἴγυπτο. Ὁ Ἰούδας στάλθηκε πρῖν ἀπό αὐτούς γιά νά ἐτοιμάσει τόν δρόμο καί ὁ Ἰωσήφ μέ τό ἄρμα του κατευθύνθηκε στήν γῆ τῆς Γεσέμ, γιά νά συναντήσῃ τόν πατέρα του. Οἱ ἀδελφοί, κατόπιν συμβουλῆς, εἶπαν στόν Φαραώ ὅτι κατά τό ἐπάγγελμαί τους ἦταν βοσκοί ποιμνίων, γιά νά τούς δώσει ὁ βασιλιάς ἕνα ξεχωριστό μέρος στήν γῆ Γεσέμ, ἐπειδή «ὅλοι οἱ ποιμένες εἶναι ἕνα βδέλυγμα γιά τούς Αἰγυπτίους» (Γεν. 46,1-34).

Στόν νέο τόπο ἐγκατάστασής τους, τήν Γοσέν ἢ Γεσέμ τῆς Ἀραβίας,² ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰακώβ ἀπήλαυσε γιά πολύ καιρό ἀνεξαρτησία καί ὑψηλή ἐκτίμηση, ἀφοῦ οἱ Αἰγύπτιοι ἐμπι-

2. Ἡ Γοσέν στους Ο' ὀνομάζεται ὀρθῶς πάντα «Γεσέμ» καί στό Γεν. 45,10 «ἐν γῆ Γεσέμ Ἀραβίας». Ἡ «Γεσέμ» ἔχει ταυτιστεῖ μέ τήν Αἰγυπτιακή *Kosem*, τήν Φακουῦσα τῆς κλασσικῆς γεωγραφίας. Ἦταν στόν ἀραβικό νομό, ἀπό ὅπου περνᾷ σήμερα ἡ σιδηροδρομική γραμμή ἀπό τό Zagazig στό Ismailia. Ἡ Γοσέν δέν καλλιεργεῖτο πρῖν ἀπό τήν Ἐξοδο. Sayce, *Higher Criticism and the Monuments*, chapter v, pp. 234-237. Τό Γεν. 47,11 (P) ὀνομάζει τήν Γοσέν «γῆ τοῦ Ραμσῆ», βλ. Ἐξ. 10,11. McNeile, *Exodus*, σελ. xcii ('The Geography of Exodus'). Cheyne, *Traditions and Beliefs*, σελ. 447.

στεύθηκαν σ' αὐτούς τά ζῶα τοῦ Φαραώ. Ὁ Ἰακώβ ὁ ἴδιος παρουσιάστηκε στόν Φαραώ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τόν χαιρετισμό του καί τήν εὐλογία του καί τόν ρώτησε γιά τήν ἡλικία του. Ὁ πατριάρχης ἀπάντησε: «Οἱ ἡμέρες τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου εἶναι ἑκατόν τριάντα ἔτη· λίγες καί κακές ἦταν οἱ ἡμέρες τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου καί δέν ἔφθασαν τίς ἡμέρες τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς πού ἔζησαν οἱ πατέρες μου» (Γεν. 47,9).

Εὐλογία τοῦ Ἐφραΐμ καί τοῦ Μανασσή

Αἰσθανόμενος τήν ἔλευση τοῦ θανάτου του ὁ Ἰακώβ ἔστειλε νά τοῦ φωνάξουν τόν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἦρθε μέ τούς δύο υἱούς του, τόν Ἐφραΐμ καί τόν Μανασσή. Ὁ πατριάρχης υἰοθέτησε

τούς δύο ἐγγονούς του, δίνοντας σ' αὐτούς τίς ἴδιες τιμές μέ τίς τιμές τῶν πρωτοτόκων του: «Θά εἶναι δικοί μου ὅπως ὁ Ρουβήν καί ὁ Συμεών», εἶπε (Γεν. 48,5). Ὅταν εὐλόγησε τούς νεαρούς, σταύρωσε τά χέρια του μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε νά θέσει τό δεξιό του χέρι στό κεφάλι τοῦ Ἐφραΐμ. Ὁ Ἰωσήφ τότε ἐξήγησε ὅτι πρωτότοκος ἦταν ὁ Μανασσή καί γι' αὐτό ἔπρεπε σ' αὐτόν νά ἔρθει ἡ μεγαλύτερη εὐλογία. Ὁ Ἰακώβ ὁμως διαβεβαίωσε τόν Ἰωσήφ ὅτι καί ὁ Μανασσή θά γινόταν πατέρας μιᾶς μεγάλης φυλῆς, ἀλλά τό μέλλον τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἐφραΐμ θά ἦταν ἀκόμη λαμπρότερο. Στόν Ἰωσήφ δόθηκε «ἓνα μερίδιο περισσότερο ἀπό τούς ἀδελφούς του». «Τό ὁποῖο», εἶπε ὁ Ἰακώβ, «πῆρα ἀπό τό χέρι τοῦ Ἀμορραίου μέ τό ξίφος μου καί μέ τό τόξο μου» (Γεν. 48, 22).³

3. Τό ἓνα μερίδιο στά ἐβραϊκά εἶναι «ἓνα συχέμ»· στους Ο' «σίκιμα ἐξαίρετον». Ἡ λέξη σημαίνει «ῶμος» ἢ ὀροσειρά. Πιθανῶς ἐδῶ ὁ Ἰακώβ κάνει ἓνα λογοπαίγνιο. Ὁ ἁγ. Ἱερώνυμος πιστεύει ὅτι αὐτός ὑπαινίσσεται στήν Συχέμ καί σημειώνει "*pulchre allusit ad nomen*". Ὁ Kuenen προτείνει νά προσθέσουμε τήν λέξη «ὄχι» πρὶν ἀπό τό «ξίφος»: «Πού ἔλαβα ἀπό τό χέρι τῶν Ἀμορραίων ὄχι μέ τό ξίφος μου», δηλαδή ἀπέκτησα ὄχι μέ βία, ἀλλά μέ τίμια ἀγορά. Ὁ Delitsch, *New Commentary on Genesis*, vol. ii, p. 263, Eng. Tr. Driver (*Genesis*, p. 379, note) ἀναφέρεται στά Ἰωβηλαῖα 34,1-9, ὅπου ὑπάρχει μία νύξη σέ μία παράδοση ὅτι στόν Ἰακώβ ἐπιτέθηκαν ἑπτὰ Ἀμορραῖοι βασιλεῖς.

Ἐκπομπή Τρίτης 8 Σεπτεμβρίου 2009

Μετά ἀπό τόν χαιρετισμό καί ἀπό ἕνα προλογικό λογίδιο σχετικά μέ τήν Παλαιά Διαθήκη ὡς βιβλίου Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ καί ἀναγκαίας λοιπόν γιά τήν πνευματική μας πορεία, κάναμε τήν παρακάτω σύντομη ἐκπομπή.

Ὁ Ἰακώβ εὐλογεῖ τούς δώδεκα πατριάρχες

Πρὶν ἀπό τόν θάνατό του ὁ Ἰακώβ εἶπε στους υἱούς του σέ ποιητική γλώσσα τό μέλλον τῶν φυλῶν πού θά προέρχονταν ἀπό αὐτούς (Γεν. 49). Σέ αὐτό τό ἄσμα οἱ τρεῖς μεγαλύτεροι υἱοί, ὁ

Ρουβήν, ὁ Συμεών καί ὁ Λευί, δέχτηκαν μία κατάρρα μᾶλλον παρά μία εὐλογία· καί οὔτε ὑπάρχει κάποια νύξη ἀπό τόν πατριάρχη γιά τό ὅτι ἡ φυλή τοῦ Λευί θά λάβει τήν ἱερωσύνη.

Στόν Ἰούδα δόθηκε ἡ υπόσχεση ὅτι τό σκῆπτρο δέν θά ἔφευγε ποτέ «ἕως ὅτου ἔλθει ὁ Σιλώ».¹ Γιά τόν Ἰωσήφ

1. Τό Γεν. 49,10 κατά τούς Ο' ἔχει ὡς ἐξῆς: «Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καί ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἄν ἔλθῃ τά ἀποκείμενα αὐτῶ καί αὐτός προσδοκία ἐθνῶν». Τό Ἑβρ. στόν ἴδιο στίχο λέγει: «Δέν θά ἐκλείψει τό σκῆπτρο ἀπό τόν Ἰούδα, οὔτε νομοθέτης ἐκ μέσου τῶν ποδῶν του, ἕως ὅτου ἔλθει ὁ Σιλώ· καί εἰς αὐτόν (θά εἶναι) ἡ ὑπακοή τῶν ἐθνῶν». Ὁ στίχος αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό σκοτεινοὺς στίχους τῆς Βίβλου.

Ἡ λέξη τοῦ Ἑβρ. מְשִׁיבָה («μεχωκέκ») ἐρμηνεύεται ὡς «νομοθέτης», «διευθύνων» ἢ «ράβδος» τό σημεῖο ἑνός νομοθέτου.

Ἡ λέξη שִׁלֹה («Σιλώ») ἔχει ἐρμηνευθεῖ ποικιλοτρόπως:

(1) Ὡς ἕνα κανονικό ὄνομα ἀτόμου:

(α) Ἀπεσταλμένος

(β) Εἰρηνικός

(2) Ὡς μία ἀναφορική ἀντωνυμία καί πρόθεση:

(α) Αὐτός τοῦ ὁποίου εἶναι

(β) Αὐτός πού εἶναι τοῦ Ἰούδα.

(3) Ὡς τό ὄνομα ἑνός τόπου: «ἕως ὅτου ὁ Ἰούδας ἔλθει στήν Σιλώ, δηλαδή μέχρι τό τέλος τῶν περιπλανήσεων, κατά τήν διάρκεια τῶν ὁποίων ὁ Ἰούδας ὁδήγησε τίς φυλές.

Ἰπάρχουν ἀντιρρήσεις σέ ὅλες αὐτές τίς ἐρμηνεῖς. Ὁ Delitsch (*New Commentary on Genesis*) συγκεφαλαιώνει τά λεγόμενά του ὡς ἐξῆς: «Ἐτσι ἡ προφητεία ἔχει τόν Χριστό ὡς τόν σκοπό τῆς ἐκπληρώσεώς της· εἶναι Μεσσιανική χωρίς νά χρειάζεται νά κατανοήσῃ τόν Σιλώ ὡς πρόσωπο». Ὁ Driver (*Genesis*, p. 386) σημειώνει ὅτι ἡ ἐρμηνεία «ἕως ὅτου ἔλθει ὁ Σιλώ» δέν ἐμφανίζεται πρὶν ἀπό τό 1534. Εἰσήχθη στήν «Μεγάλη Βίβλο» 1539-1541 καί ἐπαναλαμβάνεται σέ ἄλλες ἀγγλικές ἐκδόσεις. Γιά τίς διάφορες ἐρμηνεῖς βλ. *Enycl. Bibl.*, Art. *Shiloh*, col. 4470. Ὁ Dr. Cheyne σέ σχετικό του ἄρθρο ἀποδίδει τόν στίχο ὡς ἐξῆς: «Κανείς ὑπερασπιστής δέν θά φύγει ἀπό τόν Ἰούδα, καί κανένας ἀρχηγός ἀπό τούς ἄνδρες του, ἕως ὅτου πατήσῃ τήν Λαῖσά καί οἱ Ἰεραμεηλίτες ὑπακούσουν σ' αὐτόν». Αὐτά τό 1903. Τό 1907 (*Traditions and Beliefs*, p. 408) διατηρεῖ τό Σιλώ καί ἀποδίδει τήν τελευταία γραμμὴ μέ τόν παραδοσιακό τρόπο.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ

ἐπιφυλάχθηκαν οἱ μεγαλύτερες εὐλογίες. Ὁ Ἰακώβ, ἀφοῦ ἐξήγειλε αὐτήν τήν προφητεία ὄρκισε τοὺς υἱούς του νά μήν τόν θάψουν στήν Αἴγυπτο, ἀλλά στό σπήλαιο τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἐφρών τοῦ Χετταίου, ὅπου εἶχαν ταφεῖ ὁ Ἀβραάμ, ἡ Σάρα, ὁ Ἰσαάκ, ἡ Ρεβέκκα καί ἡ Λεία. Μετά τόν θάνατό του τό σῶμα τοῦ Ἰακώβ ταριχεύθηκε καί μεταφέρθηκε στήν Χαναάν καί ὁ τόπος στόν ὁποῖο θρήνησαν αὐτόν οἱ Αἰγύπτιοι ἔμεινε γνωστός ὡς «Ἀβέλ-Μιτράγιμ» (= «Πένθος Αἰγύπτου», Γεν. 50,11).²

Οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ φοβήθηκαν ὅτι ὁ ἀδελφός τους, τώρα πού ὁ πατέρας τους ἦταν νεκρός, θά ἔπαυε νά τους φροντίζει. Αὐτός ὅμως τους διαβεβαίωσε ὅτι ὅταν τόν πούλησαν στήν Αἴγυπτο «ἤθελαν νά τοῦ κάνουν κακό, ἀλλά ὁ Θεός ἤθελε νά κάνει καλό... γιά νά σωθεῖ πολὺς λαός». Ὅταν θά πέθαινε ὁ Ἰωσήφ, ὄρκισε τοὺς ἀδελφούς του νά πάρουν τό σῶμα του ἀπό τήν Αἴγυπτο, τότε πού ὁ Θεός θά τους εὐλογοῦσε καί θά ἐπέστρεφαν στήν γῆ Χαναάν. Τό σῶμα του ταριχεύτηκε καί τοποθετήθηκε σέ ἕνα φέρετρο, τό ὁποῖο οἱ Ἰσραηλιῖτες διατήρησαν μέ θρησκευτική εὐλάβεια (Γεν. 50,26).

Οἱ δυσκολίες στήν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ εἶναι ἀκριβῶς οἱ ἴδιες μέ τίς δυσκολίες πού συναντοῦμε στίς ἄλλες πατριαρχικές διηγήσεις. Ὅμως οἱ διηγήσεις, παρά τήν ἀπλότητά τους, ἐκφράζουν μία πραγματική ἱστορία. Ἀναφέρουμε μερικά λεπτά χαρακτηριστικά, πού φανερώνουν τήν ἱστορικότητα τῶν διηγήσεων. Ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἰωσήφ στίς διήγησεις σκιαγραφεῖται μέ πολλή τέχνη καί παρουσιάζεται ὡς ἄνδρας μέ μεγάλη εὐαισθησία. Τό ἴδιο συμβαίνει μέ τόν χαρακτήρα τοῦ Ἰακώβ καί μέ τόν χαρακτήρα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ. Πόσο φυσικό, γιά παράδειγμα, εἶναι τό αἶσθημα τῆς μεταμέλειας, πού προκάλεσαν στίς καρδιές τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ οἱ θλίψεις τους καί τοὺς ἔκαναν νά ἀναφωνήσουν: «Εἴμαστε πραγματικά ἔνοχοι σχετικά μέ τόν ἀδελφό μας, γιατί παραβλέψαμε τήν ἀγωνία τῆς ψυχῆς του, ὅταν μᾶς παρακαλοῦσε, καί δέν τόν ἀκούσαμε» (Γεν. 42,21)! Πόσο φανερό πάλι εἶναι ἡ ἀναποφασιστικότητα τοῦ Ἰακώβ, ὅταν οἱ υἱοί του θέλουν νά τους ἀφήσει νά πάνε στήν Αἴγυπτο. Ἀλλά αὐτή ἡ ἀναποφασιστικότητα δηλώνει τόν

2. Ἐδῶ ἔχουμε τό παράδειγμα μιᾶς παραγωγῆς πού ὀφείλεται σέ παρήχηση μᾶλλον παρά στήν ἔννοια τῆς λέξεως. Τό **אֵבֶל־מִצְרַיִם** («Ἀβέλ-Μιτράγιμ») εἶναι τό «τό λειβάδι τῆς Αἰγύπτου», ἀλλά ἐπειδὴ ἡ ρίζα **לָבַא** («ἀβάαλ») σημαίνει «πενθῶ», ὁ ἀφηρηγῆς πιστεύει ὅτι πρόκειται γιά τό πένθος τῆς νεκρώσιμης πομπῆς τοῦ Ἰακώβ.

στοργικό χαρακτήρα τοῦ πατριάρχη! «Ὁ Ἰωσήφ δέν ὑπάρχει... ὅλα ἔρχονται ἐναντίον μου» (Γεν. 42,36). Ἡ μέ πολλή ἀπλότητα τιμιότητα τῶν ποιμένων πατριαρχῶν ἀπεικονίζεται θαυμάσια στήν συζήτησή τους μέ τόν ὑπεύθυνο τοῦ Ἰωσήφ, ὅταν ἐξήγησαν πῶς τά χρήματά τους εἶχαν τοποθετηθεῖ πάλι στούς σάκκους τους ἐν ἀγνοία τους (Γεν. 43,20-22). Ἐπίσης φανερόνται τά ἡμιάγρια ἐνστικτα τοῦ Ρουβήν, στήν πρότασή του πρός τόν πατέρα του νά σφάζει τούς δύο του υἱούς (Γεν. 42,37 Ε). Καί ἡ πιό γενναία φύση τοῦ Ἰούδα φαίνεται στήν πρότασή του πρός τόν Ἰωσήφ νά πάρει αὐτόν γιά δούλο ἀντί γιά τόν Βενιαμίν, στόν σάκκο τοῦ ὁποίου βρέθηκε τό κύ-

πελλό του (Γεν. 44,18 ἔξ. Ι). Σχεδόν περριτεύει νά μιλήσουμε γιά τόν φυσικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο παρουσιάζεται ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἰωσήφ. Ἄς πάρουμε γιά παράδειγμα τήν ἀγωνία του γιά τόν πατέρα του, ὅταν τά ἀδελφια του ἐμφανίζονται μπροστά του γιά δεύτερη φορά. «Ζεῖ ἀκόμη ὁ γέροντας πατέρας σας, γιά τόν ὁποῖο μιλήσατε;» (Γεν. 43,26). Τί μπορεῖ νά εἶναι περισσότερο αὐθόρμητο ἀπό τήν διαταγή στούς ἀδελφούς του «πεῖτε στόν πατέρα μου γιά ὅλη τήν δόξα μου στήν Αἴγυπτο» (Γεν. 45,13)! Ἡ ὁμορφιά τῶν τελευταίων κεφαλαίων τῆς Γενέσεως εἶναι ἀσύγκριτη. Εἶναι ἀπό τά πιό πολύτιμα κομμάτια στήν ἱερή γραμματεία τῶν Ἑβραίων!

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

Μηνιαία Ἐκδοση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως

Σεπτέμβριος 2009 – Τεύχος 33

Ἰδιοκτήτης

Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως

Δημητσάνα 220 07 Κ.Τ. 8294

Ἐκδότης-Συντάκτης

Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Διευθυντής

Ἀρχμ. Ἰάκωβος Κανάκης

220 07 Δημητσάνα - Τηλ. 27950-31217

Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου:

Ἀρχμ. Γρηγόριος Κιούσης

